BBC

STWÓRZ SIEDLISKA DLA ZWIERZĄT W OGRODZIE

Październik 10 (51)/2022

Gardeners' World

EDYCJA POLSKA

DEKORACYJNE DALIE

PYSZNE PRZETWORY

smaki zamknięte w szkle

TESTUJEMY

Sadzarki do cebul

Październik 10/2022
cena 17,90 zł (w tym 8% VAT)
ISSN 2391-8381 Indeks 403636

Jesień w donicach

25+ stron pomysłów na barwne kompozycje

DOBRZE POSADZONE
Łukasz radzi,
jak z sukcesem sadzić
rośliny jesienią

UDANE UPRAWY
Sally podpowiada,
jak uprawiać warzywa
przez okrągły rok

JABŁONIE DLA KAŻDEGO
Monty poleca jabłka
o bogatej historii i smaku

eprasa.pl b[illegible]bce

Planta

na dobre
w ogrodzie!

Pełna gama
produktów do ogrodu!

Zapraszamy do oglądania serii filmów instruktażowych „z Plantą w ogrodzie".

Na kanale YouTube systematycznie umieszczamy nowe filmy, subskrybcja pozwoli Wam być na bieżąco!

Zeskanuj QR kod!

z Plantą w ogrodzie!

Mieszanki traw, nawozy, **cebule kwiatowe,** podłoża, **agrotekstylia,**
kamienie ogrodowe, **nasiona,** akcesoria ogrodnicze

Planta Sp. z o. o., ul. Wyszyńskiego 16a, 33-100 Tarnów, biuro@planta.pl www.planta.pl

eprasa.pl bf59495bce

Prenumerata

Gardeners` World. Edycja Polska to wydanie licencyjne największego brytyjskiego magazynu ogrodniczego BBC Gardeners' World Magazine. W polskiej edycji dzielimy się z wami naszymi odkryciami – od inspirujących ogrodów (angielskich i polskich) i zachwycających roślin, po zakupowe wskazówki i podpowiedzi, co zrobić, by ogród był zawsze w kwitnącej formie.

Teraz magazyn Gardeners` World. Edycja Polska jest miesięcznikiem (10 numerów w roku). Zamów prenumeratę bezpiecznie, bez wychodzenia z domu na **www.UlubionyKiosk.pl**. Przesyłka gratis!

- **Prenumerata roczna**
  161,10 zł – 10 wydań,
  w tym 1 numer gratis
- **Prenumerata dwuletnia**
  268,50 zł – 20 wydań,
  w tym 5 numerów gratis

Inne opcje:
- e-prenumerata roczna (PDF) – 114,40 zł
- e-prenumerata dwuletnia (PDF) – 214,50 zł

Jeśli masz pytania, wyślij e-mail na prenumerata@avt.pl.

Welcome

Ogrodnictwo jest niczym niekończąca się sztafeta, w której biorą udział zmieniające się pory roku. Zimą projektujemy, wiosną sadzimy i siejemy, latem zbieramy, jesienią porządkujemy, a potem... zmieniamy plany, wprowadzamy korekty, to i owo poprawiamy. I tak bez końca. Bo w ogrodzie, tak jak w codziennym życiu, zawsze znajdzie się coś do poprawienia. Dlatego jesień, która z pozoru może wydawać się przygnębiająca, dla nas, ogrodników często stanowi początek.

> Ze wszystkich pór roku jesień oferuje człowiekowi najwięcej i najmniej od niego wymaga
> (Hal Borland)

Październik to przede wszystkim czas zbioru owoców i warzyw, robienia przetworów (str. 83), ale też idealny moment na podsumowania (co poszło w tym roku dobrze, a co w ogrodzie warto zmienić) i doskonała chwila, by zacząć realizować swoje zielone marzenia.

W tym miesiącu, pomimo że pogoda nie zawsze do tego zachęca, warto zatrzymać się na trochę, poczuć zapach liści powoli zmieniających barwę i ostatnie w tym sezonie kwiaty (str. 6). A może w chwili zadumy uda nam się dostrzec przemykające wśród liści czy grzejące się w jesiennym słońcu owady lub małe ssaki? Pamiętajcie, żeby podczas jesiennych porządków zostawić dla nich schronienie i pokarm (str. 77).

Jeśli w ogrodzie i przy domu poszarzało, brakuje już kolorów, mamy rozwiązanie – 14 stron inspirujących jesiennych kompozycji do donic (str. 36) w różnych stylach. Tym, którzy marzą o posadzeniu nowych okazów jabłoni, polecam rady Monty'ego, który w Longmeadow uprawia aż 49 odmian i dzieli się swoim wieloletnim doświadczeniem. Dla początkujących ogrodników przydatne będzie kompendium wiedzy na temat sadzenia roślin (str. 52 i 58) oraz zestawienie podstawowych umiejętności (str. 27), dzięki którym nie zabłądzą na krętych ścieżkach swojego ogrodu.

Dla mnie ta jesień jest wyjątkowa z jeszcze jednego powodu. W ubiegłym miesiącu przejęłam stery od Pawła Romanowskiego, stając na czele polskiej edycji magazynu Gardeners' World. To wielki zaszczyt i wyzwanie, ale też ogromna radość, że będę mogła wybierać dla Was najciekawsze porady brytyjskich i polskich ekspertów; inspirować pięknem roślinnych kompozycji, ale też skupiać Waszą uwagę na tym, co dobre dla naszej Zielonej Planety.

Małgorzata Wójcik
Redaktor naczelna
malgorzata.wojcik@avt.pl

Eksperci Gardeners' World

Monty Don
Ogrodnik-samouk, główny prowadzący Gardeners` World. Entuzjasta psów i upraw ekologicznych, z czytelnikami spotyka się w swoim ogrodzie w Longmeadow.

Carol Klein
Ogrodniczka, łączy występy w telewizji z pisaniem i obowiązkami w jej własnym ogrodzie w Glebe Cottage. Inspiruje nas niezwykłą energią i bogatym doświadczeniem.

Alan Titchmarsh
Autor poczytnych poradników i kilku programów telewizyjnych. Dzieli się bogactwem wiedzy o uprawie roślin, dba o swoje grządki w Hampshire.

Joe Swift
Nagradzany projektant ogrodów, prowadzi pracownię w Londynie. Pisze o wszystkich aspektach ogrodnictwa, dla nas projektuje kwiatowe rabaty.

Adam Frost
Utytułowany architekt krajobrazu, zdobywca wielu nagród na Chelsea Flower Show. Pokazuje, że pielęgnacja ogrodu wcale nie musi być skomplikowana.

eprasa.pl bf59495bce

SPIS TREŚCI

październik 2022

LUBIMY

6 **Gwiazdy października**

18 **Dalie dekoracyjne**

INSPIRACJE

22 **Jabłka oczkiem w głowie**
Monty radzi, jak je uprawiać i wybierać

27 **Podstawowe umiejętności**
ABC początkującego ogrodnika

52 **Dobrze posadzone**
Przesadzanie i dzielenie bylin

58 **Od czego zacząć**
Poradnik jesiennego sadzenia

96 **Jak oswoić podagrycznik?**
Przepisy Małgorzaty Kalemby-Drożdż

98 **Jesienne cięcie**
Jak uporządkować hebe

101 **Test sadzarek do cebul**
Modele ręczne i z długim trzonkiem

WŁASNE UPRAWY

83 **Smaki zamknięte w szkle**
Przetwory z ziół, owoców i warzyw

88 **Prosto z grządki**
Papryka w roli głównej

91 **Cykoria**
Jak ją pędzić krok po kroku

92 **Rok udanych upraw**
10 sposobów na lepsze warzywa

FAUNA W OGRODZIE

77 **Jak pomagać dzikim zwierzętom**

78 **Nimfa stawowa**

80 **Plan działań jesienią**

FELIETON

20 **Cały Monty**

119 **Opowieści Titchmarsha**

22
Monty uwielbia jabłka i uprawia w Longmeadow aż 49 odmian. Podpowiada, jak je wybierać, uprawiać i spożywać – bez względu na wielkość ogrodu

18
Dalie dekoracyjne to uderzająco piękne pełne kwiaty, które wspaniale wieńczą sezon – zachwyca się Graham Rice

80
Kate Bradbury proponuje jesienne działania, dzięki którym twoja działka stanie na dobrej drodze do wspierania dzikiej przyrody

eprasa.pl bf59495bce

TEMATY Z OKŁADKI

101
80
18
83
36, 66
52, 92, 22

Zdjęcie: miltonia/depositphotos

DODATEK SPECJALNY: rośliny w donicach

36 Jesienne zestawienia – 16 gotowych pomysłów
63 Medinilla wspaniała
66 Projektowanie i najlepsze gatunki na jesień
72 Kompozycje z wiosennych cebulek

83
Aby jeszcze przez długie miesiące delektować się zdrowymi darami Matki Natury – warzywa, owoce i zioła warto zamknąć w szkle, radzi Kasia

63
Medinilla to elegancka, egzotyczna roślina, która wniesie do domu styl i piękno, przekonuje Miranda

96
Podagrycznik da się lubić, podpowiada Małgorzata Kalemba-Drożdż i zdradza tajemnice na dania z tej niesfornej rośliny

101
Dzięki sadzarkom umieszczanie w ziemi cebulek wiosennych kwiatów jest lekkie, łatwe i przyjemne. Poznaj wyniki testu kilkunastu modeli

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE, JASON INGRAM, PAUL DEBOIS, GETTY/MAKSIMS GRIGORJEVS, KATARZYNA BELLINGHAM, FOTOHELIN/DEPOSITPHOTOS

PRENUMERATA s. 57

Plan działań w październiku

SPRAWY DO ZROBIENIA

106 Wykorzystaj opadłe liście
107 Wnieś sukulenty do domu
108 Przytnij róże
109 Podziel letnie byliny
110 Zwalczaj szarą pleśń
111 Zbierz jabłka
112 Wysiej bób
113 Pobierz sadzonki zdrewniałe
114 Zadbaj o trawnik

pytania i odpowiedzi

115-118 Eksperci radzą czytelnikom

eprasa.pl bf59495bce

“Jakże się cieszę, że żyję na świecie, w którym istnieje październik”

L.M. Montgomery

eprasa.pl bf59495bce

Lubimy październik

Powiedz głośno jego nazwę, a przekonasz się, że październik to bardzo pulchny miesiąc. W każdej sylabie można wyczuć obfitość i amplitudę. To także miesiąc zakładania dodatkowego swetra i rozmyślań o racuchach ociekających masłem. Możemy sobie pozwolić na te wszystkie krągłości, ponieważ zbliżamy się do końca zbiorów, a nasze ogrody moszczą się na ziemi jak zadowolone koty, przygotowując się do nadchodzącej zimy. Zanim jednak to nastąpi, cieszmy się ostatnimi kwiatami i, oczywiście, łabędzim śpiewem liści, które eksplodują oranżami i szkarłatami.

TEKST JAMES ALEXANDER-SINCLAIR

GWIAZDA MIESIĄCA

Dynia 'Jack o' Lantern'

Te wspaniałe okazy zebrane z warzywnika są już gotowe do wyrzeźbienia, ale w całym halloweenowym podnieceniu nie zapomnij zjeść miąższu, tak skrupulatnie wybranego ze środka dyń podczas tworzenia lampionów. Zbieraj dynie, gdy są w pełni wybarwione – ich skórka twardnieje na słońcu. To wspaniałe warzywo (wliczając również jego letnie odmiany), które można długo przechowywać (nadaje się do spożycia nawet do Nowego Roku). Dynie to warzywa na obiad, a nie tylko na Halloween.

Dynie potrzebują dużo miejsca do wzrostu. Nasiona wysiej pod szkłem, a sadzonki wysadź w żyznej ziemi po przejściu przymrozków.

Wysokość x Szerokość 45 cm x 3 m

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE.

eprasa.pl bf59495bce

KOLOROWE KLONY

Niezależnie od wielkości naszych ogrodów, wielu z nas ma przyjemność dzielić je z klonami. Mój sąsiad ma ich co najmniej sześć, a ja mam w ogrodzie dwa klony. Jeden został uratowany z kontenera na śmieci, więc o tej porze roku zamieniam się w dumnego rodzica obserwującego, jak wraz ze spadkiem temperatury na liście zaczynają się wkradać kolory. To tylko krótka chwila, ale wciąż wspaniała.

Klon palmowy (*Acer palmatum*)
Dostępnych jest mnóstwo wspaniałych odmian. Mogą rosnąć w pojemnikach, lecz będą potrzebować więcej wody, niż się wydaje!
W x S 6 m x 6 m

BUTELKOWE BŁYSKI

O tej porze roku trawy wysuwają się na prowadzenie. Przez całe lato niestrudzenie wspierały inne, barwne i kwitnące rośliny, ale teraz zmieniają swoje – dotychczas skromne – zachowanie i kroczą dumnie, błyszcząc jak cekinowe tancerki w bladym październikowym słońcu. Rozplenica należy do moich ulubionych traw, ponieważ jej przypominające szczotki do butelek kwiatostany łapią krople deszczu, które błyszczą jak diamenty w migoczącym świetle.

Rozplenica japońska (*Pennisetum alopecuroides*) 'Hameln'
W chłodniejszych częściach kraju może wymagać okrycia przed zimą. Potrzebuje słońca i dobrego drenażu.
W x S 70 cm x 60 cm

eprasa.pl bf59495bce

Z PIANKĄ I BĄBELKAMI

Wchodząc coraz głębiej w jesień łapczywie chwytamy się kolorów – ulistnienie i faktury są atrakcyjne, ale wszyscy chcemy wycisnąć z naszych ogrodów to, co najlepsze przed zimą. Pośród wspaniałych astrów i wyniosłej trawy migoce sadziec i pobłyskują żółte słoneczniki.

Trzcinnik ostrokwiatowy (*Calamagrostis acutiflora*) 'Karl Foerster'
Dobrze wytrzymuje zimę, zapewniając miejsca schronienia dla dzikich zwierząt. Nasiona wysiej wiosną w zimnym inspekcie.
W x S 1 m x 50 cm

Aster (*Symphyotrichum*) 'Little Carlow'
Wytwarza długotrwałe kwiaty w kolorze spranych dżinsów. Kępy podziel wiosną. Wymaga podpór.
W x S 90 cm x 45 cm

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE, JASON INGRAM

SHAKE RATTLE AND ROLL

Ta wspaniała aranżacja ozdobi donice pomiędzy efektownymi letnimi kwiatami rabatowymi a powrotem wiosennych cebulek – wszystko to dzięki wyprostowanej hesperancie, wrzosowej poduszce i plątaninie kalocefalusa. Jest na co popatrzeć: sporo faktury, dawka koloru i wyrazisty charakter.

Hesperanta szkarłatna (*Hesperantha coccinea*) 'Fenland Daybreak'
Półzimozielona roślina kwitnąca późnym latem oraz jesienią. Podziel wiosną.
W x S 60 cm x 30 cm

Wrzos pospolity (*Calluna vulgaris*) 'Garden Girls'
Seria odmian 'Garden Girls' jest dostępna w kolorach od różu do bieli. Preferują kwaśne podłoże.
W x S 50 cm x 60 cm

Kalocefalus Browna (*Calocephalus brownii*)
Jest zimozielony, ale wymaga stanowiska w pełnym słońcu (pochodzi z Australii). Rozmnażaj go z letnich sadzonek.
W x S 40 cm x 40 cm

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE, THANKS TO SIR HAROLD HILLIER GARDEN AND VISITORS CENTRE

eprasa.pl bf59495bce

OGRÓD START

Przygotuj ogród na jesień!

Nawozy dla Twojego ogrodu®

nawozyogrodnicze.pl www.facebook.com/ogrodstart www.instagram.com/ogrodstart

eprasa.pl bf59495bce

RÓŻSIĘ

Przez większą część roku poszczególni przedstawiciele rodzaju trzmielina nie dają zbyt wielu powodów do dumy. To prawda, że mają atrakcyjne gałęzie o lekko korkowatej fakturze i niezawodnie zielone liście, jednak wciąż nie dostarczają one emocji sięgających zenitu. Wszystko się zmienia, kiedy nadchodzi jesień. Liście mogą zmienić kolor i pojawiają się cudowne, lekko kontrastowe, różowe, czerwone lub pomarańczowe owoce.

Trzmielina aksamitna (*Euonymus velutinus*)
Oprócz tej trzmieliny sprawdzi się również trzmielina pospolita, szczególnie w żywopłotach.
W x S 2 m x 2 m

Zobacz jak zebrać nasiona z trzmieliny na str. 110

ZDJĘCIA: JASON INGRAM; THANKS TO SIR HAROLD HILLIER GARDEN AND WOLFGANG BOPP

eprasa.pl bf59495bce

SATYNOWE TASIEMKI

Jesienny festiwal, podczas którego przynajmniej ośmiokrotnie świętujemy imieniny Marcina, rozpoczynają powiewające na wietrze tasiemki i fajerwerki, później przybywają goście z drogimi kamieniami i bukietami kwiatów dla solenizanta, a wszystko kończy wyścig w kierunku zachodzącego słońca. Czy jesień może być jeszcze bardziej emocjonująca? Może – kiedy osobiście poznasz uczestników tego festiwalu. Swoją obecność potwierdziła między innymi:

Hakonechloa smukła (*Hakonechloa macra*)

Barwne końcówki szerokich liści tej trawy tworzą przyjemny dla oka balejaż. Wiosną zetnij liście z poprzedniego sezonu, oszczędzając świeże przyrosty. Najlepiej czuje się w miejscach półcienistych, chociaż może też rosnąć w pełnym słońcu – należy ją wtedy regularnie nawadniać, aby liście nie uległy poparzeniu.
W x S 60 cm x 60 cm

TEKST ŁUKASZ SKOP
ZDJĘCIA BOŻKA PIOTROWSKA

eprasa.pl/bf59495bce

CO MARCIN POWIEDZIAŁ

Jesienne astry bylinowe, nazywane zbiorczo i swojsko marcinkami (kwitną na imieniny Marcina) należą teraz do rodzaju *Symphyotrichum*, największego rodzaju wydzielonego z dawnego rodzaju *Aster*. Trafiły do niego m.in. astry nowobelgijskie i nowoangielskie, a całe te przenosiny wywołały nie lada zamieszanie. Astry wiedzą, jak kwiatami uczcić jesień, a najwięksi prowodyrzy właśnie zmienili adres zabawy. Marcin na to: „jaki dzień na świętego Marcina, taka będzie cała zima".

Aster nowobelgijski (*Symphyotrichum novi-belgii*) 'Royal Blue'
Stara, tradycyjna odmiana o kwiatach zebranych w gęste bukiety. Wymaga podparcia przed kwitnieniem. Rozrośnięte kępy podziel wiosną.
W x S 100 cm x 70 cm

eprasa.pl bf59495bce

WITRAŻE W DAKARZE

Latem kępy obiedek udają niewyrośnięte bambusy (to przez żywozielone liście), lecz jesienią obierają azymut na zupełnie inną kolorystykę. Ich kwiatostany składają się z kłosków o dachówkowato ułożonych plewkach, tworzących wirujące na wietrze witrażyki. Na dotychczas zielone liście oraz kwiatostany teraz zaczynają się wkradać barwy rajdu Paryż-Dakar: piaskowej żółci, skalnego beżu i zachodzącego słońca.

Obiedka szerokolistna (*Chasmanthium latifolium*)

Na miejsca słoneczne i lekko zacienione. Łatwa w uprawie, odporna na mróz. Rozmnażaj wiosną przez podział lub wysiew nasion.
W x S 100 cm x 60 cm

REKLAMA

eprasa.pl bf59495bce

AMETYSTY I AGATY

Jesienne kwiaty upodobały sobie fiolet: ubierają się w niego rokrocznie bylinowe astry, zimowity, jesienne krokusy i cyklameny. Wszystkie błyszczą w słońcu jak półszlachetne kamienie i rozkręcają przyjęcie na pożegnanie lata, na które same się spóźniły. Ponieważ nie brakuje im entuzjazmu, nagrodźmy je brawami, zanim padną z wyczerpania.

Cyklamen neapolitański (*Cyclamen neapolitanum*)

Wyrasta z bulw sadzonych na przełomie kwietnia i maja. Kwiaty pojawiają się pod koniec lata, przed rozwojem liści i zostają do przymrozków. Ściółka z liści bardzo mu służy.
W x S 10 cm x 15 cm

Krokus okazały (*Crocus speciosus*) 'Conqueror'

Jesienią wydaje tylko same kwiaty, liście pojawią się wiosną. Cebulki posadź w sierpniu lub wrześniu na stanowisku z płożącymi się roślinami lub grubą warstwą ściółki – delikatne kwiaty skorzystają z oparcia.
W x S 15 cm x 10 cm

eprasa.pl bf59495bce

W PRZESTRZENIE UDERZENIE

Fuksje bywają nazywane ułankami, ponieważ kolor ich kwiatów występował także na ułańskich mundurach. U odmian o bardziej okazałych kwiatach można zobaczyć w nich baletnice, jednak kwiaty fuksji magellańskiej niezmiennie przypominają mi startujące w kosmos rakiety lub fajerwerki. Bo jak kończyć sezon, to z hukiem.

Fuksja magellańska (*Fuchsia magellanica* var. *gracilis*)
Można próbować zimować ją w gruncie, ponieważ wykazuje zaskakującą odporność na mróz jak na fuksję. Bezpieczniej jednak uprawiać ją w donicy zabieranej na zimę do chłodnego pomieszczenia.
W x S 90 cm x 90 cm

REKLAMA

Pamiętasz, że jesienią również siejemy?

Siew jesienny przyśpiesza plon o dwa do trzech tygodni, a kwitnienie roślin nawet o miesiąc.

Jeśli wybierzesz nasze nasiona będziesz się cieszyć obfitymi zbiorami i kolorowymi kwiatowymi rabatkami.

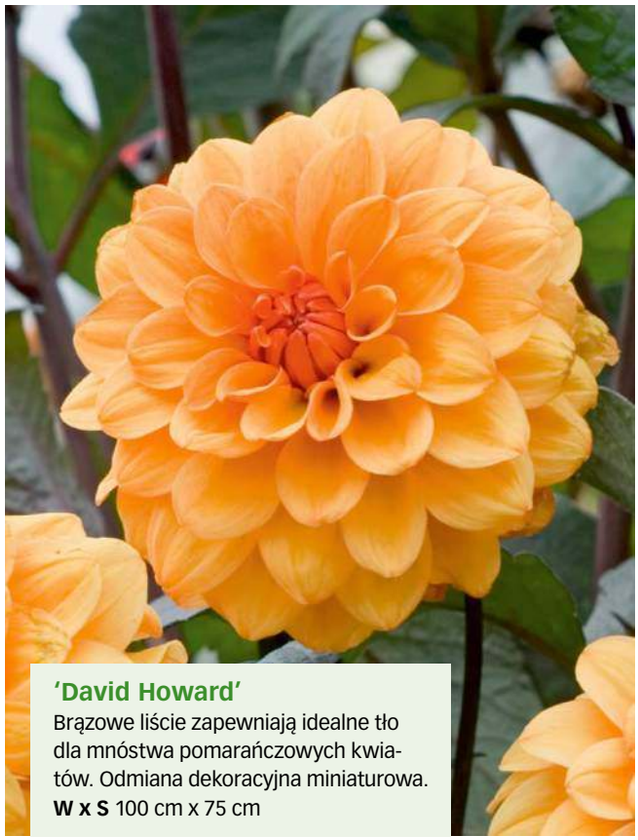
Przedsiębiorstwo Nasienne TORAF
Leszek, Tomasz, Rafał Węgrzynowscy sp. z o.o.
Maciejów 34 | 46-211 Kujakowice Górne
toraf@toraf.pl

\toraf_pl
\pntoraf

eprasa.pl bf59495bce

'Café au Lait'
Bardzo duże kwiaty w delikatnym odcieniu moreli – pięknie wygląda w wazonie nawet jeden kwiatostan. Odmiana dekoracyjna wielka.
W x S 1,2 m x 60 cm

'David Howard'
Brązowe liście zapewniają idealne tło dla mnóstwa pomarańczowych kwiatów. Odmiana dekoracyjna miniaturowa.
W x S 100 cm x 75 cm

'Crème de Cassis'
Zachwycające kwiaty w dwóch barwach – wierzch płatków ma odcień bladoróżowy, a ich spód barwę czarnej porzeczki. Odmiana dekoracyjna mała.
W x S 110 cm x 45 cm

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS; GAP/VISIONS; GETTY/MAKSIMS GRIGORJEVS; CLIVE NICHOLS; JASON INGRAM

Dalie

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Posadź karpy/młode rośliny												
Kwitnienie												

eprasa.pl bf59495bce

Eksperci polecają

Dalie dekoracyjne

Te uderzająco piękne, pełne kwiaty wspaniale wieńczą sezon – zachwyca się **Graham Rice**

Wiem, słowo „dekoracyjne" opisuje praktycznie wszystkie istniejące dalie – gdyby nie były dekoracyjne, nie uprawialibyśmy ich. Ale jest to też nazwa zarezerwowana dla jednej z siedemnastu grup odmian, na jakie podzielono dalie na podstawie kształtu ich kwiatów.

Dalie dekoracyjne mają pełne kwiaty bez widocznej tarczy w środku, o szerokich, płaskich płatkach, które lekko wywijają się na brzegach i mogą nieco się skręcać. Dzielimy je na odmiany o kwiatach wielkich (od 25 cm), dużych (20-25 cm), średnich (15-20 cm), małych (10-15 cm) i miniaturowych (poniżej 10 cm).

Dalie dekoracyjne są chyba najbardziej popularną grupą dalii. Idealnie dodają kolorów rabatom latem i jesienią, ale są też świetne na kwiat cięty – niektóre z nich, np. odmiany z serii Karma, wyhodowano specjalnie w tym celu.

Można je łatwo kupić u specjalistycznych dostawców, w centrach ogrodniczych, a nawet w dyskontach, z których niekiedy można przynieść okazję, ale czasem tylko kilka suchych gałązek. Zachowaj ostrożność!

■ **Stanowisko** W pełnym słońcu, w żyznej, ale przepuszczalnej ziemi. Zasadź roślinę, zostawiając wokół niej płytkie zagłębienie w ziemi, gdzie będzie gromadzić się woda.

■ **Pielęgnacja** Zapewnij podpory w postaci trzech-czterech mocnych tyczek połączonych sznurkiem. Regularnie ścinaj do wazonu lub usuwaj przekwitłe kwiaty. Podlewaj, gdy długo trwa susza i co dwa tygodnie zasilaj nawozem do pomidorów. Zarówno liście, jak i karpy są wrażliwe na mróz, ale często nie przemarzają w glebie, zwłaszcza, gdy na początku zimy zakryje się je grubą warstwą piasku lub ściółki [w Polsce wszystkie dalie wymagają wykopania na zimę – red.].

■ **Gdzie kupić**
www.hallsofheddon.com;
www.pheasantacreplants.co.uk;
www.rosecottageplants.co.uk

'Karma Choc'
Otwierając się, kwiaty mają kolor gorzkiej czekolady, po czym stają się intensywnie czerwone. Odmiana dekoracyjna mała.
Wysokość x Szerokość 90 cm x 45 cm

ODWIEDŹ www.gardenersworld.com/dahlias po więcej podpowiedzi i specjalistycznych porad dotyczących uprawy dalii

eprasa.pl bf59495bce

Felieton

Cały Monty

Ogrody w październiku są jeszcze pełne roślin, ale, jak przekonuje **Monty**, to idealna pora na snucie planów, aby osiągnąć jeszcze lepsze rezultaty w przyszłym roku

ZDJĘCIA: MARSHA ARNOLD

Czy funkcjonuje jeszcze określenie „Jeremiasz"? Nigdy nie było komplementem. Katastrofista, negatywista, pesymista, ponurak – wydźwięk tego imienia nie współgra z nowoczesną skłonnością do radosnego optymizmu. Jeremiasz to nie facet od żartów czy gadania o błahostkach. Ale sam lubię pewną dozę posępności, dołowania, bo może ona działać ożywczo. Pamiętam, jak pewnego szalonego październikowego dnia z pięćdziesiąt lat temu przeczytałem następujący cytat z biblijnej Księgi Jeremiasza: „Minęły żniwa, skończyła się letnia pora, a my nie jesteśmy wybawieni" i pomyślałem: „Tak, tak to wszystko wygląda". Czas minął i naprawdę zostałeś z tyłu. Znów ci nie wyszło – ale tym razem nawet bardziej.

Jest to nie tyle wyraz depresji czy kiepskiego stanu zdrowia psychicznego, ile czysto brytyjska zdolność do rozkoszowania się tym, co najgorsze. Ktoś kiedyś powiedział, że komedia to nieudana tragedia, co podsumowuje brytyjskie poczucie humoru.

> *„Październik skłania do chłodnego realizmu i spojrzenia ogrodowi w oczy"*

Chodzi o to, że zawsze mam wrażenie, że październik to pora na inwentaryzację w ogrodzie. Właśnie teraz jest czas na zastanawianie się nad porażkami i sukcesami ostatniego ogrodniczego roku, a także na planowanie i przygotowania na kolejny rok – teraz, a nie zamglonego styczniowego ranka oświetlonego blednącą poświatą Bożego Narodzenia. W ogrodzie nadal panuje ruch i lśnią kwiaty i owoce – choć codziennie coraz mniej. Wrzesień ma w oczach mgłę i uroczą delikatność, która nie nastraja do bardziej surowej kontroli, ale już październik skłania do chłodnego realizmu i spojrzenia ogrodowi w oczy.

Rok 2021 był przedziwny. Nie był ani przedziwnie zły, ani szczególnie przedziwnie dobry – był po prostu przedziwny. Tu, w Longmeadow, mieliśmy w kwietniu 20 dni mrozu, czyli co najmniej o dziesięć więcej niż przez całą pozostałą część roku. Maj był mokry i zimny, w lipcu przez tydzień dosłownie prażyło słońce, a szczyt lata mieliśmy mokry i chłodny. Pomimo kaprysów pogody niektóre rośliny świetnie się rozwijały. Nigdy wcześniej nie było lepszych (zarówno pod względem jakości, jak i ilości) pomidorów, a i dla innych warzyw był to dobry rok. Ptaki wyjadły mi cały agrest, zanim go zebrałem, ale mam nadzieję, że im smakował, bo był wręcz fantastyczny. W poprzednim roku zupełnie nie udały się maki wschodnie, natomiast w 2021 roku kwitły przepięknie. Nie mam pojęcia dlaczego, bo wszystko robiłem tak samo. Dwa lata temu imbir kwitł od lipca do października, a w ubiegłym sezonie pokazał pojedyncze kwiaty dopiero pod koniec sierpnia. I w tym przypadku nadal tego nie pojmuję. Ale zrozumiem. To radość porażki – jest zdecydowanie najlepszą nauczycielką.

Był to dobry rok dla groszków pachnących, ale najlepiej udały się te, które zasadziłem do gruntu w marcu – zdecydowanie wcześniej, niż zazwyczaj i przy wtórze dochodzących zewsząd ostrzeżeń o przymrozkach. Mróz przyszedł jeszcze zanim przebrzmiały jeremiaszowe ostrzeżenia, ale nie poczynił szkód. W przyszłym roku też zasadzę groszki wcześnie.

Myślę, że Pagórek wygląda (nareszcie!) tak, jak chcieliśmy. Majstrowanie przy tym projekcie zabrało nam prawie pięć lat, ale w końcu udało się. Na skutek ograniczeń związanych z kręceniem materiału filmowego, pogodą i czasem, budowa letniego domku trwała całe wieki, ale ostatecznie wygląda on tak, jak chciałem. Kto wie – może nawet będziemy go z Sarą okazjonalnie użytkować zimą i zasiadać przed wejściem okutani po uszy, sącząc gwałtownie stygnącą kawę?

Lubię nasz ogródek ziołowy. Nie jestem pewien, czy można by go określić mianem „dobrego" ogródka ziołowego, bo rośnie tu ograniczona liczba gatunków ziół, ale nawet nie będę udawał, że mi na tym zależy. Podoba mi się jego wygląd; to, jak się rozwinął oraz jego pewna delikatna anarchia – całymi miesiącami porasta szalejącym majerankiem i wielkimi, zwieńczonymi baldachami, łodygami samosiejek kopru. Nie kręcimy tam zdjęć za często, bo nie ma tam za bardzo co robić, ale chociaż przechodzę przez niego jakieś 20 razy dziennie, przyjemność, jaką mi daje, wcale się nie zmniejsza.

Łąka kwietna w sadzie nie do końca się sprawdza, ale łąki kwietne generalnie są trudne i potrzebują czasu. Za kilka tygodni zasadzę tu więcej czosnków, kamasji i tulipanów – i będzie lepiej. Za rok będzie tu sad z mnóstwem roślin cebulowych.

I tak dalej, i tak dalej... Szczegóły będą zmieniać się w zależności od ogrodu, ale ważne jest, żeby to teraz o nich pomyśleć. Rób notatki. Przeglądaj zdjęcia. Zamów nasiona i przygotuj glebę. Zrób to wszystko teraz – nie czekaj do następnego roku kalendarzowego. Już po żniwach, skończyło się lato, ale na szczęście każdy ogród można uratować – zacznij już dziś.

eprasa.pl bf59495bce

NAJWIĘKSZY MAGAZYN
DLA BUDUJĄCYCH I REMONTUJĄCYCH DOM

BUDUJEMYDOM.PL

eprasa.pl bf59495bce

“Od września do listopada wygląd krajobrazu i zapachy wokół Longmeadow zdominowane są przez jabłonie i tysiące hektarów sadów”

Jabłka *oczkiem w głowie*

Monty uwielbia jabłka i uprawia w Longmeadow aż 49 tradycyjnych, smakowitych odmian tych powszechnie lubianych owoców. Tu podpowiada, jak je wybierać, uprawiać i spożywać – bez względu na wielkość ogrodu

Choć nie każdy ma przestrzeń na wielki sad, jabłonie można uprawiać w ogrodzie dowolnej wielkości – a nawet w donicach

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

Mamy środek sezonu. Sad udekorowany jest dojrzałymi owocami jak bombkami, na ziemi leżą spady, a w powietrzu czuć rano lekki zapach cydru. Jest sezon na jabłka i od początku września do listopada wygląd krajobrazu i zapachy wokół Longmeadow zdominowane są przez jabłonie i tysiące hektarów sadów.

Mamy w ogrodzie (musiałem wyjść i sprawdzić, bo liczba ta mnie zaskoczyła) 49 różnych odmian jabłoni i nie jest to koniec. Pierwotnie zasadziłem w sadzie 39 silnie rosnących drzew i dodatkowo obsadziłem Ogród Wiejski jabłonkami w formie kordonu, drzewkami obwódkowymi i drzewkami półkarłowymi. Gdybym miał więcej przestrzeni, chciałbym podwoić liczbę odmian – ale nawet wtedy byłby to jedynie czubek góry lodowej, bo w Narodowej Kolekcji Owoców w Brogdale znajduje się obecnie ponad dwa tysiące różnych odmian i szacuje się, że na całym świecie jest ich ponad sześć tysięcy. Jak z tego wynika, te trzy czy cztery odmiany dostępne w przeciętnym supermarkecie to po prostu zawstydzająco i śmiesznie mało.

Ważne jest, żeby delektować się dokonywaniem wyboru i polować na odmiany, które są zarówno smakowite, jak i ważne dla nas lub dla naszego regionu. Jabłonie powinny być głęboko zakorzenione w ziemi, w której rosną – nie tylko dosłownie, ale też z punktu widzenia folkloru, pochodzenia i czasu.

Kiedy zacząłem zakładać tu ogród w latach dziewięćdziesiątych XX w., jednym z moich pierwszych przedsięwzięć było zasadzenie sadu. Była to dla mnie jedna z największych korzyści z życia na wsi i posiadania znacznie większej przestrzeni, niż w jakimkolwiek mieście. Celowo wybrałem drzewka na podkładkach silnie i średnio silnie rosnących, co oznacza, że osiągają one wielkość umożliwiającą przechadzanie się pod ich koronami i stają się dużymi okazami. Rozstaw co 5 metrów okazał się niestety niewystarczający i musieliśmy usunąć drzewa, które zabierały innym za dużo przestrzeni.

Choć większość ludzi nigdy nie będzie mieć możliwości zasadzenia sadu jakiejkolwiek wielkości, wśród wielu zalet jabłoni (i grusz) jest i ta, że można je kształtować i przycinać, dzięki czemu każdy może je uprawiać w dowolnej wielkości ogrodzie – a nawet w donicy na podwórku.

Jabłka naprawdę różnią się między sobą przeogromnie pod względem wielkości, kształtu, barwy, pory dojrzewania, podatności na przechowywanie, a przede wszystkim – smaku. Jeśli chcemy uprawiać w ogrodzie jabłoń, należy najpierw zadać sobie pytanie, jak chcemy wykorzystywać jej owoce. I drugie: jak powinny one smakować? Dopiero potem weźmy pod uwagę wielkość i kształt drzewa.

Monty ma w Longmeadow 49 odmian jabłoni

Poznaj swoje jabłka

Jabłonie oficjalnie dzielimy na siedem grup na podstawie terminu kwitnienia. W praktyce można tę liczbę zmniejszyć do pięciu, bo bardzo niewiele odmian zalicza się do pierwszej bądź ostatniej kategorii. Bywa, że jabłonie z grupy 2, np. 'Egremont Russet' czy 'Ribston Pippin', kończą kwitnienie, zanim te z grupy 5, np. 'Newton Wonder' czy 'Mother', otworzą pierwszy pąk – dlatego drzewa z tych grup nie mogą być dla siebie zapylaczami. Jak z tego wynika, można mieć dwa idealnie zdrowe i świetnie kwitnące drzewa, które nie produkują owoców albo produkują ich bardzo niewiele.

Kilka odmian, np. 'James Grieve', 'Charles Ross' i 'Worcester Pearmain' do pewnego stopnia same się zapylają i produkują owoce nawet, gdy w pobliżu nie rośnie inna jabłoń. Ale jeśli masz odmiany z tej samej grupy lub z grup podobnych, szanse na zapylenie istotnie rosną. Dlatego 'Blenheim Orange' (grupa 3) może zapylać się krzyżowo zarówno z odmianami 'Gala' (grupa 4) i 'Lord Lambourne' (grupa 2), jak i z dziesiątkami odmian ze swojej grupy. To oznacza, że dwa drzewa tej samej odmiany będą dla siebie doskonałymi zapylaczami.

Każda jabłoń ma swoją historię

Zacznijmy od podstaw. Mamy dwa rodzaje jabłek: do obróbki termicznej i deserowe. Te pierwsze mają mniej słodyczy: są tak kwaśne, że nie da się ich jeść na surowo; jabłka deserowe świetnie smakują prosto z drzewa, ale w większości przypadków ich słodycz sprawia, że po obróbce termicznej nadają daniom nieco sacharynowej nijakości. Kwaskowaty smak jabłek do obróbki termicznej jest potrzebny, aby dodać wyrazistości tarcie z jabłkami, pieczonym jabłkom, czy – robi się coraz bardziej poważnie – szarlotce albo jabłkom w cieście.

Jabłko powinno mieć osobowość. Jego smak, tekstura, kształt, kolor i aromat muszą być charakterystyczne. Bez względu na to, jaką odmianę wybierzesz, każde jabłko najlepiej jest zostawić na drzewie, aż dojrzeje, a potem odpowiednio je przechować – tymi dwoma elementami nie zajmuje się produkcja komercyjna, bo napędza ją dbałość o możliwie długie przechowywanie, niską wrażliwość owoców na dotyk i ich wygląd – a nie smak. Stąd niestety normą w supermarketach są jabłka nijakie, mało wyraziste.

Jeśli chodzi o wybór odmian, pamiętaj, że aby cieszyć się owocami, trzeba czasem uzbroić się w cierpliwość: niektóre odmiany produkują jabłka już po kilku latach, a innym zabiera to trochę więcej czasu. Niektóre jabłonie wyrastają na duże drzewa, a inne, bez względu na rodzaj podkładki, nigdy nie przekroczą wielkości sporego krzewu. Porządna jabłoń powinna żyć co najmniej sto lat i rodzić owoce o wyrazistym charakterze. Wynika on z ich wyglądu, smaku i pochodzenia. Każda jabłoń skądś pochodzi i ma swoją historię, zatem redukowanie wszystkich jabłek do powszechnie dostępnych, lśniących, kruchych owoców znikąd, ogranicza je do świata centrów handlowych bądź lotniskowych hal.

ZDJĘCIA: MARSHA ARNOLD; JASON INGRAM

eprasa.pl bf59495bce

Drzewka obwódkowe lub prowadzone w postaci poziomych kordonów oszczędzają miejsce, zapewniając mnóstwo owoców

„Gdy wybierałem jabłonie dla siebie, postawiłem na odmiany mające nie tylko smaczne owoce, ale też znaczenie lokalne"

Gdy wybierałem jabłonie dla siebie, postawiłem na odmiany mające nie tylko smaczne owoce, ale też znaczenie lokalne. Z trzydziestu dziewięciu odmian jabłoni, jakie zasadziłem w latach 1997 i 1998, 'Herefordshire Beefing', 'William Crump', 'Doctor Hare's', 'Worcester Pearmain', 'Tydeman's Early Worcester', 'Stoke Edith Pippin', 'Tillington Court', 'Madresfield Court' i 'Crimson Queening' powstały w promieniu 20 mil od naszego ogrodu. Są z tej ziemi.

Wyznam, że niektóre z nich wybrałem, bo podobała mi się ich nazwa, inne dlatego, że wiedziałem, że są niebywale rzadkie, a jeszcze inne ponieważ chciałem aktywnie przyczynić się do ich uratowania, ale ich smak i aromat badałem równie gorliwie, jak szczegóły dotyczące pochodzenia.

'Herefordshire Beefing' to małe jabłko o kolorze wiśni i wyraźnie spłaszczonym wierzchu i spodzie. Beefingi nadają się na susz. Mają wyjątkowo niewiele soku – suszono je w piekarniku w niskiej temperaturze i przed pakowaniem do transportu zgniatano, uzyskując coś w rodzaju przypominających krążki tabletek. W praktyce jabłka te są dość nijakie w każdej postaci poza postacią suszoną i chyba nie zasadziłbym dziś tej odmiany.

Na niewielkiej przestrzeni uprawiaj jabłonie w formie kordonów – rosną nachylone do ziemi pod kątem 45°, co sprzyja owocowaniu

'Crimson Queening' to bardzo stara odmiana, a jej nazwa to przekręcone słowo 'Quoining', odnoszące się do czterech żeber, które sprawiają, że jej czerwone owoce są prawie prostokątne. To nie tylko ciekawostka, ale też wspaniałe jabłko o lekko pachnącym, kwiatowym miąższu. Żałuję, że nie zasadziłem dwóch takich drzew.

'Stoke Edith Pippin', 'Tillington Court' i 'Madresfield Court' noszą nazwy miejscowych posiadłości i farm, z których pochodzą. 'Stoke Edith' to świetne, złociste jabłko deserowe o różowych rumieńcu – jest najlepsze w listopadzie. Pochodzi z położonej niedaleko miasteczka Hereford posiadłości Stoke Edith Estate, która w XIX wieku słynęła ze zbioru owoców.

Nazwa odmiany 'Tillington Court' pochodzi od nazwy dworu w miejscowości Burghill, również położonej blisko Herefordu – te jabłka mają czerwonawo-rdzawe smużki i żółtawy, mocny w smaku miąższ. Po raz pierwszy zaprezentowano je w latach trzydziestych XX wieku. To jabłko uniwersalne – ma tyle kwaskowatości, że sprawdza się w obróbce termicznej (choć zachowuje słodycz), ale jest też smaczne na surowo. 'Madresfield Court' to nazwa wielkiego dworu w pobliżu

Jak zasadzić jabłonkę

Teraz jest najlepsza pora na sadzenie drzewek, bo ziemia jest jeszcze ciepła, ale drzewa weszły już w stan spoczynku, dzięki czemu dobrze zniosą zabieg.

Podstawowa umiejętność ✓

1 **Wykop** kwadratowy dołek (co pozwoli korzeniom dalej sięgnąć) na głębokość bryły korzeniowej – jego średnica powinna być dwa-trzy razy większa od średnicy bryły.

2 **Wyjmij** drzewko z donicy, rozluźnij korzenie, aby pobudzić je do wzrostu, po czym obsyp grzybnią mikoryzową.

3 **Umieść** bryłę korzeniową w środku dołka, uzupełnij ziemią i delikatnie dociśnij ją obcasem wokół drzewka.

eprasa.pl bf59495bce

Monty produkuje sok jabłkowy, przepuszczając spady przez żeliwną prasę

„Jabłko powinno mieć osobowość. Jego smak, tekstura, kształt, kolor i aromat muszą być charakterystyczne."

Worcesteru, tuż za granicą hrabstwa, a także jabłka deserowego o delikatnym żebrowaniu i charakterystycznym stożkowatym kształcie, wyhodowanego przez miejscowego głównego ogrodnika na przełomie XIX i XX wieku. Człowiek ten nazywał się William Crump – mam w sadzie piękne drzewo odmiany 'William Crump' – to krzyżówka odmian 'Cox's Orange Pippin' i 'Worcester Pearmain', które rosną w Ogrodzie Pisarza. Koksy nie są proste w uprawie w brytyjskim klimacie, ale są doskonałym rodzicem, gdy skrzyżuje się je z odmianą lepiej tolerującą deszcz i zimno. Mam też współczesną odmianę 'Jupiter', również będącą krzyżówką 'Cox's Orange Pippin' – tym razem z odmianą 'Starking Delicious', i uważam, że rodzi chyba najbardziej smakowite jabłka deserowe (po piętach depczą jej wyborne odmiany 'Ribston Pippin' i 'Rosemary Russet') – z pewnością znacznie lepsze, niż koksa.

Szczerze mówiąc, mam za dużo odmian deserowych, a za mało nadających się do obróbki termicznej. Na surowo można zjeść jedynie ograniczoną liczbę jabłek, a w dobrym roku nasze drzewa rodzą ich tysiące. Przerabiamy je na soki, ale najlepszy sok ma kwaskowatą nutę, czyli powstaje zarówno z jabłek deserowych, jak i służących do obróbki termicznej.

Z tych ostatnich rosną u nas 'Arthur Turner', 'Blenheim Orange', 'Bramley's Seedling', 'Devonshire Buckland', 'Glory of England', 'Hambledon Deux Ans', 'Herefordshire Beefing', 'Newton Wonder', 'Norfolk Beefing' i 'Reverend W. Wilks'. 'Arthur Turner' to odmiana wczesna, dojrzewająca pod koniec sierpnia. Po podduszeniu jabłka wyglądają jak puszysty śnieg i smakują bardzo świeżo, letnio. 'Blenheim Orange' i 'Hambledon Deux Ans' to odmiany do obróbki termicznej, ale podczas przechowywania nabierają słodyczy, dzięki czemu można jej jeść na surowo po Bożym Narodzeniu.

Ciekawostka: nazwa odmiany 'Rev. W. Wilks' upamiętnia proboszcza z miejscowości Shirley w pobliżu Croydon, który był sekretarzem RHS i wyhodował maki 'Shirley'. Jego jabłoń to krzyżówka odmiany 'Peasgood Nonsuch', jabłoni uniwersalnej, ze wspaniałą odmianą deserową 'Ribston Pippin'. Ich połączenie dało jabłka o smaku bardziej kwaśnym, niż odmiany rodzicielskie, ale jest to wyraźnie słodka – i smakowita – odmiana do obróbki termicznej.

Gdybym miał założyć jeszcze jeden sad (a powoli kończy mi się na to czas), chciałbym mieć mniej wczesnych odmian, które słabo się przechowują, a więcej kultywarów dojrzewających później i dobrze się przechowujących, aby dawały nam dobre jabłka aż do początku wiosny. Niektórych jabłek jest mnóstwo w sierpniu, wrześniu, a nawet październiku, ale w kwietniu i maju są już rzadkim rarytasem.

Dlatego w nadchodzących tygodniach wypróbuj jak najwięcej odmian jabłek, a potem zamów najsmaczniejsze i zasadź je w ogrodzie – a jeśli nie masz miejsca na jabłonie, pamiętaj, że można je prowadzić w formie kordonów, palmet bądź w szpalerze. Dla jabłoni znajdzie się miejsce w każdym ogrodzie!

Przechowywanie jabłek

Odmiany wczesne trzeba zjadać mniej więcej wtedy, gdy dojrzeją, ale jabłka dojrzewające od końca września łatwo przechować w chłodnym, ciemnym miejscu. Niech cię nie korci przechowywanie nawet delikatnie uszkodzonych owoców, więc zrywaj jabłka starannie, trzymając każde w ręce i delikatnie oddzielając je od gałązki poprzez przekręcenie. Jeśli nie odejdzie łatwo, zostaw je – bez względu na to, jak wygląda.

W tej chwili przechowujemy jabłka w dużych metalowych szufladach z perforowanym dnem (pierwotnie trzymano w nich jednodniowe kurczęta na fermie przemysłowej), co jest idealnym rozwiązaniem, bo metal zachowuje chłód i wilgotność, ale jest dobrze wentylowany. Ale to był łut szczęścia i całymi latami przechowywaliśmy owoce na drewnianych regałach, które znacznie łatwiej znaleźć lub zrobić. Najważniejsze, aby jabłka miały zapewniony chłód, ciemność i wysoką wilgotność, a także, aby były chronione przed mrozem.

Nie opakowuję każdego jabłka indywidualnie, ale gdybyście chcieli to robić – a mój ojciec używał do tego celu kwadratów z gazet – przechowają się jeszcze lepiej.

ODWIEDŹ www.gardenersworld.com/fruit-veg po jeszcze więcej porad dotyczących uprawy jabłoni i wielu innych drzew owocowych

ZDJĘCIA: MARSHA ARNOLD; PAUL DEBOIS; JASON INGRAM

eprasa.pl bf59495bce

Jak być lepszym ogrodnikiem

Wiedza ogrodnika nigdy nie jest kompletna i niezależnie od tego, czy jesteś nowicjuszem, czy profesjonalistą, zawsze jest coś nowego, czego możesz się dowiedzieć. Skorzystaj z okazji, aby opanować nową umiejętność lub udoskonalić tę, którą zdobyłeś już wcześniej, korzystając z porad ekspertów zawartych w tym materiale.

Znajdziesz tu jasne i proste instrukcje dotyczące podstaw ogrodnictwa: sadzenia, podlewania, pielęgnacji gleby i nie tylko – nie ma lepszej pory roku na wprowadzenie ich w życie. Wykorzystaj ostatnie ciepłe dni na obsadzenie zewnętrznych donic roślinami, którymi natychmiast dodasz kolorów tam, gdzie najbardziej ich brakuje - pomogą ci w tym nasze pomysły na jesienne kompozycje.

Już teraz pomyśl też o wiośnie i obsadź pojemniki cebulkami wiosennych kwiatów, aby przyszłej wiosny twój ogród był piękniejszy, niż kiedykolwiek wcześniej. Skorzystaj również z porad Alana i Łukasza dotyczących podstawowych technik sadzenia. Nadszedł więc czas, aby stać się lepszym ogrodnikiem – będziemy ci w tym towarzyszyć na każdym kroku.

Podstawowa umiejętność ✓

■ 28 **Dziesięć podstawowych umiejętności każdego ogrodnika**

■ 52 **Przesadzanie i dzielenie bylin oraz sadzenie roślin z pojemników**

■ 58 **Sadzenie roślin z gołym korzeniem i cebul kwiatowych**

eprasa.pl bf59495bce

10 podstawowych umiejętności każdego ogrodnika

Poznaj 10 najważniejszych zadań ogrodniczych i dowiedz się, jak sobie z nimi radzić. Niezależnie od tego, czy dopiero zaczynasz przygodę z ogrodnictwem, czy jesteś ekspertem mającym dobrą rękę do roślin, zawsze możesz się jeszcze czegoś nauczyć...

Sadzenie

1 Sadzenie to kluczowy krok i jedna z pierwszych umiejętności, których próbuje każdy ogrodnik. Odpowiednia technika ma wpływ na różnicę między pięknie rosnącą, a chorowitą rośliną.

Jak?

Dla dobrego przyjęcia się i wzrostu roślin niezbędne jest odpowiednie przygotowanie podłoża (patrz s. 34). Sadzenie w nieprzygotowanej glebie jest jak budowanie domu bez odpowiednich fundamentów.

Dokładnie odchwaść miejsce sadzenia, a w szczególności usuń korzenie chwastów wieloletnich, bo inaczej będziesz walczyć z nimi przez lata.

Wykop nieco większy dołek niż średnica doniczki lub system korzeniowy rośliny z gołym korzeniem. Prawie wszystkie rośliny powinny być umieszczone na tej samej głębokości, na której rosły wcześniej. Wyjątkami czerpiącymi korzyści z głębszego sadzenia są róże, które powinny mieć pod ziemią guzek – miejsce szczepienia, oraz powojniki.

Przed sadzeniem namocz korzenie rośliny, aby dobrze nasiąkły, a jeśli ziemia jest sucha, wlej do dołka wodę i pozostaw do wchłonięcia. Wyciągnij roślinę z doniczki i rozluźnij wszystkie splątane korzenie. Rozłóż korzenie sadzonek bez ziemi. Aby pomóc roślinie się przyjąć, posyp korzenie grzybami mikoryzowymi. Poszukaj saszetek w dobrych centrach ogrodniczych.

Wypełnij przestrzeń wokół korzeni wykopaną ziemią, ugnieć podłoże wokół sadzonki stopami, a następnie obficie podlej.

Zrób to teraz

Jesienią, gdy gleba jest wilgotna, ciepła i idealna do rozwoju korzeni, mamy najlepszy czas na sadzenie mrozoodpornych gatunków, ale można też sadzić przez cały rok.

Zaletą jesiennego lub zimowego sadzenia jest możliwość zakupu roślin z gołym korzeniem, które można wysłać łatwo, często taniej i bez plastikowych doniczek – zobacz na str. 58, aby dowiedzieć się więcej. Czas również posadzić cebule wiosennych kwiatów – patrz str. 72.

Przydadzą się

1. **Szpadel lub łopatka**
2. **Widły do rozluźnienia ziemi**
3. **Grzyby mikoryzowe**

Upewnij się przed sadzeniem, że twoja ziemia jest wolna od chwastów

DOBRA RADA **Aby sadzić na odpowiedniej głębokości, poszukaj na łodydze śladu po poziomie podłoża**

ZRÓB TO TERAZ KROK PO KROKU Jak posadzić krzewy uprawiane w pojemnikach

1 **PRZYGOTUJ** ziemię, dodając do niej materii organicznej, takiej jak dobrze rozłożony obornik lub ogrodowy kompost. Wymieszaj ją z glebą.

2 **WYJMIJ** roślinę z doniczki i delikatnie oderwij korzenie, jeśli wiją się przy ściankach, aby rozrosły się w ziemi na boki.

3 **POSADŹ** roślinę na tej samej głębokości, na jakiej rosła poprzednio, ustawiając ją tak, aby górna część podłoża znajdowała się na równi z powierzchnią ziemi.

4 **PODLEJ** obficie, a następnie wyściółkuj powierzchnię ziemi dobrze rozłożoną materią organiczną, aby zatrzymać wodę i chronić ją przed konkurencją chwastów.

eprasa.pl bf59495bce

Sposoby na szkodniki

2 Ogród to zróżnicowany ekosystem z ogromną liczbą stworzeń, z których większość jest pożyteczna. Tam, gdzie ogród jest zarządzany życzliwie – bez środków chemicznych i z roślinami, które przyciągają naturalne drapieżniki – natura znajduje swoją równowagę.

Dlaczego?

Czasami szkodnik lub choroba mogą wymknąć się spod kontroli, zwłaszcza w zamkniętych przestrzeniach, takich jak szklarnia czy tunel foliowy lub w pomieszczeniach, albo jeśli roślina jest szczególnie podatna na szkodniki.

Jak?

Zapobieganie jest zdecydowanie najlepszym podejściem, więc wypróbuj następujące rozwiązania:

Uprawa współrzędna: łączenie silnie pachnącej rośliny z uprawami podatnymi na szkodniki, np. nagietki z pomidorami w celu odstraszenia mączlika.

Kontrolowanie środowiska: wysoki poziom wilgotności odstrasza przędziorki z roślin domowych.

Unikanie sadzenia roślin podatnych w miejscach, gdzie występują szkodniki – takich jak funkie w miejscach narażonych na deszcz i ślimaki. Szukaj roślin o wysokiej naturalnej odporności na szkodniki lub choroby.

Bądź czujny i działaj wcześnie, aby szkodniki się nie namnażały. Wczesne oznaki to zwinięte lub zjedzone liście, odbarwione liście lub owoce oraz lepka spadź, pochodząca od mszyc i czerwców. Czasami może wystarczyć zwykłe zbieranie ręczne lub zgniatanie. Tam, gdzie potrzebne jest silniejsze działanie, wybierz przyjazne dla środowiska środki ochrony, a nie chemikalia, które zabijają zarówno przyjaciół, jak i wrogów. Środki ochrony biologicznej – wykorzystujące określony organizm do zwalczania szkodników – mogą być bardzo skuteczne i przyjazne dla środowiska, podobnie jak pułapki i bariery, np. włóknina.

DOBRA RADA **Zbieraj teraz ślimaki, które szukają schronienia w zakamarkach**

Wybierz się na wieczorne polowania na ślimaki, zwłaszcza w wilgotną pogodę, aby mieć je pod kontrolą

Zrób to teraz

Usuń teraz martwe lub więdnące rośliny, aby zmniejszyć ryzyko przezimowania szkodników i chorób. Bądź jednak czujny przez cały rok – wiosna i lato to kluczowy okres występowania szkodników.

Przydadzą się

1. **Sekator**
2. **Środki biologicznej ochrony roślin**
3. **Pułapki**
4. **Włóknina**

Zwalczanie chwastów

3 Często cytowana definicja chwastu to roślina rosnąca w niewłaściwym miejscu. Wraz z rozwojem naturalistycznych stylów sadzenia i większą świadomością korzyści płynących z różnorodności biologicznej rodzimych roślin, koncepcja chwastów staje się dość luźna, ale może także być osobistym wyborem. Jednak w każdym ogrodzie trzeba usunąć nieproszonych gości.

Dlaczego?

Chwasty mogą fizycznie przytłaczać inne rośliny, konkurować z nimi o wodę i składniki odżywcze, a także mogą być żywicielami szkodników i chorób.

Jak?

W celu zwalczania chwastów należy odróżnić rośliny jednoroczne od wieloletnich. Rośliny jednoroczne, takie jak gwiazdnica i przetacznik, kończą swój cykl życiowy w ciągu roku i są bardziej utrapieniem niż poważnym zagrożeniem. Uważaj jednak na długowieczne (lub wieloletnie) chwasty, takie jak perz, powój czy podagrycznik. Są silne, wytrwałe i odrastają nawet z drobnych kawałków korzenia. Odwiedź stronę **www.gardenersworld.com/weeds**, aby dowiedzieć się, jak rozpoznać pospolite chwasty. Zawsze lepiej jest zapobiegać niż leczyć, więc wypróbuj następujące sposoby:

- Ściółkuj rozdrobnioną korą nieokrytą ziemię, aby powstrzymać kiełkowanie chwastów.
- Gracuj często, gdy chwasty są jeszcze małe – najlepiej w suchy, wietrzny dzień – aby odciąć pędy od korzeni. Dzięki temu rośliny jednoroczne obumierają, a chwasty wieloletnie zwalniają wzrost. Większe chwasty wyrywaj ręcznie i wykopuj korzenie chwastów wieloletnich.
- Oczyść zachwaszczony grunt, przykrywając chwasty matą szkółkarską lub grubą tekturą, aby odciąć dopływ światła. Po około roku obumrą nawet najtwardsze chwasty.
- Jeśli to możliwe, unikaj stosowania środka chwastobójczego ze względu na jego negatywny wpływ na środowisko. Alternatywą jest ostrożne użycie wypalarki do małych chwastów na chodniku i żwirze.

Zrób to teraz

Zapobiegaj rozsiewaniu się chwastów, niszcząc je lub odcinając ich kwiatostany z nasionami. Następnie wyrwij lub wykop wieloletnie chwasty. Teraz jest łatwiej niż latem, ponieważ ziemia jest twarda i sucha. Zacznij ściółkować gołą ziemię i rób to przez całą zimę.

Przydadzą się

1. **Motyka**
2. **Ręczne widełki ogrodowe**
3. **Gruby karton**
4. **Mata szkółkarska**
5. **Wypalarka do chwastów**

Powój może szybko zarosnąć inne rośliny, więc wykop go, usuwając wszystkie korzenie

DOBRA RADA **Unikaj kompostowania korzeni wieloletnich chwastów w domu – zamiast tego skorzystaj z miejskiego programu przetwarzania odpadów zielonych**

eprasa.pl bf59495bce

Przeznacz swoją cenną wodę dla roślin, które naprawdę jej potrzebują, np. owocujących pomidorów i cukinii

Podlewanie

4 Woda jest cennym zasobem, ale bardzo dużo zużywa się jej niepotrzebnie – to dosłownie pieniądze wyrzucone w błoto. W miarę postępowania zmian klimatycznych przewidywane są dłuższe okresy suszy, więc bycie ogrodnikiem rozsądnie gospodarującym wodą jest nie tylko lepsze dla środowiska, ale także oszczędza czas i pieniądze oraz tworzy lepszy ogród przy mniejszym nakładzie pracy. To sytuacja korzystna dla wszystkich.

Dlaczego?

Wszystkie rośliny (nawet te pustynne) wymagają do życia wody. Zaoszczędź czas i zasoby, podlewając te najbardziej potrzebujące: rośliny domowe oraz rosnące w donicach, rośliny wytwarzające owoce lub strąki, a także nowe nasadzenia i wysiewy.

Jak?

Istnieje wiele urządzeń, które pomogą ci efektywnie przechowywać i wykorzystywać wodę. W beczkach zbiera się woda deszczowa, a gdy beczki są pełne, zbieracze wody zamontowane na rurach spustowych zamykają się. Systemy nawadniające kierują wodę dokładnie tam, gdzie jest ona potrzebna, a automatyczne zegary można ustawić na nawadnianie rano lub wieczorem, gdy prawdopodobieństwo parowania jest mniejsze. Donice samonawadniające mają wbudowany zbiornik.

Zużycie wody można zminimalizować na wiele sposobów. Wybieraj rośliny odporne na suszę, które nie będą wymagały podlewania w okresach jej występowania. Ściółkuj ziemię, aby zmniejszyć utratę wody i tam, gdzie jest to konieczne, podlewaj tylko wybrane rośliny. Pozwól, aby w czasie suszy trawnik zbrązowiał – wkrótce odżyje.

Rośliny, którym nie może zabraknąć wody to warzywa wytwarzające owoce lub strąki (cukinia, pomidory i fasola), kwiaty, takie jak groszki pachnące, oraz wszystkie rośliny rosnące w doniczkach.

Zrób to teraz

Podlewanie najczęściej jest wykonywane wiosną i latem. Teraz nadszedł czas, aby zbiorniki były gotowe do zgromadzenia jesienno-zimowego deszczu do wykorzystania w przyszłym roku.

Przydadzą się

1. **Beczki na deszczówkę**
2. **Konewka**
3. **System automatycznego nawadniania**
4. **Wąż ogrodowy**

DOBRA RADA **Nie pozwól na zastój wody w podstawkach przez zimę – korzenie roślin mogą gnić**

Uprawa jedzenia

5 Wiele warzyw, owoców czy ziół zarówno świetnie wygląda jak i dobrze plonuje, więc przy odpowiedniej ilości słońca można je uprawiać wszędzie. Dodaj jadalne kwiaty, takie jak nasturcje, fiołki i nagietki – twój ogród naprawdę może wyglądać tak dobrze, jak smakuje.

Dlaczego?

Warzywa z własnej uprawy smakują lepiej i pozwalają zaoszczędzić pieniądze. Nawet w najmniejszym ogrodzie jest mnóstwo sposobów na posadzenie jadalnych roślin. Wysokie grządki, wiszące kosze, wanny i skrzynki na okna pasują do patio, balkonów, dachów i dziedzińców. Możesz także przekształcić ściany lub inne pionowe powierzchnie za pomocą kwietników do tworzenia „żywych ścian": innowacyjnych rozwiązań, począwszy od wiszących płaskich pojemników aż po rynny na stelażu.

Jak?

Najłatwiejszym i najbardziej ekologicznym sposobem uprawy roślin w gruncie są niewielkie grządki uprawiane bez przekopywania. Tutaj, zamiast kopać, utrzymujesz zdrową i żyzną glebę, stosując co roku – najlepiej jesienią – grubą warstwę kompostu ogrodowego lub dobrze rozłożonego obornika (zwanego również ściółką organiczną). Następnie dżdżownice wprowadzają to do gleby. Grządki nie powinny być szersze niż 1,2 m, aby można było do nich dojść z obu stron bez deptania po ziemi. Ścieżki między nimi mogą być wykonane ze skoszonej trawy, rozdrobnionej kory lub utwardzonej nawierzchni.

Jeśli nie masz miejsca na grządki, uprawiaj rośliny w pojemnikach – skrzynka okienna jest idealna na zioła.

Zrób to teraz

Jesień to doskonały czas na sadzenie drzewek owocowych, krzewów owoców miękkich i krzewów porzeczek, natomiast zima jest idealna do przygotowania grządek do siewu i sadzenia w przyszłym roku.

Długie ciemne wieczory są stworzone do „fotelowego" ogrodnictwa – przeglądania katalogów nasion oraz planowania co kupić, zasiać i uprawiać. Dowiedz się, jak uprawiać warzywa przez cały rok na str. 92.

Przydadzą się

1. **Wysokie grządki lub pojemniki**
2. **Organiczna ściółka**
3. **Narzędzia do siewu i sadzenia**
4. **Katalog nasion**

DOBRA RADA **Często wysiewaj niewielkie partie warzyw, aby uzyskać nieprzerwane zbiory i wydłużyć sezon**

eprasa.pl bf59495bce

Rozmnażanie roślin

Rozmnażanie lub uprawa nowych roślin od podstaw to fantastyczny sposób na wypełnienie rabat za darmo lub niewielkim kosztem. Dodatkowo oglądanie nowych roślin pączkujących z małego nasiona lub pędu może być magicznie satysfakcjonujące.

Dlaczego?

Rośliny są drogie, więc ich samodzielna uprawa to świetny sposób na zdobycie darmowych egzemplarzy, a nadmiarem sadzonek możesz podzielić się z przyjaciółmi. W większości przypadków nie wymaga to żadnego specjalnego sprzętu. Wiele nasion łatwo kiełkuje na zewnątrz, podczas gdy inne można uprawiać na dobrze oświetlonym parapecie. Podgrzewana mnożarka może być przydatna do siewu późną zimą, a jeśli złapiesz ogrodniczego bakcyla, to rajem dla ogrodnika jest szklarnia.

Jak?

Dzielenie bylin tworzących kępy jest bardzo prostą metodą ich rozmnażania. Oprócz pozyskania nowych roślin odmłodzisz od razu starsze, nadmiernie zagęszczone okazy, które słabiej kwitną.

Wykop całą kępę, a następnie rozerwij lub podziel ją na kilka części – tak, by każda miała kilka korzeni i pędów. Pozbądź się najstarszej, środkowej części i posadź nowe, małe rośliny. Wypełnij nimi luki na rabatach lub podziel się nimi z przyjaciółmi.

Uprawianie własnych roślin z nasion, takich jak słodka papryka, jest świetną zabawą i przynosi satysfakcję

DOBRA RADA **Wysiej teraz groszek pachnący, aby w przyszłym roku uzyskać kwiaty na początku lata**

Zrób to teraz

Różne metody rozmnażania sprawdzają się o innych porach roku. Jesień to czas na dzielenie bylin zielnych, pobieranie sadzonek zdrewniałych i wysiewanie nasion roślin odpornych na mróz, które potrzebują okresu chłodu (stratyfikacji), aby wykiełkować (patrz str. 110). Wysiew nasion może odbywać się w różnym czasie w zależności od gatunku, ale przede wszystkim wykonuje się go wiosną. Wiosna to również pora na pobranie sadzonek zielnych, a następnie w połowie lub pod koniec lata – sadzonek półzdrewniałych.

Przydadzą się

1. **Szpadel lub widły**
2. **Sekator**
3. **Podłoże uniwersalne**
4. **Podgrzewana mnożarka**

ZRÓB TO TERAZ KROK PO KROKU Jak podzielić mrozoodporną bylinę

1 WYBIERZ dużą, rozrośniętą kępę, taką jak ten wieloletni chaber. Odetnij wszystkie stare łodygi, aby łatwiej sobie z nią poradzić.

2 WYKOP kępę z jak największą ilością korzeni, używając szpadla lub wideł. Unikaj zabierania dużej ilości ziemi, ponieważ utrudnia to jej przeniesienie.

3 PODZIEL kępę na mniejsze części, każdą z korzeniami i pędami. Rozdziel lub przetnij sekatorem, w zależności od tego, co jest łatwiejsze.

4 POSADŹ każdą nową roślinę w nowym miejscu. Rozmieść rośliny tak, aby miały miejsce do wzrostu. Dociśnij i obficie podlej.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; GETTY/NERTHUZ, ALEXRATHS, VALENTYNA TYMCHENKO

eprasa.pl bf59495bce

Czyść i ostrz narzędzia do cięcia, aby precyzyjnie i czysto wykonywały swoją pracę

Formowanie i przycinanie

Przycinanie sprawia, że rośliny są gęste, wydajne i zdrowe. Formowanie polega na nadawaniu im pożądanego kształtu. Obie czynności dostarczają radości, kiedy już je zrozumiesz.

Dlaczego?

Kontrolowanie lub ograniczanie wzrostu roślin drzewiastych wykonuje się z wielu powodów. Obejmują one usuwanie niepotrzebnych, niechcianych, obumarłych lub chorych pędów oraz pobudzanie kwitnienia lub owocowania.

Jak?

Zastanów się dlaczego roślina potrzebuje przycięcia i skróć tylko tyle, aby osiągnąć cel. Kluczowe znaczenie ma posiadanie odpowiednich narzędzi. Utrzymuj je w dobrym stanie, czyszcząc po każdym użyciu i od czasu do czasu ostrząc – będą służyć dłużej i działać lepiej. Odwiedź w**ww.gardenersworld.com/pruningtraining**, aby dowiedzieć się więcej i przejdź do str. 98, aby zapoznać się z zadaniami związanymi z przycinaniem w tym miesiącu.

Kiedy?

Mimo, że najlepiej jest sprawdzić wymagania dotyczące przycinania dla określonych roślin, istnieją pewne ogólne wytyczne.

Jesień jest odpowiednią porą na usunięcie pozostałości warzyw, ale nie jest dobrą porą dla większości prac związanych z przycinaniem (patrz s. 96).

Róże krzewiaste przycinaj od późnej zimy do wczesnej wiosny. Krzewy kwitnące wiosną należy ciąć po kwitnieniu, gdyż przyszłoroczne kwiaty tworzą się na przyrostach wytworzonych rok wcześniej. Kwitnące od połowy do późnego lata krzewy liściaste i pnącza kwitną na przyrostach wytworzonych w bieżącym roku, dlatego należy je przycinać wczesną wiosną.

Przydadzą się

1. **Sekator**
2. **Sekator dwuręczny**
3. **Piła ogrodnicza**
4. **Nożyce ogrodowe**
5. **Rękawice ochronne**

Przedłuż kwitnienie budlei, usuwając przekwitłe kwiatostany

DOBRA RADA **Tnij tuż nad pąkiem lub liściem – to pobudzi wyrastanie nowych pędów w tym miejscu i pozwala uniknąć pozostawienia kikuta**

ZRÓB TO TERAZ KROK PO KROKU Jak przyciąć różę pnącą

1 **USUŃ** u podstawy jeden lub dwa najstarsze, nie produkujące kwiatów pędy. Użyj sekatora dwuręcznego lub piły ogrodniczej, aby wykonać gładkie i równe cięcie.

2 **ODWIĄŻ** części róży z podpory, uważając na kolce, aby łatwiej było ustalić, które fragmenty należy przyciąć.

3 **USUŃ** wszystkie martwe pędy. Następnie przytnij pędy boczne do dwóch lub trzech pąków, aby pobudzić wyrastanie nowych pędów kwiatowych.

4 **PRZYWIĄŻ** różę z powrotem do podpory. Zimą będzie wyglądała łyso, ale wiosną wyrosną z niej nowe pędy, więc wkrótce ponownie zakryje podpory.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; GETTY/BURAZIN, SERGIY1975, V ZAITSEV; JASON INGRAM

eprasa.pl bf59495bce

Zmienna pogoda

8 Zmiany klimatyczne zachodzą szybciej, niż oczekiwali nawet naukowcy, więc szczególnie rozsądne jest zabezpieczanie naszych ogrodów teraz, gdy okresy niesprzyjających warunków pogodowych stają się normą.

Dlaczego?

Rośliny i ogrody są wrażliwe na zmiany temperatury, opadów i wiatru, ale przygotowanie ich na zmiany pór roku i odmienną pogodę decyduje o sukcesie lub porażce.

Jak?

Zacznij od oceny swojego ogrodu i wyboru roślin, które będą się dobrze rozwijać na jego terenie i w ziemi, którą posiadasz. Chroń glebę przed erozją, pokrywając puste tereny roślinami okrywowymi i tworząc tarasy na zboczach. Posadź wiatrochronny żywopłot lub pas drzew, jeśli masz wietrzny ogród.

Zrób lub kup inspekty bądź klosze, aby chronić delikatne rośliny przez zimę lub wysiewaj je wczesną wiosną. Zapewnij dobry drenaż, aby nagły deszcz nie zniszczył twojego ogrodu, ani nie stworzył niechcianego stawu. W zimie ustaw doniczki na nóżkach, aby nadmiar wody mógł łatwo odpłynąć.

Zawsze sprawdzaj wymagania uprawowe roślin przed ich zakupem. Jeśli umieścisz odpowiednią roślinę we właściwym miejscu, będzie się dobrze rozwijać. Na każde miejsce znajdzie się odpowiednia roślina.

Zrób to teraz

Zacznij teraz od przycięcia wysokich krzewów o jedną trzecią, aby zapobiec ich kołysaniu się pod wpływem wiatru, przywiąż luźne pnącza i umieść wrażliwe rośliny na werandzie, w inspekcie lub szklarni.

Przydadzą się

1. **Inspekt**
2. **Szklarnia**
3. **Tunel foliowy**
4. **Nóżki do donic**
5. **Sznurek do podwiązywania roślin**

DOBRA RADA **Codziennie sprawdzaj prognozę pogody, aby nie dać się zaskoczyć mrozom**

Jesienne wysiewy należy umieścić w inspekcie, aby chronić je przez zimę

Uprawa trawnika

9 „Trawnik" to szerokie pojęcie, które obejmuje wszystko od wielofunkcyjnej skoszonej trawy do relaksu i rodzinnej zabawy, aż po atrakcyjny obszar zadbanej trawy kontrastującej z roślinami na rabatach lub bardzo wypielęgnowaną i rozpieszczoną murawę do gry w bule.

Dlaczego?

Trawniki sprawiają, że ogród wygląda „miękko", w przeciwieństwie do krajobrazu z twardą nawierzchnią. Podkreślają też urodę innych roślin. Dobrze uprawiane mogą być również schronieniem dla żywych stworzeń.

Jak?

Napowietrzaj, wertykuluj i zasilaj, aby zadbać o trawnik w formalnym stylu. Możesz usuwać chwasty, jeśli ci przeszkadzają, ale jeśli nie masz z nimi problemu, wybierz naturalny wygląd i potraktuj je po prostu jako część wytrzymałego zielonego arrasu. Jeśli zaś przystrzyżony trawnik już ci się nie podoba, spróbuj rzadziej go kosić i odkryj piękno oraz urok dzikiej trawy i dzikich kwiatów.

Nowy trawnik można założyć od zera, używając nasion lub trawy z rolki, a każdy z tych sposobów ma wady i zalety. Nasiona są znacznie tańsze od trawy z rolki i łatwiejsze w wysianiu, ale założenie trawnika z siewu wymaga czasu. Z kolei trawa z rolki przynosi natychmiastowy rezultat, ale jest znacznie droższa i wymaga więcej pracy. Niezależnie od tego, którą opcję wybierzesz, przygotuj gruntownie ziemię – masz na to tylko jedną szansę.

Zrób to teraz

Jesień to dobry czas na wypielęgnowanie trawnika poprzez napowietrzanie (nakłuwanie ziemi widłami ogrodowymi), które rozluźni jego powierzchnię i poprawi drenaż. Następnie wykonaj wertykulację (wygrab obumarłą trawę i mech) i nawożenie jesiennym nawozem do trawników, jeśli trawnik jest regularnie koszony.

Jeśli chcesz zasiać nowy trawnik, najlepiej to zrobić wczesną jesienią lub późną wiosną. Darń z rolki można układać jesienią lub wiosną, a także wtedy, gdy pozwalają na to warunki pogodowe – nawet latem, jeśli później będziemy ją regularnie podlewać.

Przydadzą się

1. **Widły lub aerator**
2. **Grabie lub wertykulator**
3. **Jesienny lub wiosenny nawóz do trawników**
4. **Kosiarka**
5. **Nożyce do przycinania obrzeży trawnika**

Po trudach lata, tej jesieni poświęć swojemu trawnikowi dodatkową uwagę

DOBRA RADA **Upiększ swój trawnik, przycinając krawędzie nożycami, aby nadać im ładny kształt**

Zadbaj o ziemię

10 Zdrowa ziemia to podstawa każdego ogrodu, a czas i pieniądze poświęcone na jej pielęgnację i przygotowanie nigdy nie są zmarnowane.

Dlaczego?

Ściółkowanie poprawia wzrost roślin, tłumiąc chwasty, dodając składniki odżywcze, izolując korzenie przed ekstremalnymi temperaturami i zmniejszając utratę wody. Zdrowa, zadbana ziemia często nie potrzebuje dodatkowych składników odżywczych.

„Żarłoczne" gatunki, takie jak rośliny owocujące i róże, mogą czerpać korzyści z nawożenia. Nawóz składa się ze składników odżywczych w skoncentrowanej formie. Nawozy organiczne oparte na naturalnych materiałach są lepsze dla glebowego ekosystemu niż sztuczne czy nieorganiczne odpowiedniki.

Jak?

Wszystkie rodzaje gleby można poprawić za pomocą dobrze rozłożonej materii organicznej, która powinna dojrzewać co najmniej sześć miesięcy. Może to być ogrodowy kompost, obornik, kompostowane odpady zielone lub zakupiony środek do wzbogacania gleby. Podczas poprawiania słabej gleby lub tworzenia nowych grządek najlepiej dodać około taczki materii na metr kwadratowy. Rozłóż to na ziemi wolnej od chwastów, aby dżdżownice i organizmy glebowe mogły się nią odżywić.

Tworzenie własnego kompostu to świetny sposób nie tylko na recykling odpadów ogrodowych i spożywczych, ale także zaoszczędzenie pieniędzy i uprawę zdrowszych roślin.

Kiedy?

Ściółkuj materią organiczną grządki i odsłoniętą ziemię pod drzewami, najlepiej w okresie od jesieni do wiosny. Rozłóż warstwę na grubości 5-10 cm, utrzymując materiał z dala od łodyg roślin, ponieważ może spowodować ich gnicie.

Przydadzą się

1. **Łopata lub szpadel**
2. **Taczka**
3. **Rękawice ochronne**
4. **Kompostownik**
5. **Ściółka**

DOBRA RADA Zbierz jesienne liście do pojemnika wykonanego z drucianej siatki o drobnych oczkach i pozwól im się rozłożyć – zmienią się w ziemię liściową

Jesienią poddaj recyklingowi swoje ogrodowe odpady – niech dżdżownice i inne organizmy glebowe zamienią je w odżywczy kompost

ZRÓB TO TERAZ KROK PO KROKU Jak zrobić kompost

1 ZBIERZ odpady do dwóch oddzielnych pojemników: materiał zielony (resztki kuchenne i odpadki liściaste) i materiał brązowy (karton i zdrewniałe łodygi).

2 DODAWAJ naprzemiennie zielony i brązowy materiał do pojemnika na kompost, aby stworzyć różnorodną mieszaninę.

3 MIESZAJ regularnie zawartość kompostownika, przerzucając jego zawartość, aby ją napowietrzyć i przyspieszyć rozkład.

4 POCZEKAJ, aż kompost stanie się jednolicie brązowy i nie będzie już pachnieć zgnilizną, a następnie wykorzystaj go jako ściółkę i polepszacz ziemi na swoich grządkach.

ZDJĘCIA: GETTY/DDUKANG; JASON INGRAM

eprasa.pl bf59495bce

Sięgnij po archiwalne wydania

GARDENERS' WORLD EDYCJA POLSKA

Każde wydanie przejrzyj on-line

Szybka wysyłka **GRATIS**

Zamów wygodnie na **www.ulubionykiosk.pl**

eprasa.pl bf59495bce

eprasa.pl bf59495bce

Kreatywne kompozycje

Nie potrzeba wiele, aby wprowadzić do ogrodu odrobinę jesiennego kolorytu – wystarczy mała przestrzeń lub patio. Pomimo, że obecna pora roku przywodzi na myśl ogrody iskrzące się od jaskrawych barw jesiennych liści, tobie wystarczy mała powierzchnia, aby zrobić duże wrażenie. Możesz wprowadzić ogniste odcienie sezonu do swojego otoczenia przy pomocy dobrze obsadzonej donicy, która utrzyma swój wygląd aż do zimy.

Podczas letnich miesięcy nasze progi wejściowe i patia są pełne barw, lecz jesienią – bez odpowiednich roślin nadających kompozycjom kolorytu – wyglądają dosyć nieciekawie. Jednak dzięki przemyślanym zakupom w centrum ogrodniczym możesz stworzyć piękne dekoracje, które będą wzbudzać zainteresowanie przez wiele miesięcy. Masz do wyboru wiele odmian traw ozdobnych, jesiennych kwiatów, lśniących roślin zimozielonych oraz krzewów jagodowych, z których wszystkie będziesz mógł wiosną posadzić na rabatach.

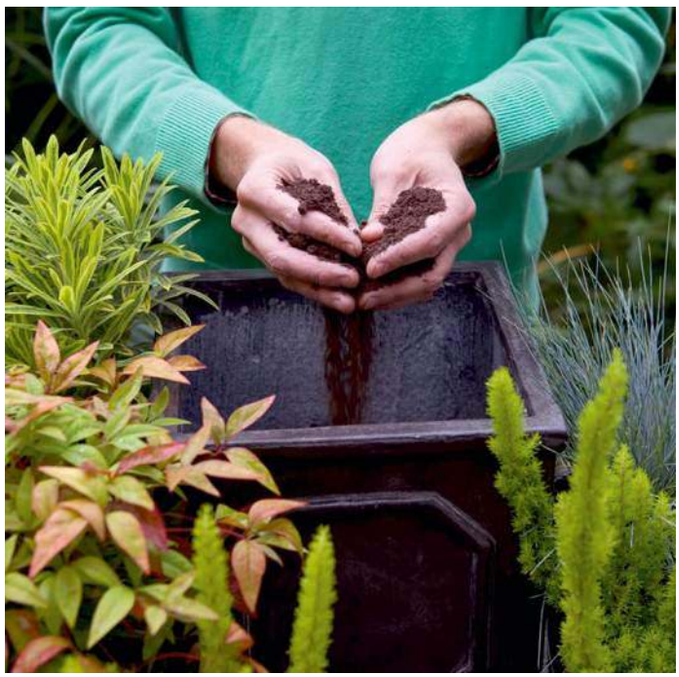
❶ 1 x Ognik szkarłatny (*Pyracantha coccinea*) 'Soleil d'Or'
❷ 1 x Turzyca Buchanana (*Carex buchananii*) 'Red Rooster'
❸ 4 x Pomarańczowe bratki
❹ 2 x Psianka koralowa (*Solanum capsicastrum*)
❺ Pomarańczowa donica glazurowana o średnicy ok. 30 cm

eprasa.pl bf59495bce

Jesienne obsadzanie doniczek

Kluczem do tego, aby twoje donice prezentowały się jak najlepiej, jest ich odpowiednie przygotowanie. Użyj dobrej jakości podłoża uniwersalnego i przed sadzeniem podlej rośliny. W ciągu zimy niewiele urosną, dlatego posadź je ciasno, aby efekt był natychmiastowy. Ustaw pojemniki w osłoniętym miejscu, lecz w takim, z którego będą widoczne z wnętrza twojego domu. Umieść je tuż pod ścianą – będą tam najmniej narażone na działanie deszczu, wiatru i śniegu.

1 Napełnij pojemnik do dwóch trzecich beztorfowym podłożem uniwersalnym. Nie ma potrzeby nawożenia aż do wiosny.

2 Wyjmij sadzonki z doniczek i rozplącz korzenie, dzięki temu szybciej się przyjmą. Najwyższą roślinę posadź z tyłu i porządnie ugnieć podłoże.

3 Dodaj niższe rośliny i oceń, czy jesteś zadowolony z efektu. Wypełnij luki ziemią i dociśnij.

4 Opukaj boki pojemnika i podlej podłoże, aby osiadło. Pamiętaj jednak, aby zimą nie przelewać roślin.

eprasa.pl bf59495bce

Liście na pierwszym planie

Podczas gdy ciepłe barwy jesieni stają się coraz bardziej wyraziste, ten wypełniony zimozielonymi roślinami pojemnik będzie idealną kompozycją na twoje patio lub próg przy wejściu do domu. Ogniste barwy nandiny domowej w połączeniu z jaskrawą zielenią pozostałych roślin tworzą kompozycję pełną kontrastów. Wszystkie są gatunkami zimozielonymi, wyjątkowo wytrzymałymi i mało wymagającymi, co oznacza, że kompozycja przetrwa cały rok bez potrzeby wkładania większego wysiłku w jej utrzymanie.

❶ 1 x Wilczomlecz (*Euphorbia* × *martinii*) 'Ascot Rainbow'
❷ 1 x Nandina domowa (*Nandina domestica*) 'Fire Power'
❸ 1 x Wrzosiec drzewiasty (*Erica arborea*) 'Albert's Gold'
❹ 1 x Kostrzewa popielata (*Festuca glauca*) 'Elijah Blue'
❺ Kwadratowa skrzynka z włókna szklanego imitującego ołów, ok. 30 cm

eprasa.pl bf59495bce

Wystawna beczka

Do stworzenia tej radosnej aranżacji wykorzystaj dekoracyjne rośliny z jaskrawymi jagodami i czerwonymi kwiatami. Skimia japońska (*Skimmia japonica reevesiana*) utrzymuje owoce aż do zimy, kępy podłużnych liści ostnicy i tęgosza wprowadzają dodatkowy akcent dekoracyjny, a cyklamen zachwyca intensywnością koloru na przedzie. Przed sadzeniem wyłóż beczkę starym workiem kompostowym, aby zatrzymywała wilgoć. Skimia i ostnica będą się prezentować równie interesująco podczas pozostałych pór roku.

❶ 1 x Skimia japońska (*Skimmia japonica reevesiana*)
❷ 1 x Tęgosz (*Phormium*) 'Maori Queen'
❸ 1 x Ostnica cieniutka (*Stipa tenuissima*)
❹ 1 x Skimia (*Skimmia* × *confusa*) 'Kew Green'
❺ 2 x Czerwony cyklamen
❻ Donica beczka o średnicy ok. 30 cm

eprasa.pl bf59495bce

Gwiazda cienia

Ta pełna odcieni radosnego różu kompozycja wnosi uczucie lekkości i świeżości. Alstremeria oraz zawilce o ciemnoróżowych podwójnych kwiatach zakwitną razem w listopadzie, natomiast okazałe, spiczaste, kształtem przypominające ostrza sztyletów liście kordyliny zapewnią całoroczną ekspozycję odcieni ciepłej purpury i jaskrawego różu. Wszystkie te rośliny lubią wilgotne podłoże i półcieniste stanowisko. Dla uzyskania podobnego efektu spróbuj też zestawu składającego się z jeżówki purpurowej, różowej dalii i driakwi 'Raspberry Sorbet'.

❶ 1 x Zawilec (*Anemone* × *hybrida*) 'Pretty Lady Julia'
❷ 1 x Kordylina (*Cordyline*)'Pink Passion'
❸ 1 x Alstremeria (*Alstroemeria*) 'Princess Louise'
❹ Donica z terakoty o średnicy ok. 30 cm

Silna konstrukcja

Architektoniczny tęgosz – dzięki swojej wysokości i strukturze – stanowi trzon tej delikatnej kompozycji, natomiast cyklamen wzbudza zainteresowanie swoimi kwiatami. Ta donica będzie cieszyć kolorami przez kilka miesięcy, od pierwszych dni jesieni, aż do nadejścia zimy.

❶ 1 x Tęgosz (*Phormium*) 'Pink Stripe'
❷ 3 x Miniaturowy cyklamen perski
❸ 1 x Wrzos o jasnoczerwonej barwie
❹ 1 x Rozchodnik Siebolda (*Hylotelephium sieboldii*)
❺ Donica: z terakoty o średnicy 20 cm

Oszroniony ulubieniec

Wraz z jesienią nadchodzą pierwsze chłodne dni, a ta kompozycja wygląda, jakby już pokrył ją lekki szron. Żurawka (*Heuchera*) 'Sugar Plum' ma przepięknie żyłkowane liście, podczas gdy jasnoczerwony cyklamen tryska intensywnością koloru, a kalocefalus Browna (*Calocephalus brownii*) łączy wszystko w całość. Kalocefalusa należy zabezpieczyć przed przymrozkami, a jeśli zechcesz umieścić pojemnik w cieniu, zastąp go odmianą żurawki z liśćmi w srebrzystym odcieniu.

1. 2 x Cyklameny o jasnoczerwonych kwiatach
2. 1 x Kalocefalus Browna (*Calocephalus brownii*)
3. 1 x Żurawka (*Heuchera*) 'Sugar Plum'
4. Kwadratowa skrzynka ok. 20 cm z włókna szklanego imitującego ołów

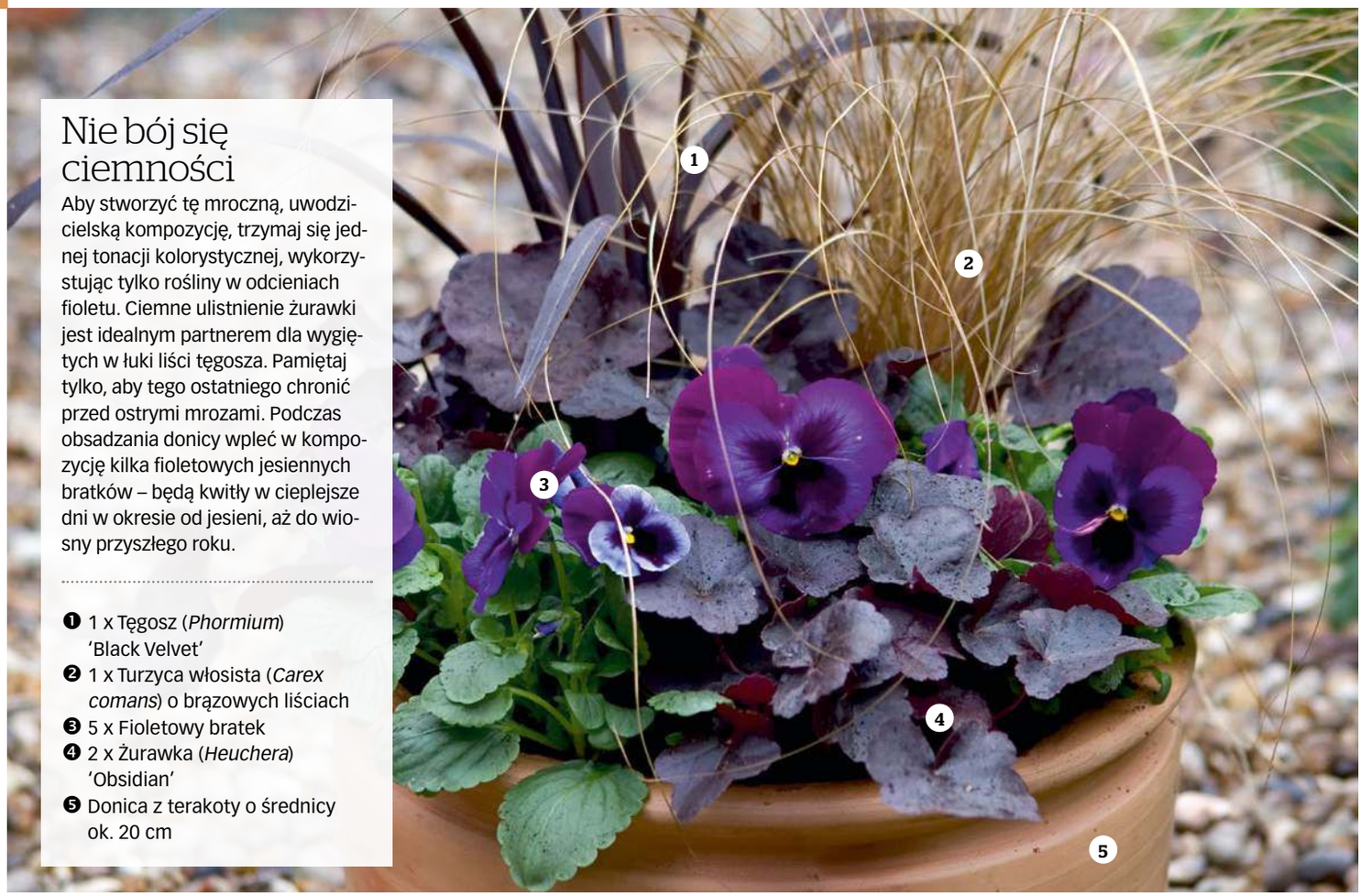
Podkręć kontrast

Połącz tradycyjny metalowy pojemnik z dynamiczną mieszanką roślin – razem stworzą rzucającą się w oczy dekorację. Zielonkawożółte liście oraz jasnoczerwone kwiaty to olśniewające zestawienie kontrastów, a czarny konwalnik dodaje całości głębi.

1. 1 x Skimia (*Skimmia* × *confusa*) 'Kew Green'
2. 2 x Żurawka (*Heuchera*) 'Lime Marmalade'
3. 1 x Konwalnik płaskopędowy (*Ophiopogon planiscapus*) 'Nigrescens'
4. 2 x Cyklamen miniaturowy o jasnoczerwonych kwiatach
5. Kwadratowa metalowa skrzynka, ok. 30 cm

eprasa.pl bf59495bce

Nie bój się ciemności

Aby stworzyć tę mroczną, uwodzicielską kompozycję, trzymaj się jednej tonacji kolorystycznej, wykorzystując tylko rośliny w odcieniach fioletu. Ciemne ulistnienie żurawki jest idealnym partnerem dla wygiętych w łuki liści tęgosza. Pamiętaj tylko, aby tego ostatniego chronić przed ostrymi mrozami. Podczas obsadzania donicy wpleć w kompozycję kilka fioletowych jesiennych bratków – będą kwitły w cieplejsze dni w okresie od jesieni, aż do wiosny przyszłego roku.

1. 1 x Tęgosz (*Phormium*) 'Black Velvet'
2. 1 x Turzyca włosista (*Carex comans*) o brązowych liściach
3. 5 x Fioletowy bratek
4. 2 x Żurawka (*Heuchera*) 'Obsidian'
5. Donica z terakoty o średnicy ok. 20 cm

Powiew świeżości

Lśniące pomarańczowe owoce psianki pieprzowej (*Solanum capsicastrum*) wnoszą do ogrodu trochę radości. Ich kształt i pokrój stanowią wspaniały kontrast dla architektonicznego tęgosza. Ponadto tanim kosztem dobrze wypełniają dużo przestrzeni. Dobrym dodatkiem jest delikatna turzyca, której liście przypominają miniaturową wersję liści tęgosza. Owoce psianki pieprzowej są trujące, więc ustaw donicę w miejscu niedostępnym dla dzieci.

1. 1 x Tęgosz (*Phormium*) 'Yellow Wave'
2. 3 x Psianka pieprzowa (*Solanum capsicastrum*)
3. 1 x Turzyca (*Carex*) 'Evergold'
4. Donica z terakoty o średnicy ok. 20 cm

eprasa.pl bf59495bce

Nieskończoność koloru

Jaskrawo zabarwione wrzosy i bratki doskonale się łączą z czerwonymi pąkami kwiatowymi skimii, które pełnią wspierającą rolę na tyłach kompozycji, zapewniając solidną strukturę i dodając jej wysokości. Takie zawężenie palety kolorów w aranżacji podtrzymuje wrażenie ciągłości. Bratki będą kwitły przez całą zimę, jeśli zadbasz o regularne usuwanie starych kwiatów.

❶ 1 x Skimia japońska (*Skimmia japonica*) 'Rubella'
❷ 2 x Różowy wrzos
❸ Ciemnoczerwone bratki
❹ Glazurowana donica o średnicy ok. 20 cm

eprasa.pl bf59495bce

Gwiazda w tłumie

Letni skwar powoli ustępuje i ta doniczkowa kompozycja w kolorze głębokiego fioletu jest oznaką nadchodzącej zmiany pór roku. Aksamitne bratki ściągają na siebie całą uwagę, a pozostałe rośliny stanowią ciekawą mieszankę kolorów i faktur. Zwyczajna donica z terakoty dopełnia całości. Jeśli zechcesz postawić tę dekorację w zacienionym miejscu, pomiń wrzosy. Kiedy kompozycja zacznie więdnąć, dąbrówkę rozłogową i paproć możesz przesadzić do ogrodu.

❶ 1 x Języcznik zwyczajny (*Asplenium scolopendrium*) 'Crispum'
❷ 1 x Fioletowy wrzos
❸ 2 x Fioletowy bratek
❹ 1 x Dąbrówka rozłogowa (*Ajuga reptans*) 'Braunherz'
❺ Donica z terakoty o średnicy ok. 20 cm

eprasa.pl/...

Ulubieńcy w nowym wydaniu

Glazurowana donica nadaje kompozycji nowoczesnego charakteru i jest też dowodem na to, jak wybór pojemnika może wpłynąć na efekt końcowy. Wszystkie jasne odcienie współgrają ze sobą, jedynie faktury liści poszczególnych roślin subtelnie ze sobą kontrastują. Liście turzycy luźno przewieszają się na wszystkie strony, drobny tymianek wnosi do całości efekt nakrapiania, podczas gdy pokryte meszkiem ulistnienie fiołków podkreśla kolor ich kwiatów. Umieść tę kompozycję w miejscu, do którego dociera mnóstwo światła.

❶ 1 x Turzyca włosista (*Carex coman*) 'Frosted Curls'
❷ 1 x Tymianek (*Thyme*) 'Silver Posie'
❸ 6 x Bratek (*Viola*) 'Panola Purple Face'
❹ Donica glazurowana o średnicy ok. 30 cm

eprasa.pl bf59495bce

Słoneczny brąz

Te rośliny nadają się idealnie na jesienną dekorację. Pełna wdzięku brązowa turzyca ma wspaniały kształt i barwę. Rozchodniki o drobnych liściach dobrze się czują w doniczkach, osiągając nie więcej niż 10 cm wysokości, a zielonoczerwone liście odmiany rozchodnika kaukaskiego 'Dragon's Blood' wraz z długo kwitnącymi bratkami w kolorze miedzi rosną nisko nad podłożem. Postaw tę donicę w silnie nasłonecznionym miejscu.

❶ 1 x Turzyca włosista o brązowych liściach (*Carex comans*)
❷ 1 x Rozchodnik kaukaski (*Sedum spurium*) 'Dragon's Blood'
❸ 6 x Bratek o kwiatach w kolorze miedzi
❹ Donica z terakoty o średnicy ok. 25 cm

eprasa.pl bf59495bce

Jadalny akcent

Stwórz dekorację pełną nasyconych kolorów, łącząc ze sobą rośliny o ciemnoczerwonych kwiatach i ulistnieniu. Aby całość była bardziej interesująca, wymieszaj różne kształty oraz faktury. Nietypowym dopełnieniem będzie coś jadalnego – my wybraliśmy sałatę, której smaczne liście będzie można podbierać.

❶ 1 x Imperata cylindryczna (*Imperata cylindrica*) 'Rubra'
❷ 1 x Głogownik Frasera (*Photinia* × *fraseri*) 'Little Red Robin'
❸ 3 x Bratek jesienny w kolorze ciemnoczerwonym
❹ 1 x Żurawka (*Heuchera*) 'Purple Petticoats'
❺ 2 x Sałata 'Lollo Rossa'
❻ Donica z terakoty o średnicy ok. 25 cm

Eksplozja koloru w każdym miejscu

Nic tak nie zapewnia natychmiastowego zastrzyku koloru jak psianka pieprzowa (*Solanum capsicastrum*) – jest ogólnodostępna i jej radośnie pomarańczowe owoce utrzymują się na roślinie przez wiele tygodni (pamiętaj jednak, że są trujące). Pasuje idealnie zarówno do brązowej turzycy i kwitnących zimą bratków, jak i do derenia, który zimą zrzuci liście, eksponując efektowne czerwone pędy. Te rośliny nie są wybredne – będą się dobrze czuć niemalże na każdym stanowisku.

❶ 1 x Dereń biały (*Cornus alba*) 'Sibirica'
❷ 1 x Turzyca biczykowata (*Carex flagellifera*)
❸ 1 x Psianka pieprzowa (*Solanum capsicastrum*)
❹ 3 x Pomarańczowy bratek
❺ Glazurowana donica o średnicy ok. 25 cm

Nasycona słońcem

Imponującym akcentem tej dekoracji jest pionowy pokrój imperaty. Na jej towarzyszy wybraliśmy niższe rośliny, których kolory podkreślają barwy tej pierwszej. Żurawka tworzy zwartą, lekko pomarszczoną kępę w kolorze ciemnego bursztynu, a granatowiec zaczyna wydawać ogniste kwiaty wczesną jesienią, czyniąc całą kompozycję gwiazdą sezonu na kilka miesięcy.

❶ 1 x Imperata cylindryczna (*Imperata cylindrica*) 'Ruba'
❷ 1 x Granatowiec właściwy karłowy
❸ 1 x Żurawka (*Heuchera*) 'Peach Crisp'
❹ Donica z terakoty o średnicy ok. 30 cm

eprasa.pl bf59495bce

Dobrze posadzone

Każda przeprowadzka może być stresująca, również dla roślin. **Łukasz Skop** podpowiada jak prawidłowo sadzić rośliny, aby zmiana miejsca zamieszkania wyszła im na zdrowie.

TEKST ŁUKASZ SKOP
ZDJĘCIA BOŻKA PIOTROWSKA

Skąd pochodzą rośliny znajdujące się w twoim ogrodzie? Czy rosną w nim od nasiona, czy dorastały w szkółce albo u zaprzyjaźnionego ogrodnika lub ogrodniczki i przywędrowały do ciebie jako sadzonki? W tym pierwszym przypadku nie znają świata poza twoim ogrodem i od chwili wykiełkowania miały czas na przyzwyczajenie się do panujących w nim warunków. W drugim scenariuszu wydarzeń przeżyły przeprowadzkę i mam nadzieję, że ich życie zmieniło się na lepsze. Niestety, zwykle bywa odwrotnie, szczególnie jeśli sadzonka dorastała w szkółce, w szklarni lub na hali produkcyjnej. Tam miała zapewnione optymalne warunki: dostatek wody i składników pokarmowych, ulubioną temperaturę i nasłonecznienie. Nawet przy najlepszych intencjach trudno odtworzyć takie same warunki w ogrodzie, gdzie każda roślina musi szybko wziąć się w garść i przejść przyspieszony kurs dorastania. Jeśli w przyszłości ma osiągnąć pełnię swojego potencjału, chwila przeprowadzki powinna przynieść jej jak najmniej niepotrzebnego stresu, a jej przyszłość leży (dosłownie!) w twoich rękach.

Dosadzanie nowych roślin i przesadzanie już rosnących w ogrodzie egzemplarzy można przeprowadzić zarówno wczesną wiosną, jak i późną jesienią. Ten drugi termin ma dodatkową zaletę: zwykle pracy w ogrodzie jest już znacznie mniej niż na początku sezonu, a nawet jeśli wciąż jest sporo do zrobienia, to obowiązki już się tak nie piętrzą, lecz stopniowo ich ubywa. Rośliny wchodzą w okres zimowego spoczynku, a kiedy są takie zrelaksowane, to ich korzenie łatwo zaprzyjaźniają się z ziemią i sadzonki doskonale przyjmują się w nowym miejscu. Wykorzystaj ostatnie ciepłe dni na sadzenie i przesadzanie, a efekty twojej pracy przyniesie wiosna.

„Rośliny w zimowym spoczynku są zrelaksowane, więc ich korzenie łatwo zaprzyjaźniają się z ziemią i doskonale przyjmują się w nowym miejscu”

Przesadzanie i dzielenie bylin

TEORIA

Kiedy rośliny szykują się do odpoczynku po okresie intensywnego wzrostu i kwitnienia, można im zmienić stanowisko – wykopać, podzielić lub odmłodzić i posadzić w nowym miejscu. W stanie spoczynku są najmniej wrażliwe na przeprowadzkę, dobrze się regenerują i będą potrzebować stosunkowo mało czasu na odchorowanie i prawidłowe ukorzenienie. Gatunki o zdrewniałych pędach, czyli drzewa, krzewy i pnącza, jesienią zatrzymują swój wzrost i zrzucają liście (oprócz gatunków zimozielonych). Nadziemne części bylin zielnych stopniowo więdną i zamierają. Przez wszystkie zielone części rośliny oddają do otoczenia wilgoć, którą muszą uzupełnić, pobierając wodę korzeniami. Zmniejszenie zielonej masy i zatrzymanie wzrostu ogranicza zapotrzebowanie na wodę – mówiąc wprost roślina nie zwiędnie po przesadzeniu, na co wpływ ma również niższa niż w pełni lata temperatura. Ponieważ każde więdnięcie osłabia roślinę, najlepiej go unikać – a temu właśnie sprzyja jesień. Teraz można wykopać, podzielić i rozsadzić wiele bylin, m. in. piwonie, liliowce czy irysy bródkowe. W przypadku bylin najlepiej zrobić to wtedy, gdy ich części zielone brązowieją, ale nie są jeszcze całkiem martwe – będzie można je pewnie chwycić, co ułatwi przesadzanie. Jesienne dzielenie i rozsadzanie sprzyja większości gatunków, z wyjątkiem tych bardziej wrażliwych na mróz. Jeśli roślina nie jest w pełni mrozoodporna i częściowo wymarza, jej przesadzanie zawsze odkładamy na termin wiosenny, po ustąpieniu przymrozków.

PRAKTYKA

1 Wykop roślinę, którą chcesz przesadzić, z jak największą bryłą korzeniową. Niektóre gatunki, np. piwonie (na zdjęciu) wytwarzają długie, mięsiste i kruche korzenie, które łatwo ulegają uszkodzeniu. Postaraj się wydobyć je z ziemi, minimalizując uszkodzenia – zamiast szpadla lepiej mogą się sprawdzić widły amerykańskie.

2 Rozdziel rozrośniętą kępę na kilka części. Każda część powinna mieć mocne korzenie i kilka oczek, z których w następnym sezonie rozwiną się nowe pędy. Usuń wszystkie martwe korzenie, a te, które się odłamały przytnij równo czystym nożem lub sekatorem.

3 Wykop tak obszerny dołek, aby zmieściły się w nim luźno wszystkie korzenie. Nigdy nie zawijaj korzeni ku górze. Rozłóż je we wszystkich kierunkach, aby mogły swobodnie rosnąć. Oczka powinny znaleźć się na równi z powierzchnią ziemi (w przypadku piwonii – tuż pod powierzchnią).

4 Zasyp sadzonkę ziemią zwracając uwagę na to, aby zapełnić ziemią wszystkie kieszenie powietrzne. Ziemia powinna ściśle przylgnąć do korzeni – właśnie w tym celu każdą sadzonkę po posadzeniu należy obficie podlać, nawet jeśli ziemia w trakcie sadzenia była wilgotna.

eprasa.pl bf59495bce

Sadzenie roślin z pojemników

TEORIA

Rośliny sprzedawane w pojemnikach są ogromnym ułatwieniem dla wszystkich, którzy albo nie mają jeszcze czego dzielić z własnego ogrodu, albo chcą coś dosadzić poza sezonem na sadzonki z gołym korzeniem. Jako sadzonki doniczkowe można zresztą kupić wszystkie rośliny – od jednorocznych kwiatów, przez warzywa, po drzewka i byliny. Te ostatnie przede wszystkim w takiej właśnie formie są dostępne w sprzedaży przez okrągły rok i tym samym można je sadzić o dowolnej porze. Mimo wszystko i tak najlepiej zrobić to albo wiosną, kiedy roślina ma najwięcej energii do przyjęcia się, ukorzenienia i wzrostu, albo jesienią, kiedy ta energia co prawda stopniowo się zmniejsza, ale wystarczy jej jeszcze na zadomowienie się w nowym miejscu, ponieważ czas kwitnienia ma już za sobą. Jesienią najlepiej sadzić wszystkie byliny, które kwitną wiosną i wczesnym latem, natomiast na termin wiosenny lepiej będzie odłożyć sadzenie bylin kwitnących jesienią. Ma to swoje proste uzasadnienie: im bliżej kwitnienia, tym roślina powinna mieć więcej spokoju, dlatego staramy się rozłożyć w czasie te dwa wydarzenia (sadzenie i kwitnienie). Jesienią najlepiej przyjmą się m.in. serduszka, konwalie, miodunki, pierwiosnki i wszystkie rośliny alpejskie, które w kwietniu i maju tworzą kolorowe poduchy kwiatów na skalniakach. Teraz, jesienią, ich wybór w szkółkach i centrach ogrodniczych może być mniejszy, ale za to cena tych sadzonek powinna być bardziej przystępna. Wiosną świetnie przyjmują się te gatunki, które teraz kwitną: m.in. chryzantemy, dzielżany, rudbekie, jeżówki czy rozchodnikowce.

PRAKTYKA

1 Rozgarnij korę, jeśli sadzisz na rabacie wcześniej wyściółkowanej. Ustaw doniczkową sadzonkę w miejscu, w którym chcesz ją posadzić. Pamiętaj, że roślina jest jeszcze młoda i powiększy swoje rozmiary – zostaw dla niej dość miejsca do wzrostu. Zaznacz szpadlem wokół doniczki okrąg przynajmniej o kilkanaście centymetrów większy od średnicy pojemnika.

2 Wykop dołek w miejscu zaznaczonego okręgu. Ziemię z dołka wybieraj do wiadra lub na rozłożoną wcześniej folię lub plandekę. Dołek powinien być również nieco głębszy, aby pod bryłą korzeniową zmieściło się kilka garści kompostu, żwiru lub kwaśnej ziemi – w zależności od potrzeb rośliny.

3 Wyjmij sadzonkę z pojemnika. Palcami rozplącz jej korzenie, starając się ich nie uszkodzić. W dołku uformuj małą górkę i ustaw na niej sadzonkę tak, aby korzenie były skierowane w dół i równomiernie na boki.

4 Zasypuj sadzonkę ziemią wybraną wcześniej z dołka wymieszaną z kompostem lub bardziej zasobnym podłożem. Trzymaj sadzonkę pewnie za nadziemne części, co jakiś czas lekko nią potrząsając, aby ziemia wpadła pomiędzy korzenie. Na koniec uciśnij powierzchnię formując niewielkie zagłębienie, które ułatwi podlewanie.

eprasa.pl bf59495bce

Sadzenie kwitnących roślin

TEORIA

O każdej porze roku, także jesienią, można z pojemników dosadzać kwitnące rośliny. Mają przynajmniej jedną wielką zaletę: przynoszą natychmiastowy efekt. Nie trzeba czekać kilku tygodni, a nawet miesięcy, aż pojawią się na nich pierwsze kwiaty. Jednak czas kwitnienia jest dla wszystkich roślin najbardziej wyczerpującym i wrażliwym okresem: jeśli coś im w tym przeszkodzi, kwiaty mogą natychmiast zwiędnąć, a w skrajnym przypadku roślina zrzuci także wszystkie pąki i przestanie kwitnąć do czasu, gdy odzyska siły, aby ponownie je zawiązać. To dlatego sadzenie kwitnących roślin wymaga najwięcej staranności i uwagi. Kwitnące rośliny do posadzenia w ogrodzie można kupić od wiosny do jesieni, od podpędzonych krokusów po rozkwitnięte chryzantemy. W wielu przypadkach mają już docelową wielkość, dlatego łatwiej jest oszacować, ile miejsca będą potrzebować (z wyjątkiem sadzonek sezonowych kwiatów rabatowych, które często mają już pierwsze kwiaty, ale przez całe lato wciąż jeszcze będą rosnąć i kwitnąć – te potrzebują więcej miejsca). Kwitnące sadzonki od razu cieszą oko i oszczędzają trud, który trzeba włożyć w przekonanie rośliny do zakwitnięcia. Oszczędność może być jednak pozorna, ponieważ kwitnące egzemplarze mogą wymagać więcej uwagi i częstszego podlewania od roślin sadzonych w stanie spoczynku lub w fazie przed kwitnieniem, dlatego posadź je starannie i na tyle delikatnie, aby kwiaty nie uległy zniszczeniu.

PRAKTYKA

1 Wyjmij sadzonkę z doniczki, starając się nie uszkodzić jej korzeni. Możesz odciąć te, które przerosły przez otwory odpływowe na zewnątrz doniczki. Sprawdź stan korzeni (możesz to zrobić jeszcze przed zakupem) – powinny być gęste i zdrowe. Pamiętaj, że kolor korzeni to cecha gatunkowa – najczęściej są białe, kremowe lub brunatne.

2 Nie rozrywaj korzeni, starając się je rozplątać na siłę! Uszkodzenie korzeni kwitnącej rośliny, nawet tak wytrzymałej jak wrzos, może mieć opłakane skutki. Zamiast tego opuszkami palców ostrożnie wzrusz powierzchnię bryły korzeniowej.

3 Użyj żyznej ziemi, która natychmiast zapewni roślinie potrzebne składniki pokarmowe. Wymieszaj żyzne podłoże z ziemią z dołka, aby roślina stopniowo przyzwyczaiła się do nowych warunków.

4 Obsyp sadzonkę dookoła ziemią, zasłaniając jedną ręką pędy, aby nie pobrudzić kwiatów. Uciśnij ziemię palcami i podlej roślinę, starając się unikać moczenia kwiatów. Jeśli sadzisz na słonecznym stanowisku, zrób to wieczorem.

eprasa.pl bf59495bce

Zaprenumeruj magazyn Gardeners' World. Edycja Polska, a zawsze dostaniesz najnowszy numer wprost do swojej skrzynki!

Do 5* wydań gratis

* Cena prenumeraty rocznej wynosi 161,10 zł. Przy zamówieniu prenumeraty dwuletniej w cenie 268,50 zł oszczędność wynosi równowartość pięciu wydań Gardeners' World.

Wszystkie opcje prenumeraty i e-prenumeraty znajdziesz na stronie

www.UlubionyKiosk.pl

prenumerata@avt.pl
AVT-Korporacja sp. z o.o., ul. Leszczynowa 11, 03-197 Warszawa,
konto 18 1050 1012 1000 0024 3173 1013

eprasa.pl bf59495bce

CZĘŚĆ 2 Początki

“Wiele można powiedzieć o roślinach z gołym korzeniem, które można sadzić jesienią; nie tylko to, że są tańsze”

Od czego zacząć?

Poradnik jesiennego sadzenia

Dla początkujących ogrodników opanowanie podstaw może wydawać się trudne. W tej 12-częściowej, ekskluzywnej serii Alan Titchmarsh podzieli się swoją wiedzą, aby pomóc ci opanować naprawdę ważne umiejętności. W tym miesiącu Alan podpowiada, jak radzić sobie z sadzeniem roślin z gołym korzeniem i cebulami kwiatowymi, a także jak oszczędzać czas i pieniądze.

Dowiesz się:

- ✓ Jak sadzić rośliny z gołym korzeniem
- ✓ Jak uzyskać efektowne kompozycje z kwiatów cebulowych
- ✓ Kiedy najlepiej sadzić cebule kwiatowe
- ✓ O sadzeniu w doniczkach oraz w gruncie

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

eprasa.pl bf59495bce

Posadzenie roślin cebulowych o tej porze roku jest łatwym i bezproblemowym sposobem na zagwarantowanie obfitości koloru wiosną

prasa.pl bf59495bce

Poradnik jesiennego sadzenia

Współcześni ogrodnicy wiele biorą za pewnik. Tak jak o każdej porze roku w supermarkecie możemy kupić dowolne owoce czy warzywa, tak jesteśmy w stanie przez cały rok sadzić do gruntu byliny, drzewa i krzewy rosnące w pojemnikach. Ale to stosunkowo nowa rzecz – pamiętam, kiedy rośliny w pojemnikach ograniczały się do tych, które były wykorzystywane jako dekoracja domu. Prawie wszystko inne było wykopywane z rzędów w szkółkach w okresie uśpienia – między październikiem a marcem – i sadzone z gołym korzeniem i niewielką ilością ziemi lub bez niej. I rosło!

Podczas gdy **sezon sadzenia** został wydłużony do 12 miesięcy w roku [w Polsce do 9 miesięcy – red.] dzięki roślinom uprawianym w pojemnikach, wiele można powiedzieć o roślinach z gołym korzeniem, które można sadzić jesienią – nie tylko to, że są tańsze. Traktuj je dobrze, a twój wskaźnik sukcesu może być tak samo wysoki, jak w przypadku sadzenia roślin z doniczek, a oszczędności, które poczynisz, pozwolą ci na jeszcze więcej przygód.

Sadź rośliny z gołym korzeniem wczesną jesienią, gdy gleba jest jeszcze ciepła i wilgotna po opadach deszczu

Zaryzykuj

Łatwo zrozumieć, dlaczego rośliny z gołymi korzeniami onieśmielają: na początek wyglądają tak, jakby zostały wykopane z niewielką starannością. Jak mogą przetrwać bez ziemi przylegającej do korzeni? Odpowiedź tkwi w ich wrodzonej odporności: są uśpione, przez co przepływ soków ustał, większość liści została zrzucona, a rośliny są w stanie zawieszenia. Kupione od renomowanego hodowcy, zostaną wysłane do ciebie, zanim zdążą się odwodnić. Krótko mówiąc, możesz przesadzić roślinę, gdy jest w stanie spoczynku z takim samym powodzeniem, jak roślinę, która jest w trakcie wzrostu. Co więcej, jeśli przesadzisz ją wczesną jesienią, kiedy gleba jest jeszcze stosunkowo ciepła od lata, ale nawilżona jesiennymi deszczami, masz idealne warunki do jej ukorzenienia, a prawdopodobieństwo uschnięcia jest znacznie mniejsze niż miałoby to miejsce w przypadku sadzenia latem rośliny, która rosła w pojemniku.

Drzewa i krzewy liściaste – te, które zimą tracą liście – wraz z drzewami i krzewami owocowymi oraz różami są głównymi kandydatami do sadzenia z gołym korzeniem. Zrozumiałym jest, że im są młodsze (i mniejsze), tym większa jest szansa na sukces. To powiedziawszy, zdziwiłbyś się, jak róże (szczególnie starsze okazy) mogą odzyskać zdrowie po mocnym przycięciu, wykopaniu i przesadzeniu z zaledwie garstką korzeni. Jeśli mają mokro, ale nie zbyt mokro, to ich zdolność do przetrwania jest niezwykła. Zimozielone rośliny są zwykle sadzone na wiosnę, aby mogły szybko odrosnąć; są sprzedawane w doniczkach lub ukorzenione – w przeciwieństwie do roślin z gołym korzeniem.

Sekretem sukcesu sadzenia roślin z gołym korzeniem jest uniknięcie utraty wody. Przed sadzeniem zawsze namocz ich korzenie w wiadrze z wodą, trzymając je tam przez noc, a po posadzeniu upewnij się, że gleba nie wysycha. Hojny dodatek materii organicznej – dobrze rozłożonego kompostu ogrodowego lub obornika dodanego do gleby – oraz skrócenie części nadziemnej pomogą zatrzymać wilgoć.

Przytnij róże o około połowę. W przypadku drzew owocowych oczywiście będziesz chciał zachować część struktury gałęzi, ale skrócenie ich o jedną trzecią ułatwi roślinie przezwyciężenie wstrząsu związanego ze zmianą miejsca.

NAJWAŻNIEJSZE ZASADY

- **Przed sadzeniem mocz korzenie w wodzie przez całą noc**
- **Po posadzeniu utrzymuj wilgotną glebę**
- **Drzewa liściaste lepiej sobie radzą, gdy są mniejsze i młodsze**

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; GETTYIMAGES/DRFLET; JASON INGRAM; TIM SANDALL

eprasa.pl bf59495bce

Jak to zrobić

Podstawowa umiejętność

Wykop spory dołek i dobrze dociśnij żyzną ziemię wokół korzeni. Posadź róże tak, aby miejsce szczepienia (gdzie pędy odmiany stykają się z podkładką) znajdowało się kilka centymetrów poniżej poziomu podłoża. Zapewni to roślinie większą stabilność.

Jeśli chodzi o drzewa o wysokości powyżej jednego metra, daj im palik – wbity pod kątem 45° – i podwiąż, aby utrzymać je w pozycji pionowej podczas silnych wiatrów.

Po roku wzrostu wszystkim drzewom oprócz najwyższych (a lubię sadzić drzewa z gołym korzeniem, które nie są wyższe ode mnie, ponieważ przyjmują się szybciej niż większe okazy) można usunąć palik, ponieważ korzeń zapewni wystarczające zakotwiczenie.

Sadzenie roślin z gołym korzeniem to najbardziej ekonomiczny sposób na stworzenie żywopłotu

NAJWAŻNIEJSZE ZASADY

- **Wzbogać glebę, w której sadzisz**
- **Każde drzewo wyższe niż metr będzie wymagało podparcia**
- **Posadź róże tak, aby miejsce szczepienia znajdowało się poniżej poziomu ziemi**

Róże to dobry wybór, jeśli chodzi o rośliny z gołym korzeniem, ponieważ dobrze radzą sobie ze zmianą miejsca

Truskawki z gołym korzeniem mają duże szanse na przyjęcie się

NAJLEPSZE ROŚLINY Z GOŁYM KORZENIEM

- **Róże** Być może najbardziej odporne ze wszystkich krzewów, róże mają wielką zdolność do przetrwania zmian i kosztują o wiele mniej niż te sprzedawane w pojemnikach.
- **Drzewa owocowe** Zwłaszcza te młodsze i gotowe do formowania. Większe, uformowane okazy najlepiej sadzić z pojemników.
- **Owoce miękkie** Porzeczki, agrest i maliny dobrze się przyjmą i będą kosztować zaledwie ułamek ceny roślin sprzedawanych pojedynczo w pojemnikach. Truskawki z gołym korzeniem również będą rosnąć ochoczo.
- **Rośliny na żywopłot** Zdecydowanie najbardziej ekonomiczny sposób na zakup żywopłotu – zwłaszcza, jeśli masz długi rząd do obsadzenia.
- **Hosty** Duże korzenie hosty (funkii) są odporne na wysychanie i będą zadowolone z jesiennej wilgoci.

DOBRE RADY ALANA

Jak oszczędzić czas?

Sadzenie drzew i krzewów z gołym korzeniem jest zwykle szybkim ćwiczeniem, zwłaszcza w przypadku długich żywopłotów lub rzędów krzewów owoców miękkich. Jesienne i zimowe deszcze sprawią, że rośliny zostaną podlane bez twojego udziału. Wystarczy je sprawdzić po przymrozkach, które mogą unosić glebę i tworzyć kieszenie powietrzne wokół korzeni, powodując ich wysychanie. Dociśnij glebę ponownie i wszystko będzie dobrze.

Jak zaoszczędzić pieniądze?

Zawsze zaoszczędzisz pieniądze, jeśli kupisz rośliny z gołym korzeniem, a nie te uprawiane w pojemnikach. Powód jest prosty: hodowca nie musiał płacić za podłoże, pojemniki i doniczki. Uprawiane w doniczce cebule kwiatowe przyniosą natychmiastową satysfakcję, ale zapłacisz za pracę włożoną w ich uprawę. Cebule sprzedawane luzem kosztują dużo mniej od tych, które już rosną w doniczkach.

Czego powinieneś się spodziewać?

Jeśli zapewnisz swoim roślinom z gołym korzeniem to, czego potrzebują, nie ma powodu, dla którego nie miałbyś odnieść sukcesu. Pamiętaj tylko o kluczowych elementach: rozpakuj rośliny zaraz po ich dostarczeniu i sprawdź, czy nie są uszkodzone. Solidni hodowcy zwykle wymieniają ofiary uszkodzeń w transporcie. Namocz korzenie przez noc przed sadzeniem i utrzymuj wilgotną ziemię wokół rośliny, ale niezbyt mokrą! Rośliny mogą „udusić się", jeśli nie ma wystarczającej ilości powietrza w ich korzeniach. Sadź na właściwej głębokości (poszukaj śladu starej ziemi na łodydze), ale róże posadź głębiej – poniżej miejsca szczepienia. W przypadku cebul sprawdź, czy są duże i jędrne – miękkie cebule mogą być porażone chorobą grzybową i prawdopodobnie zgniją. Upewnij się, że drenaż jest dobry – unikaj podmokłej ziemi. Kieruj się zdrowym rozsądkiem, a sadzenie roślin z gołym korzeniem – czy to drzew, krzewów, bylin, czy cebul – pozwoli zaoszczędzić ci pieniądze i przyniesie poczucie prawdziwego sukcesu.

Gdzie kupić rośliny z gołym korzeniem?

Rośliny z gołymi korzeniami są dostępne online w okresie od października do marca. Duże centra ogrodnicze mogą również przechowywać zimą rośliny na żywopłot lub drzewa i krzewy owocowe z gołym korzeniem – ale sprawdź, czy nie wyschły w sklepie.

eprasa.pl bf59495bce

Jak odnieść sukces z kwiatami cebulowymi

Uważam, że cebule są najbardziej satysfakcjonującymi roślinami w uprawie, nie tylko dlatego, że całą pracę wykonał za ciebie hodowca – wewnątrz tego twardego opakowania, które nazywamy cebulką, znajdują się sprasowane liście, pędy, kwiaty i korzenie. Wystarczy, że posadzisz je w dobrze oświetlonym miejscu z porządną glebą, a zaczną szaleć. Innymi słowy, dodaj wody i odsuń się… no, prawie.

Narcyzy, żonkile (to te narcyzy z dużymi trąbkami), krokusy, kosaćce niskie, szafirki, czosnki ozdobne i wiele innych cebul kwitnących wiosną najlepiej sadzić jesienią, aby mogły szybko się ukorzenić. Tulipany chętnie poczekają trochę dłużej – można je sadzić do listopada. Sadzenie przebiśniegów jesienią jest ryzykowne, jeśli cebule zostały wysuszone. Posadź je „na świeżo" tuż po kwitnieniu wiosną, gdy liście są jeszcze obecne; wtedy najpewniej unikniesz wysuszenia.

Jeśli po kilku latach twoje cebule znikną, może to oznaczać, że zostały posadzone zbyt płytko lub konkurencja w postaci trawy (jeśli rosną na trawniku) jest zbyt zacięta. Albo mogłeś ściąć liście zbyt szybko po kwitnieniu.

Zasil je nawozem z krwi, ryb i mączki kostnej w okresie kwitnienia, czyli wtedy, gdy w cebulce tworzą się zaczątki przyszłorocznych kwiatów. Przede wszystkim poeksperymentuj ze swoimi cebulami i ich kolorystyką – reprezentują one najlepszy stosunek jakości do ceny ze wszystkich roślin w ogrodzie.

Cebule należy sadzić na głębokości ich trzykrotnej wysokości

Cebule kwitnące wiosną, takie jak te irysy, można teraz sadzić w pojemnikach

Donice kontra grunt

Cebule sadzone w pojemnikach mają tę zaletę, że są mobilne – można je przestawiać po tarasie, patio lub w ogrodzie, a nawet ustawić wśród roślin na rabatach, aby uzyskać efektowne kolory, gdy inne rośliny jeszcze nie wyrosły – wkop doniczki w ziemię, aby były stabilne. Jeśli twoja gleba jest słaba i sucha, bardziej godnym zaufania rozwiązaniem mogą być doniczki z dobrym podłożem, a gdy kwiaty cebul rosnących w pojemnikach znikną, doniczki można przenieść w mniej widoczne miejsce. Cebule sadzone w gruncie są generalnie mniej uciążliwe – pod warunkiem, że gleba i sytuacja im odpowiadają. Posadź pojedyncze cebule w grupach, nie pojedynczo. Rozstaw cebule kilka centymetrów od siebie w grupach po 10 lub 20 sztuk. Pamiętaj, że cebulom posadzonym na trawniku będziesz musiał pozostawić liście przez sześć tygodni po przekwitnięciu kwiatów, zanim będziesz mógł je ściąć. Liście muszą wytwarzać pokarm za pomocą światła słonecznego, aby pobudzić produkcję przyszłorocznych kwiatów. Jeśli jesteś schludnym ogrodnikiem, może to być dla ciebie męczące.

Jeśli przesadzisz cebule uprawiane w pojemnikach do ogrodu po tym, jak zakwitną, pamiętaj, że będziesz musiał zakopać je głębiej niż rosły w doniczkach – inaczej ryzykujesz tym, że nie powtórzą kwitnienia.

Więcej wskazówek na temat sadzenia cebul w pojemnikach znajdziesz na stronie 72.

NAJWAŻNIEJSZE ZASADY

- **Cebule w doniczkach można zakopać w ziemi, aby się nie ruszały**
- **Rozmieść cebule w gruncie w odległości około 5 cm od siebie**
- **Pozostaw liście na roślinie sześć tygodni po kwitnieniu**

DOWIEDZ się więcej na temat uprawy roślin cebulowych na **www.gardenersworld.com/seeds-bulbs**

POSŁUCHAJ praktycznych rad Alana w naszych nowych samouczkach *Tea-break Tutorials* – wyłącznie w Apple Podcasts lub na **www.gardenersworld.com/podcast**

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

eprasa.pl bf59495bce

Medinilla wspaniała

Elegancka roślina, która wniesie do twojego domu piękno i styl

Medinilla wspaniała

Medinilla wspaniała doda blasku twojej kolekcji roślin doniczkowych. Jeśli zapewnisz jej odpowiednie warunki, odwdzięczy ci się gęstym ulistnieniem i pąkami, z których latem rozwijają się grona jasnoróżowych kwiatów zwisających z pędów.

Ta egzotyczna roślina była obiektem zachwytu arystokracji i zamożnych w Belgii XX wieku. Uprawiano ją wówczas w królewskich konserwatoriach, a jej wizerunek umieszczono na belgijskich banknotach.

Najlepszym stanowiskiem do uprawy będzie wysoka półka lub stojak, tak by rozkwitające pąki mogły swobodnie zwisać. Medinilla wymaga wysokiej wilgotności powietrza, dlatego ustaw ją nad kuwetą z wodą, w łazience, albo umieść w pomieszczeniu nawilżacz. Wysiłek się opłaci wszystkim zaangażowanym entuzjastom – ta wykwintna roślina doniczkowa jest wyjątkową ozdobą.

TEKST MIRANDA JANATKA
ZDJĘCIA SARAH CUTTLE I JASON INGRAM

ODWIEDŹ **www.gardenersworld.com/houseplant** po więcej wskazówek dotyczących roślin doniczkowych

eprasa.pl bf59495b0

1

2

3

Przypominające kiście winogron kwiatostany medinilli wyglądają interesująco, ale to duże podsadki (zmodyfikowane liście), które je otaczają, tak naprawdę przyciągają wzrok. Liście będą bardziej lśniące, a kwiaty okazałe, jeśli zapewnisz roślinie wilgotne podłoże oraz ciepło – przycinanie starych pędów również zapewni bujniejszy rozrost. Liście medinilli mają zdolność gromadzenia niewielkich ilości wody, dlatego podłoże powinno lekko przeschnąć pomiędzy podlewaniami. Zimą używaj mniejszej ilości wody i zmniejsz częstotliwość podlewania.

Deszczówka dostarczy medinilli dodatkowych azotanów z atmosfery, a dzięki temu, że użyjesz tej o temperaturze pokojowej, roślina nie dozna szoku termicznego. Jednak kranówka również będzie dobrym wyborem. Jeśli masz twardą wodę, zauważysz na liściach ślady kamienia powstałe w wyniku wytrącania się z niej węglanu wapnia. Pomimo że dostępne są nabłyszczacze oraz ściereczki do wycierania liści, odrobina soku z cytryny sprawdzi się jako naturalne źródło kwasu, który pomoże usunąć wszelki osad.

- **Stanowisko** Uprawiaj na jasnym stanowisku o rozproszonym świetle. Aby osiągnąć jak najlepsze rezultaty, trzymaj ją w temperaturze pomiędzy 21-24°C, przy wilgotności powietrza 60%.
- **Pielęgnacja** Co kilka dni roślinę zraszaj i trzymaj z dala od okien, przy których może być narażona na przeciągi, aby ochronić ją przed zasychaniem. W okresie od wiosny do późnego lata, raz na dwa tygodnie zastosuj nawóz do pomidorów o połowie mocy.
- **Ciekawostka** Ta tropikalna roślina pochodzi z Filipin, gdzie w naturalnym stanie rośnie wysoko na drzewach, najczęściej w rozwidleniu gałęzi.

Jak czyścić liście

Podstawowa umiejętność ✓

1 Wciśnij sok z cytryny do wody o temperaturze pokojowej – około 1 łyżki na 100 ml – wymieszaj i przelej do spryskiwacza. Najlepsza jest deszczówka, ale woda filtrowana lub kranówka też się sprawdzą.

2 Równomiernie spryskaj liście płynem z odległości 10 cm. Zwróć uwagę na to, czy są na nich plamy po wodzie pozostałe po wcześniejszych spryskiwaniach kranówką.

3 Delikatnie przetrzyj liście ściereczką. Osad z kamienia powinien zejść, podobnie jak kurz. Zbyt mocne pocieranie może uszkodzić liście, dlatego jeśli osad okaże się zbyt trudny do usunięcia, lepiej powtórz cały proces czyszczenia.

DOBRA RADA
Przetrzyj delikatnie liście, aby usunąć ślady wody

Gdzie kupić

ROŚLINY
- **www.beardsanddaisies.co.uk**
- **www.crocus.co.uk**
- **www.thenunheadgardener.com**

AKCESORIA
- **Podobne doniczki znajdziesz w centrach ogrodniczych**

ZDJĘCIA: GETTY/DORLING KINDERSLEY (ROB STREETER)

“Grupa donic przyciągnie wzrok i będzie ozdobą aż do zimy. Uśmiechniesz się za każdym razem, gdy ją miniesz”

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

Dobrze dobrane

Adam Frost pokazuje jak uchwycić atmosferę jesieni w donicach – zarówno mniejszych, zestawionych w stylowe grupy, jaki i w większych, z kompozycjami roślin

Udekoruj sezonowo niewielką przestrzeń, obsadzając donice krzewami, takimi jak fioletowe pospornice czy kaliny, a także paprociami i bylinami (na następnej stronie)

Jesień to świetna pora na to, aby ogród otrzymał zastrzyk energii dzięki kolorowym pojemnikom pełnym kwiatów, liści, zapachu i owoców. Grupa donic przyciągnie wzrok i będzie ozdobą aż do zimy. Uśmiechniesz się za każdym razem, gdy ją miniesz.

Lubię ustawiać obok siebie doniczki zawierające po jednej roślinie. Przygotowałem pięć zestawów tematycznych, które dobrze wyglądają razem. Pomogą ci stworzyć przyjemne kompozycje form, faktur, liści i kwiatów. Jeśli dopiero zaczynasz projektowanie kompozycji roślinnych, możesz bawić się nimi, nie obawiając utrwalenia jednego wyglądu.

W przypadku zestawu do wspólnej donicy, wybierz jedną większą roślinę jako punkt wyjścia. Dobrym wyborem są zimozielone krzewy. Mają ciekawą formę i stanowią ładny kontrast z pozostałymi roślinami. Gdy masz już strukturę, możesz dodać kolor: albo za pomocą kwiatów, albo liści.

Moje pięć zestawów roślin będzie zdobić twoje donice przez kilka miesięcy. Pamiętaj, to tylko moje podpowiedzi. Baw się i eksperymentuj samodzielnie. Dzięki doniczkom możesz tworzyć wciąż nowe aranżacje.

Na śliwkowo

Pospornica ma ciekawy kształt, a jej lśniące liście kontrastują z miękkimi liśćmi paproci. Dobrałem do niej barwinek, który jest kolorystycznie dopasowany do fioletowych refleksów na liściach pospornicy. Wszystkie te gatunki mogą rosnąć w zacienionym miejscu.

***Pittosporum tenuifolium* 'Tom Thumb'**
Dzięki ciemnym liściom mała pospornica stanowi świetne tło dla innych roślin i nadaje kompozycji strukturę. Osłoń ją od wiatru i nie umieszczaj w głębokim cieniu, aby nie straciła koloru.
Kwitnienie od maja do czerwca
Wysokość x szerokość 1 m x 60 cm

Barwinek pospolity 'Atropurpurea'
Myślę, że wciąż używamy za mało barwinka. Śliwkowo-fioletowe kwiaty tej odmiany wyraźnie odcinają się od liści. Barwinek kwitnie długo i jest świetny dla zapylaczy.
Kwitnienie od kwietnia do września
W x S 15 cm x 50 cm

Paprotka zwyczajna
Ta świetna rodzima paproć rośnie na murze mojego ogrodu, co mówi wiele o jej wytrzymałości. Jej skórzaste liście mają uroczy połysk, stając się ozdobą na cały sezon.
W x S 30 cm x 1 m

Na różowo

Dzięki ostnicy trzcinnikowatej kompozycja faluje. Pionowe źdźbła trawy kontrastują z kształtem liści zawilca, lecz pasują do kolorystyki jego kwiatów. Rozchodnik wypełnia dolne piętro kwiatami i srebrzystymi liśćmi. Rośliny te wytrzymają na słońcu i w półcieniu.

Ostnica trzcinnikowata
Wygięte w łuki źdźbła *Anemanthele lessoniana* ukazują żółte, pomarańczowe i czerwone refleksy przez cały rok. Jedwabiste różowe kłosy pojawiają się późnym latem.
Kwitnienie od lipca do sierpnia
W x S 1 m x 1,5 m

Zawilec mieszańcowy 'Mont-rose'
Uwielbiam tę roślinę. Jej jasnoróżowe kwiaty wyglądają na nieco potargane. Wystają ponad zielone liście i są późnym źródłem nektaru dla owadów.
Kwitnienie od sierpnia do października
W x S 90 cm x 80 cm

Rozchodnik naskalny 'Lidakense'
To wspaniała, wydajna roślina na skalniaki, o ciemnoczerwonych kwiatach i skórzastych, srebrnozielonych liściach. Sprawdzi się przy krawędzi donicy.
Kwitnienie od lipca do września
W x S 15 cm x 30 cm

ZDJĘCIA: CLAIRE AUSTIN; TORIE CHUGG; SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; GETTY/PHOTOHAMPSTER, MILEN ZAPRYANOV; JASON INGRAM

eprasa.pl bf59495bce

Do cienia

Mahonia daje świetną strukturę. Dobrze komponuje się z liśćmi paproci i wytwarza pachnące kwiaty. Cyklamen pomaga ożywić zmysły dzięki kwiatom i liściom w kształcie serca. Atrakcyjność tej kompozycji wynika z ciekawego zestawienia kształtów liści. Wszystkie rośliny lubią cień.

Mahonia ‘Soft Caress’

Podczas Chelsea Flower Show w 2013 r. ta mahonia zdobyła tytuł Rośliny Roku. Jest zwarta i zimozielona – wygląda pięknie przez cały rok. Jej żółte kwiaty pachną miodem.
Kwitnienie od sierpnia do października
W x S 1 m x 1 m

Cyklamen bluszczolistny

Niski cyklamen bluszczolistny nadaje się na front pojemnika. Ma delikatne białe kwiaty w kształcie lotek i liście ze srebrnym deseniem. Lubi miejsca suche i zacienione.
Kwitnienie od lipca do października
W x S 10 cm x 10 cm

Paprotnik szczecinkozębny

Ten pochodzący z Wielkiej Brytanii paprotnik ma pierzaste, karbowane liście. Współpracuje z roślinami, które mogą przez niego przerosnąć. Liście ścinam do ozdoby domu na Boże Narodzenie.
W x S 1 m x 90 cm

Z lasu

Sarkokokki użyłem jako podstawy tej kompozycji ze względu na jej zgrabny kształt. Cudowny jest też jej zapach. Paproć kontrastuje z nią kształtem i strukturą liści. Aster dodaje zestawowi delikatności i niesfornego charakteru. Ta grupa lubi stanowiska słoneczne i półcień.

Sarkokokka

Sarcococca hookeriana wytwarza małe, mocno pachnące białe kwiaty, a następnie czarne jagody. Jest to kompaktowy, zimozielony krzew o ciemnych liściach. Dobrze znosi cięcie.
Kwitnienie od grudnia do marca
W x S 1,5 m x 1,5 m

Aster rozkrzewiony

Leśny aster obsypuje się mnóstwem drobnych kwiatów. Radzi sobie i w cieniu, i w słońcu. Inaczej niż wiele astrów, nie jest podatny na mączniaka prawdziwego. Jak go nie kochać?
Kwitnie od czerwca do października
W x S 60 cm x 60 cm

Języcznik zwyczajny

Rodzimy w Wielkiej Brytanii języcznik przyciąga wzrok. Rośnie u mnie w ogrodzie leśnym, ale sprawdza się też w doniczkach. Nie gubi liści zimą i kontrastuje z innymi roślinami.
W x S 60 cm x 60 cm

Chluba jesieni

Wspaniałe liście kaliny wykorzystuję jako tło. Liść ma wyraźnie zaznaczony kształt i zmienia kolor w ciągu roku. Paproć pasuje kolorystycznie, a kontrastuje formą, co daje ciekawy efekt. Wawrzynek dodaje detali i ładnie pachnie. Te rośliny lubią słońce lub półcień.

Kalina ‘Shiny Dancer’

Co za niesamowite liście! Pięknie lśnią i z czasem zaczerwieniają się. Kompaktowy krzew, idealny do pojemników. Wytwarza kwiatostany złożone z małych białych kwiatów.
Kwitnienie od maja do czerwca
W x S 60 cm x 50 cm

Narecznica czerwonozawijkowa

Dryopteris erythrosora naprawdę przyciąga wzrok. Młode pędy są brązowe, a w ciągu roku stają się ciemnozielone. Liście mają wyraźnie trójkątne końcówki. Dobrze odcinają się od pozostałych roślin.
W x S 60 cm x 40 cm

Wawrzynek transatlantycki ‘Pink Fragrance’

Ta odmiana prawie nie przestaje kwitnąć, a zapach długo utrzymuje się w powietrzu. Najlepiej rośnie w osłoniętym miejscu.
Kwitnienie od kwietnia do października
W x S 90 cm x 90 cm

eprasa.pl bf59495bce

Posadź imponujące, wysokie, żółte rudbekie ponad srebrzystą bylicą i niską obwódką z żółtych fiołków oraz fioletowej dąbrówki

Podstawowa umiejętność ✓

Krok po kroku
Jak stworzyć kompozycję w donicy

1 **Wsyp do donicy** podłoże uniwersalne oraz inne składniki, np. żwir lub piasek, w zależności od tego, z jakich roślin korzystasz.

2 **Najpierw posadź największą roślinę.** Jeśli używasz tylko jednej, umieść ją pośrodku. Jeśli w donicy ma być ich kilka, dużą posadź z tyłu.

3 **Rozmieść dodatkowe rośliny** wokół największej. Uzupełnij luki między ich korzeniami ziemią i delikatnie ją dociśnij.

4 **Dobrze podlej nasadzenie,** aby ziemia wokół osiadła. W chłodnych miesiącach donice nie powinny być zbyt często podlewane.

Rady Adama

- Zacznij od podłoża uniwersalnego bez torfu, a w zależności od wymagań roślin dodaj żwir, piasek lub kompostowaną korę.
- Kupując pojedynczą roślinę do donicy, wybierz dużą – dla szybkiego efektu.
- Dwa razy w roku użyj nawozu w płynie, zamiast dodawać ten o spowolnionym uwalnianiu.
- Donice nie wymagają częstego podlewania w miesiącach zimowych.
- Regularnie obrywaj i usuwaj martwe liście. Obrywaj przekwitłe kwiaty, chyba że są atrakcyjne w miesiącach zimowych.
- Jeśli roślina rośnie w donicy, należy raz w roku obejrzeć jej korzenie i upewnić się, że ma dość miejsca. Jeśli nie, przesadź ją do ok. 5 cm większej doniczki.

POSŁUCHAJ, jak Adam opowiada o swojej karierze ogrodniczej na **www.gardenersworld.com/podcast**

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

eprasa.pl bf59495bce

CAŁY ASORTYMENT NA 10 RAT 0%

Rzeczywista Roczna Stopa Oprocentowania (RRSO) wynosi 0%. Promocja obowiązuje od 10.08. do 30.11.2022 r.

WIĘCEJ INFORMACJI U AUTORYZOWANYCH DEALERÓW STIHL ORAZ NA **WWW.STIHL.PL**

/ STIHL.POLSKA

/ STIHL_POLSKA

Niech stanie się wiosna

My, ogrodnicy, nagrodę za przetrwanie kolejnej zimy dostajemy wiosną, kiedy nasze ogrody zalewają fale kwiatów w każdym odcieniu i kolorze. Teraz nadszedł czas działania, aby zapewnić sobie jeszcze więcej wiosennych kolorów, ponieważ znajdujemy się w pełni sezonu na sadzenie cebulek.

Wiosenne kwiaty cebulowe są najłatwiejsze w uprawie ze wszystkich roślin, szczególnie w pojemnikach, w których nie trzeba sadzić setek egzemplarzy, aby stworzyć mocny efekt. Po zasadzeniu możesz zapomnieć o nich na całą zimę i ponownie zwrócić na nie uwagę w tygodniach poprzedzających kwitnienie, aby upewnić się, czy nie potrzebują wody. Stworzyliśmy cztery proste, ale spektakularne i inspirujące kompozycje w pojemnikach oraz instrukcję sadzenia krok po kroku. Wykorzystaliśmy wybór odmian tulipanów, które będą w pełnym rozkwicie od połowy do końca wiosny, więc posadź je teraz i ciesz się wspaniałym rezultatem.

TEKST BOB PURNELL **ZDJĘCIA** JASON INGRAM

Potrójna moc działania

Tę odważną paletę kolorów tworzy trio wspaniałych tulipanów, z których każdy jest także piękny na swój sposób. Wszystkie rozkwitają późno i mają długi okres kwitnienia.

Wysoki i sztywno wyprostowany 'Miami Sunset' rośnie w środku i czarująco zmienia kolor. Rozpoczyna od olśniewającej purpury z pomarańczem, przechodzi w karmel, następnie w morelę, aż w końcu wdzięcznie blednie, przybierając antyczne odcienie różu i kości słoniowej. Ciemnofioletowy 'Black Parrot' perfekcyjnie dopełnia swoich sąsiadów.

Wykorzystaliśmy

❶ 8 x tulipan (*Tulipa*) 'Gavota'
❷ 8 x tulipan (*Tulipa*) 'Miami Sunset'
❸ 8 x tulipan (*Tulipa*) 'Black Parrot'
❹ kamienna donica o średnicy 40 cm (podobne znajdziesz w centrach ogrodniczych, np. Vesuvius Urn marki Apta, 43 cm, 59,99 £)

Kolekcja koszy

Metalowe kosze na śmieci doskonale nadają się do ponownego wykorzystania na ładne, modne pojemniki, a ich duże rozmiary umożliwiają stworzenie odważnych i ekstrawaganckich kompozycji przy ograniczonym budżecie. Pojemniki o podobnej wielkości wykonane z innych materiałów kosztują trzy lub cztery razy więcej. Włóż stare plastikowe doniczki do pojemników, aby nasadzenia można było łatwo wyjąć i wymienić, gdy kwiaty przekwitną.

Wykorzystaliśmy

Kosz z przodu
❶ 12 x tulipan (*Tulipa*) 'Flaming Flag'
❷ 12 x tulipan (*Tulipa*) 'Apricot Beauty'
Kosz w środku
❸ 12 x tulipan (*Tulipa*) 'Stunning Apricot'
❹ 12 x tulipan (*Tulipa*) 'Havran'
Kosz z tyłu
❹ 12 x tulipan (*Tulipa*) 'Havran'
❺ 12 x tulipan (*Tulipa*) 'Maja'
❻ 12 x tulipan (*Tulipa*) 'World Friendship'
Mała donica z przodu
❼ 8 x tulipan (*Tulipa*) 'Amazing Parrot'
❽ Wszystkie pojemniki: stare kosze w różnych rozmiarach (z targu staroci, po 25-30 £); 40 cm żebrowana donica (podobne znajdziesz w centrach ogrodniczych, np. Chamberlain Ribbed Cylinder marki Apta, 37 cm, 29,99 £)

Potrójna moc działania: trzy odmiany tulipanów w dopełniających się kolorach tworzą elegancką kompozycję

eprasa.pl bf[illegible]

Kolekcja koszy: kosze na śmieci z odzysku nadają się na stylowe i pojemne pojemniki dla roślin

DOBRA RADA Łącząc ze sobą tulipany wybieraj odmiany kwitnące jedna po drugiej, aby wydłużyć czas kwitnienia

eprasa.pl

Słoneczne kleksy

Falbaniaste, obfite kwiaty tulipana trzymają się na krótkich, grubych łodygach, dzięki czemu idealnie nadają się do pojemników w mniej osłoniętych miejscach.

W przeciwieństwie do tego tulipana, który najlepiej traktować jako sezonową roślinę jednoroczną, a następnie wyrzucić, późnokwitnący miniaturowy narcyz 'Moonlight Sensation' można później przesadzić do doniczek lub do gruntu, na stanowisko w słońcu lub w lekkim cieniu. Będzie się mnożyć i niezawodnie kwitnąć każdego roku, a każdą łodygę ozdobią dwa lub trzy lekko pachnące kwiaty utrzymujące się przez całe tygodnie.

Gładka gliniana donica dodaje dodatkowego ciepła tej radosnej kompozycji.

Wykorzystaliśmy

❶ 10 x tulipan (*Tulipa*) 'Vaya con Dios'
❷ 20 x narcyz (*Narcissus*) 'Moonlight Sensation'
❸ 40 cm gliniana donica (Mim's Pottery, 19,99 £)

Mocny kontrast

Dla tej romantycznej kompozycji tulipanów, szafirków i zawilców wybraliśmy szkliwioną donicę w neutralnym kolorze, aby nie odwracać uwagi od kwiatów. Dzięki temu donicę będzie można wykorzystać w przyszłości w innych zestawieniach kolorystycznych.

Wykwintne aksamitnie czerwone tulipany są podkreślone nasyconym błękitem szafirków i złagodzone pierzastymi liśćmi zawilców. Zawilce wydłużają czas świetności kompozycji, przejmując rolę tulipanów i wydając kolejne kwiaty aż do czerwca. Po kwitnieniu przesadź zawilce i szafirki do ogrodu.

Wykorzystaliśmy

❶ 10 x tulipan (*Tulipa*) 'Lasting Love'
❷ 15 x szafirek szerokolistny (*Muscari latifolium*)
❸ 15 x zawilec wieńcowy z grupy De Caen (*Anemone coronaria*) 'Bordeaux'
❹ 36 cm szkliwiona donica (Mim's Pottery, 24,99 £)

Słoneczne kleksy: wiosną spodziewaj się słonecznego blasku tulipanów i narcyzów

eprasa.pl bf59495bce

Mocny kontrast: ogniste czerwone tulipany w połączeniu z chłodnymi niebieskimi szafirkami od razu przyciągają wzrok

DOBRA RADA Po kwitnieniu większość cebul tulipanów dzieli się na wiele małych cebulek – albo je wyrzuć, albo posadź na uboczu i zaczekaj kilka lat, aż urosną wystarczająco, aby ponownie zakwitnąć

eprasa.pl bf59495bce

Lazania z cebulek kwiatowych

Podstawowa umiejętność ✓

Spróbuj ułożyć cebulki w donicach warstwami, aby uzyskać gęstą kompozycję, która wiosną wypełni się kwiatami. Zacznij od największych i najpóźniej kwitnących cebulek sadząc je na dole i zakończ mniejszymi, wcześniej kwitnącymi cebulkami, sadząc je u góry. Oto dokładna instrukcja:

Górna warstwa

W górnej warstwie posadź małe cebulki, które zakwitną jako pierwsze, np. krokusy, kosaćce niskie, przebiśniegi czy szafirki. Posadź ich dużo, ponieważ większe cebule z dolnej warstwy z łatwością znajdą między nimi drogę. Przykryj tę warstwę cebul – i wszystkie następne warstwy – 5 cm podłoża. Wierzch zostaw pusty, przykryj go warstwą żwirku lub obsadź bratkami, fiołkami lub podobnymi kwiatami, aby kompozycja natychmiast zyskała atrakcyjny wygląd.

Środkowa warstwa

Średniej wielkości cebulki, które zakwitną w marcu, najlepiej posadzić w środku. Wybierz żonkile, kosaćce i hiacynty. Posadź je w odległości 3-5 cm od siebie.

Dolna warstwa

Wsyp około 10 cm podłoża na dno doniczki, a następnie rozpocznij sadzenie od ułożenia warstwy dużych, późno kwitnących cebul tulipanów, czosnków i zawilców, które zakwitną w kwietniu. Można je sadzić na głębokość do 30 cm w odstępach co około 3 cm.

ZRÓB TO KROK PO KROKU Jak obsadzić donicę

1 **Dobry drenaż** jest niezbędny, ponieważ cebulki mogą zgnić w zbyt mokrym podłożu. Wybierz pojemnik z co najmniej jednym dużym otworem odpływowym lub kilkoma mniejszymi otworami w dnie. Wypełnij pojemnik do jednej trzeciej wysokości uniwersalnym podłożem bez torfu.

2 **Rozmieść cebule** blisko siebie, ale tak, aby się nie stykały. Możesz zmieścić ich więcej, sadząc dwie lub nawet trzy warstwy (jak powyżej), ale wówczas zostaw między nimi większe odstępy, aby umożliwić rozwój tym cebulom, które znajdują się niżej.

3 **Przykryj cebule** podłożem i delikatnie ugnieć. Wypełnij pojemnik do wysokości 3-5 cm od górnej krawędzi. Alternatywnie, posadź na wierzchu kwiaty rabatowe, np. bratki czy pierwiosnki lub karłowe rośliny zimozielone.

4 **Dokładnie podlej**, aby podłoże osiadło. Następnie ustaw donicę w lekko osłoniętym miejscu na zimę. Im cieplejsze i bardziej osłonięte stanowisko, tym szybciej cebulki zakwitną na wiosnę.

Gdzie kupić

- www.blomsbulbs.com
- www.crocus.co.uk
- www.gee-tee.co.uk
- www.hayloft.co.uk
- www.peternyssen.com

DOBRA RADA Kupuj od renomowanych dostawców i wybieraj jędrne, zdrowe cebule, unikając tych ze śladami zgnilizny

eprasa.pl bf59495bce

Jak...

pomagać dzikim stworzeniom jesienią

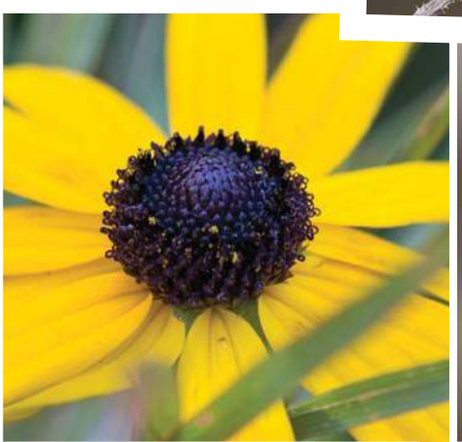
Nie usuwaj owocostanów późno kwitnących bylin przez całą jesień i zimę, a pomożesz dzikim stworzeniom na dwa sposoby: puste łodygi zapewnią schronienie bezkręgowcom takim jak pająki, skorki, złotooki i biedronki, zaś nasiona będą zimowym pożywieniem dla ptaków i drobnych ssaków. Oto trzy rośliny z owocostanami, które przyciągają ptaki, a jednocześnie atrakcyjnie wyglądają.

Wypatruj szczygłów na szczeci

1 Karczoch zwyczajny (*Cynara cardunculus*)
Nie usuwaj posągowych kwiatostanów karczocha przez całą zimę, aby ptaki mogły pożywiać się nasionami; karczoch dodaje uroku ogrodowi zimą. Latem jego kwiaty przyciągają pszczoły.

2 Rudbekia błyskotliwa (*Rudbeckia fulgida*)
Kiedy wabiące motyle rudbekie przekwitną, stożkowate kwiatostany tej północnoamerykańskiej, tworzącej kępy rośliny stają się stołówką dla ziarnojadów.

3 Przegorzan pospolity (*Echinops ritro*)
Brązowe nasiona w kolczastym kwiatostanie są uwielbiane przez ptaki, np. ziarnojady, zaś pokryte szronem owocostany zimą wyglądają wręcz zjawiskowo.

Rodzime rośliny z nagim korzeniem to dobry, ekonomiczny wybór na żywopłot

✓ **SADŹ ŻYWOPŁOTY**
W tym miesiącu zamawiamy rodzime rośliny z nagim korzeniem na żywopłoty. Nawet krótki żywopłot zapewni świetne schronienie i pokarm wielu dziko żyjącym stworzeniom: od gadów, drobnych ssaków i ptaków po owady.

Dzika fauna – prace w ogrodzie

W ramach przygotowań do zimy pomóż drobnym ssakom i bezkręgowcom znaleźć schronienie oraz pożywienie

- ✓ **Nie wycinaj** całego bluszczu – zostaw porośnięty nim fragment ogrodu dla owadów, np. motyli i bzygów, aby mogły pożywiać się nektarem z jego kwiatów. Wypatruj też gąsienic modraszka wieszczka.
- ✓ **W zacisznym zakątku** ogrodu zrób kopczyk z liści, aby ssaki miały gdzie się schronić. Gdy robi się chłodniej, jeże zaczynają rozglądać się za odpowiednim schronieniem na zimę.
- ✓ **W miarę możliwości** zostaw w spokoju pojedyncze osy, które jeszcze pokazują się w ogrodzie. Są nie tylko przydatnymi zapylaczami, ale też żywią się różnymi muchami i pędrakami, które są szkodnikami.
- ✓ **Wiele bezkręgowców** szuka pożywienia i schronienia w rozkładającym się drewnie. Pozostałe po przycięciu drzew i krzewów kawałki grubszych gałęzi wbij w ziemię w lekko zacienionym miejscu, aby zachowały wilgotność i rozkładały się. Nawet jeden kawałek drewna zapewni siedlisko ogrodowej faunie.

Wypatruj dzięciołów dużych – wiosną możesz je dokarmiać, co pomoże im się rozmnożyć

Pomagaj dzięciołom

Badanie dzięciołów dużych przeprowadzone w hrabstwie Hertfordshire wykazało, że zapewnianie ptakom dodatkowego pożywienia może znacząco zmienić sytuację par lęgowych. Od lutego do końca kwietnia w ubiegłych latach na terenie połowy stuhektarowego lasu badawczego wykładano kostki łoju. Pary, które miały dostęp do tego dodatkowego pożywienia, złożyły jaja wcześniej i wychowały dwa razy tyle piskląt, co pozostałe ptaki. BTO podaje, że dzięcioły duże korzystające z ogrodowych karmników są w stanie wyprowadzić duży lęg.

PHOTOS: ALAMY/YON MARSH PIPDESIGNS; SARAH CUTTLE; JASON INGRAM; JILL PACKENHAM/BTO, MIKELANE45, DENNISJACOBSEN, MARIO_PLECHATY_PHOTOGRAPHY, MIKELANE45, MARIO_PLECHATY_PHOTOGRAPHY, DENNISJACOBSEN/DEPOSITPHOTOS

eprasa.pl bf59495bce

Poznaj dzikie **zwierzęta**

Październik jawi się jako miesiąc cichy i posępny, w którym wiele gatunków przechodzi w stan hibernacji. Zwróć uwagę na byliny kwitnące jesienią, które są kołem ratunkowym dla stale aktywnych trzmieli, motyli i bzygów – część z nich czeka jeszcze długa wędrówka powrotna do Europy kontynentalnej lub Afryki. Werbena patagońska (*Verbena bonariensis*), rudbekie oraz rozchodniki – wszystkie są doskonałym ostatnim źródłem nektaru. Kwiaty bluszczu są również lubiane przez owady.

Wkrótce pojawią się pierwsze ptaki wędrowne, takie jak droździki i kwiczoły, które wypełnią pustkę po odejściu jeżyków, jaskółek i oknówek. W międzyczasie przygotuj swój ogród do zimy: wyczyść i napełnij karmniki dla ptaków, wystaw dla nich wodę i posadź krzewy owocowe na przyszły rok.

TEKST KATE BRADBURY

Możesz spotkać...

Nimfę stawową (*Enallagma cyathiegerum*)

Nimfa stawowa, jeden z najbardziej rozpoznawalnych gatunków ważek, osiąga długość około 3 cm i można ją spotkać w pobliżu zbiorników wodnych, takich jak stawy ogrodowe. Samiec ma czarno-niebieskie ubarwienie, natomiast samica może być ubarwiona na czarno-niebiesko lub czarno-bežowo-zielono. Wszystkie mają podłużne odwłoki składające się z dziesięciu segmentów. Na drugim segmencie u samców występuje plamka w kształcie grzybka, a u samic w kształcie ostu.

Podczas kopulacji tworzą tandem - dziwnie wyglądającą formację, w której samiec chwyta samicę za górną część tułowia, a ta, wyginając się, sięga do jego organu kopulacyjnego. Z jajeczek wylęgają się pod wodą smukłe larwy z sześcioma odnóżami, dużymi oczami i trzema wyglądającymi na ogony wyrostkami na końcu odwłoka. Odżywiają się owadami wodnymi, larwami, dżdżownicami i czasami małymi rybami. Żyją pod wodą od 1 do 2 lat – w tym czasie przechodzą przez kilka stadiów larwalnych (poprzedzielanych okresami linienia), zanim przekształcą się w dorosłe osobniki, których życie trwa około dwóch tygodni.

Kwiaty bluszczu są o tej porze roku źródłem nektaru

Wypatruj też...

- Nietoperzy karlików malutkich, które w tym miesiącu odbywają gody i intensywnie żerują przed rozpoczęciem hibernacji.
- Krzyżaka ogrodowego, którego samce i samice umierają po kopulacji, zostawiając kokon z zapłodnionymi jajami, z których wiosną wyklują się młode.
- Lepiarki bluszczówki (powyżej), żerującej na kwiatach bluszczu lub gniazdującej na trawnikach.

ZDJĘCIA: GETTY/CHILLINGWORTHS, , TOMATITO/ DEPOSITPHOTOS

eprasa.pl bf59495bce

“Nimfa stawowa osiąga długość około 3 cm i można ją spotkać w pobliżu zbiorników wodnych, takich jak stawy ogrodowe”

eprasa.pl bf59495bce

Dzikie zwierzęta – plan działania jesienią

Kate Bradbury przedstawia jesienne działania, dzięki którym twoja działka stanie na dobrej drodze do wspierania dzikiej przyrody

Jesienią dzikie stworzenia stają się coraz bardziej bezbronne. Wiele gatunków, łącznie z biedronkami i innymi owadami, zimuje w zasuszonych organach nasiennych roślin, łodygach i w opadłych liściach, które zaczynają się rozkładać. Ptaki odżywiają się nasionami i owocami dzikiej róży, a większe gatunki, takie jak jeże, hibernują w stertach gałęzi i liści. Jest wiele rzeczy w ogrodzie, które możemy tej jesieni dla nich zrobić (i nie robić!), aby mogły bezpiecznie przezimować. Niektóre z jesiennych prac przyczynią się do ogólnej poprawy stanu ogrodu lub zapewnią dzikiej faunie pożywienie i schronienie na wiosnę.

Nie potrzebujesz dużego ogrodu, aby pomóc dzikiej faunie. Ponadto zawsze znajdzie się coś przyjemnego do zrobienia, co pomoże rozwinąć u dzieci zainteresowanie światem przyrody.

Posadź rośliny cebulowe

Podstawowa umiejętność ✓

Załóż łąkę kwietną z rolki

1 Oczyść, a następnie przegrab podłoże, aby je wyrównać i rozluźnić, po czym dobrze udepcz powierzchnię.

3 Wystające końcówki płatów odetnij nożem i wykorzystaj skrawki do wypełnienia wszelkich ubytków. Miejsca styku płatów uzupełnij ziemią i obficie podlej.

Nie sprzątaj rabat

eprasa.pl bf59495bce

2 Układaj płaty darni naprzemianlegle, tak by brzegi leżały ściśle jeden przy drugim. Upewnij się, że korzenie darni przylegają ściśle do ziemi.

4 Podlewaj darń do czasu, aż rozwinie system korzeniowy. W ciągu zimy całkiem się ukorzeni, aby zakwitnąć wiosną i latem.

Załóż oczko wodne

Posadź rośliny cebulowe

To dobry projekt do realizacji z dziećmi. Posadź cebulki roślin teraz, aby zakwitły na wiosnę – dla pszczół budzących się z hibernacji. Wypróbuj krokusy, szachownice kostkowate oraz czosnki ozdobne. Królowe trzmieli czasami śpią w kwiatach krokusów, zanim znajdą odpowiednie miejsce do założenia gniazda.

Nie sprzątaj rabat

Zamiast porządkować rabaty i wrzucać resztki na pryzmę kompostową, po prostu pozostaw je niesprzątnięte na okres jesieni i zimy, tak aby pozostałości roślin mogły się samoistnie rozłożyć na miejscu – przyniesie to ogromne korzyści dzikim stworzeniom, od najmniejszych chrząszczy po większe ssaki, które odwiedzają twój ogród. Nie zaszkodzi sprzątnąć części ogrodu, postaraj się jednak wstrzymać z resztą obszaru do wiosny.

Załóż łąkę kwietną z rolki

Jesień to odpowiednia pora na to, aby założyć trawnik z rolki – a cóż może być lepszego od trawnika kwietnego? Mieszanka rodzimych traw i polnych kwiatów, takich jak koniczyna, komonica zwyczajna oraz chabry dostarczy owadom nektaru i pyłku, a gąsienicom motyli i ciem – liści. Jeśli pozostawisz ją nienaruszoną do jesieni przyszłego roku, wiele gatunków znajdzie w słomie miejsce na przezimowanie. W internecie znajdziesz producentów oferujących dostawę do domu.

Załóż oczko wodne

Oczko wodne jest jednym z najlepszych siedlisk dla dzikiej przyrody. W niektórych częściach Europy zniknęło już 90 % stawów, dlatego stworzenie jednego w swoim ogrodzie może odegrać ogromną rolę. Oczko wodne można zbudować w jeden weekend. Poświęć trochę czasu na dokładne jego zaplanowanie, zwracając uwagę na to, aby wszystkie brzegi były na tym samym poziomie oraz żeby znajdowały się przy nich „plaże" z płytką wodą – zwierzęta będą mogły swobodnie wejść do oczka i się z niego wydostać, a kijanki znajdą tam schronienie. Jeśli nie masz zbyt wiele miejsca, dobrym rozwiązaniem będzie założenie oczka wodnego w małym pojemniku.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; GETTY/ALASDAIR THOMSON; JASON INGRAM

Stwórz otwarty kompostownik

Po prostu wyrzucaj wszystkie odpady roślinne na jeden wielki kopiec, a z czasem samoistnie się rozłożą. Duży otwarty kompostownik to wspaniałe siedlisko dla hibernujących płazów i jeży, a dla ptaków – źródło pożywienia w postaci chrząszczy i larw, które wybierają spośród sterty odpadów. Wiosną możesz zdemontować kompostownik lub pozostawić go dla gniazdujących trzmieli, padalców i jeży!

Zadbaj o hotel dla pszczół

Zdejmij hotel dla pszczół i schowaj go na zimę do szopy, aby drapieżniki, takie jak ptaki, nie żerowały na rozwijających się w środku owadach. Przy okazji usuń pajęczyny i oszlifuj ostre krawędzie. Jeśli to możliwe, kup nowe rurki i zastąp nimi te stare – zapobiegnie to gromadzeniu się szkodników i rozwojowi chorób. Nie zapomnij w marcu wystawić hotelu z powrotem na zewnątrz.

Posadź krzewy z nagimi korzeniami

Do roślin stanowiących jedno z najlepszych źródeł pokarmu dla gąsienic należą rodzime gatunki krzewów i drzew, takich jak brzoza brodawkowata, leszczyna, głóg, szakłak pospolity oraz ostrokrzew. Kup teraz odmiany z nagim korzeniem i jak najszybciej je posadź, aby miały czas się przyjąć, zanim ziemia zamarznie. Kup również atlas motyli; będziesz mógł go przejrzeć razem z dziećmi. Pomoże zidentyfikować gąsienice, kiedy drzewa zaczną pokrywać się liśćmi.

Zbuduj karmniki dla ptaków

Możesz zbudować prosty karmnik dla ptaków ze starej plastikowej butelki i prostego patyka lub bambusowego kijka. Nadzoruj dzieci podczas używania nożyczek i wycinania dziur w butelce. Napełnij karmnik dobrej jakości nasionami, na przykład słonecznika, albo mieszanką różnych ziaren.

ODWIEDŹ www.gardenersworld.com/wildlife-gardening po więcej informacji na temat tych i innych projektów dotyczących pomocy dzikim stworzeniom

POSŁUCHAJ rozmowy Monty'ego i Alana na temat ogrodnictwa przyjaznego dzikiej faunie na **www.gardenersworld.com/podcast**

Stwórz otwarty kompostownik

Posadź krzewy z nagimi korzeniami

Zadbaj o hotel dla pszczół

Zbuduj karmniki dla ptaków

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM

“ Kolorowe ostre papryczki w zalewie z octu winnego są nie tylko smaczne, ale i ładne – to świetny pomysł na świąteczny prezent ”

Smaki zamknięte w szkle

Przełom lata i jesieni to czas żniw oraz zbioru plonów. Powoli, jednak nieubłaganie pustoszeją pola, ale za to zapełniają się spichlerze, stodoły i nasze domowe spiżarki. W warzywnikach coraz mocniej rozrastają się buraczki, marchewki i pasternaki. Wkrótce jednak wszystkie smaki lata będą już wspomnieniem. Aby jeszcze przez długie miesiące delektować się zdrowymi darami Matki Natury – warzywa, owoce i zioła warto zamknąć w szkle.

TEKST I ZDJĘCIA: KATARZYNA BELLINGHAM

Nie warto czekać, aż warzywa osiągną olbrzymie rozmiary, ponieważ mogą wtedy stracić aromatyczny smak i wartości odżywcze – warzywa i zioła są najlepsze do zamknięcia w słoiku czy butelce i zakonserwowania na zimowe wieczory, kiedy są jeszcze młode. Owoce oczywiście muszą się dobrze wybarwić i wysłodzić pod wpływem promieni słonecznych – ale i ich nie zostawiajmy na krzaczkach czy drzewach aż do momentu, gdy popękają im skórki. Papryczkom ostrym trzeba przed zbiorami pozwolić, by zabarwiły się na ostateczny kolor, ale paprykę słodką można zbierać zanim stanie się czerwona, żółta czy pomarańczowa, szczególnie gdy chcemy robić z niej konserwy. Nie należy też zwlekać ze zbiorami ogórków, które rosną bardzo szybko i mogą zżółknąć i stać się gorzkie. Podobnie z fasolą tyczną zieloną i fasolką szparagową. Jeśli chodzi o bakłażany, to wszystko zależy od odmiany – niektóre są mniejsze, inne znowu większe, różnią się też czasami kolorem; tak więc do zbiorów tych warzyw trzeba podchodzić indywidualnie. Zioła i warzywa liściowe natomiast najlepiej smakują zanim zakwitną.

Nasz ekologiczny ogród na Kaszubach rodzi takie bogactwa od początku lata aż do późnej jesieni

Przepis na konfiturę z czarnej porzeczki

(na 6 słoiczków)

SKŁADNIKI:

- 1,2 kg cukru
- 1 kg mrożonej czarnej porzeczki
- Sok z cytryny (dla poprawy smaku i koloru).

PRZYGOTOWANIE:

- Ogrzej cukier w piekarniku w niskiej temperaturze przez około pół godziny
- Wrzuć owoce do garnka z grubym dnem lub rondla do smażenia dżemów i dolej 600 ml wody
- Doprowadź do wrzenia i gotuj delikatnie na średnim ogniu do czasu, gdy owoce staną się miękkie
- Następnie do owoców dodaj ogrzany cukier oraz sok z cytryny i wszystko ostrożnie wymieszaj aż do całkowitego rozpuszczenia się cukru
- Gdy cukier się rozpuści, doprowadź całość do wrzenia i gotuj na mocnym ogniu przez 20 minut
- Sprawdź, czy konfitura zgęstniała, więc zdejmij rondel z ognia. Na zimny talerzyk wlej kilka kropli konfitury i zobacz, czy podczas stygnięcia tworzą się na jego powierzchni „zmarszczki". Jeśli nie, to gotuj konfiturę na mocnym ogniu przez kolejne kilka minut.
- Gdy konfitura osiągnie odpowiednią konsystencję, zbierz łyżką cedzakową z jej powierzchni szumowiny i odstaw na 15 minut. Następnie rozlej do wysterylizowanych słoiczków, mocno zakręć i ustaw dnem do góry.

Konfitura z czarnej porzeczki na bagietce plus kawa to moje ulubione śniadanie

Pyszne probiotyki z warzywnika

Systematycznie zbieraj plony warzyw, które szczególnie szybko się starzeją, a więc ogórki, fasolkę szparagową, kabaczki i oczywiście cukinie! Jedz jak najwięcej na świeżo, a resztę zostaw na zimę – zakonserwowane warzywa pomogą w utrzymaniu zdrowych jelit, ponieważ są pewnego rodzaju probiotykami, zasobnymi w dobre bakterie pochodzące z procesu fermentacji. Poza smakiem możesz zachować na zimę ich chrupkość i wartości zdrowotne: na przykład cukinia, której zazwyczaj w ogrodzie jest stanowczo zbyt dużo, aby ją wykorzystać na bieżąco, ma cudowny smak, a przy okazji odkwasza organizm i pomaga w przemianie materii. Kiedy połączysz ją z ostrą papryczką typu cayenne lub habanero (w zależności od upodobań), to otrzymasz wyśmienicie aromatyczną mieszankę pasującą do wszystkich potraw. Cukinie należy zbierać co kilka dni, odłamując lub odcinając owoce od głównego pędu. Te, które będą zamknięte w szkle, warto szybko umyć, pokroić w plasterki i zasypać na kilka godzin solą (podobnie jak ogórki do mizerii), aby pozbyć się nadmiaru wody. Po opłukaniu należy zmieszać ją z pokrojoną w piórka cebulą oraz ostrą papryczką i zalać wszystkie składniki ułożone w słoikach typową zalewą z wody, winnego octu i cukru z dodatkiem szczypty nasion gorczycy. Słoiki trzeba zapasteryzować i potem można je przechowywać w piwnicy lub innym chłodnym, ciemnym miejscu.

Smaczne i chrupiące są również zamknięte w słoiku rzodkiewki (to specjał kuchni koreańskiej). Pokrojone na cienkie plasterki

eprasa.pl bf59495bce

i wciśnięte do słoiczków rzodkiewki wystarczy zalać marynatą z wody i octu winnego lub ryżowego z dodatkiem cukru oraz szczyptą soli.

Drogocenne słodkości z sadu i jagodnika

Po gorącym lecie zbieraj obfite plony owoców, między innymi moreli, brzoskwiń, śliwek, jabłek i gruszek, malin czy borówek amerykańskich. Ciesz się aromatycznymi owocami prosto z krzaka, a nadwyżki wekuj, mroź, susz i kandyzuj. Dzięki tej przyjemnej pracy jesienią, zimą i wiosną nie zabraknie ci owocowych smakołyków. Uwielbiam historie ze starych ogrodów kuchennych. Ostatnio dowiedziałam się, jak wartościowe były wszelkiego rodzaju owoce uprawiane w dawnych ogrodach przy angielskich posiadłościach (serwowane do stołu z popołudniową herbatką lub dodawano do deserów). Otóż w czasach, gdy sklepowe słodycze były praktycznie nieosiągalne, klucze do ogrodu z owocami miał podobno tylko właściciel ogrodu i główny ogrodnik!

Dzisiaj na szczęście mamy własne jagodniki oraz sady, w których rosną truskawki (polecam te owocujące przez kilka miesięcy, np. odmianę 'Elan' lub 'Delizz'), maliny, przeróżne jagody i oczywiście jabłka, gruszki, owoce wielkopestkowe i nawet egzotyczne brzoskwinie czy morele (polecam pyszne nektarynki i brzoskwinie z serii Fruit Me®). Korzystaj z nich, ponieważ takie domowe słodkości są o wiele smaczniejsze i zdrowsze niż te ze sklepu. Ja jestem wielką fanką wszelakich kompotów, które w Anglii są niestety właściwie nieznane. Cudownie wspominam też morelową konfiturę robioną przez moją babcię Galę wiele lat temu w Charkowie; konfitura podawana była na malutkich kryształowych spodeczkach ze srebrnymi łyżeczkami. Pamiętam, że babcia tak umiejętnie ją smażyła, że owoce doskonale zachowywały swój kształt i twardość. Jej „warienie" były bardzo słodkie i do dziś najbardziej lubię dżemy i powidła, które zawierają dużo cukru, a nie te niskosłodzone.

Moim specjałem jest konfitura z czarnej porzeczki, która jest szybka i bardzo prosta w przygotowaniu, a do tego niesamowicie aromatyczna. W czarnej porzeczce jest dużo pektyn, a więc nigdy nie muszę dodawać do niej cukrów żelujących. Wystarczy kilka prostych składników.

Jesienne plony przerabiamy jak najszybciej, aby warzywa i zioła nie były przerośnięte (wówczas są mniej smaczne i mniej wartościowe)

Ocet z estragonem szczególnie dobrze smakuje w potrawach z kurczakiem

Przepis na ziołowy ocet winny

Ziołowy ocet jest bardzo prosty w przygotowaniu, może być ładnym prezentem i smacznym dodatkiem do sałatek oraz sosów (np. hollandaise). Nadaje się do długiego przechowywania.

SKŁADNIKI:

- 1 butelka białego octu winnego
- Świeże zioła (polecam szczególnie estragon)

PRZYGOTOWANIE:

- Słoiczki wypełnij całkowicie ziołami.
- Zalej zioła lekko podgrzanym octem winnym.
- Odstaw na nasłoneczniony parapet.
- Po kilku tygodniach (do miesiąca) przecedź całość przez gazę, przelej do ładnych buteleczek.
- Do każdej buteleczki włóż dla ozdoby 1-2 gałązki estragonu lub rozmarynu.

eprasa.pl bl...9495...e

Przepis na olej z rozmarynem

Aromatyczny olej ziołowy, podobnie jak ocet, może być świetnym dodatkiem do potraw lub prezentem dla zaprzyjaźnionego kucharza.

SKŁADNIKI:
- Gałązki świeżego rozmarynu
- Olej winogronowy
- Oliwa z oliwek

PRZYGOTOWANIE:
- Do zrobienia oleju z wykorzystaj mieszankę (pół na pół) oleju winogronowego i oliwy z oliwek.
- Wypełnij 900 ml słoiki rozmarynem.
- Zalej zioła olejową mieszanką, a następnie odstaw na słoneczny parapet na 3 tygodnie.
- Po tym czasie przecedź całość przez gazę i rozlej do ozdobnych buteleczek.
- Podobnie, jak w przypadku octu z estragonem wrzuć dla ozdoby do każdej buteleczki kilka gałązek rozmarynu.

Aromatyczny olej rozmarynowy zapachem zawsze przypomina mi moje ulubione wakacje w Toskanii

Początek jesieni oznacza dla nas czas zbiorów ziół kulinarnych, które są suszone, mrożone, przerabiane na pesto lub zalewane octem czy olejem

Taka konfitura to prawdziwe „niebo w gębie" – podawana w chrupką bagietką do porannej kawy (bardzo po francusku). Można z niej też robić pyszne napoje, dodając łyżeczkę przetworu do szklanki z gorącą lub zimną wodą. Nawet w najbardziej szarobure dni, dzięki takim smakom, przeniesiemy się myślami do pachnącego, letniego sadu.

Pamiętaj, że po zbiorach w jagodniku należy prześwietlić porzeczki i agresty, usuwając chore i zasuszone gałęzie. W miarę kończenia zbioru owoców w sadzie kontynuuj sanitarne/prześwietlające cięcie drzew pestkowych, ponieważ ten termin cięcia pozwala roślinom na sprawne zabliźnienie ran jeszcze przed nadejściem zimy – z tego powodu jest korzystniejszy od terminu wiosennego.

Jak smak lata, to muszą być zioła...

Zioła są niezwykle zdrowym dodatkiem do potraw i według dietetyków powinny być spożywane regularnie. Można je suszyć lub mrozić, ale zamknięte w szkle zachowują szczególnie dużo wartości odżywczych, a przy tym mogą być w kuchni ładnym elementem dekoracyjnym. Wyobraź sobie rządek kolorowych buteleczek z aromatycznymi olejami lub octami winnymi, w których widoczne są gałązki rozmarynu czy estragonu. Na samą myśl leci ślinka, a ich przygotowanie jest banalnie proste.

Zebrane jesienią zioła, takie jak lubczyk, pietruszka, tymianek, rozmaryn, oregano czy seler, świetnie nadają się do zrobienia domowej soli ziołowej. Moim sprawdzonym sposobem jest zatrzymanie na kilka miesięcy świeżego samku bazylii zamkniętej w szkle. Zachowuję ją w formie bazyliowego pesto, które udaje mi się przechować w lodówce czasami aż do następnej wiosny. Jedyne, co należy zrobić, to wypełnić nim słoiki (ja używam tych o pojemności 900 ml) i zalać od góry jednocentymetrową warstwą oliwy z oliwek. Pesto bazyliowe można wykorzystywać tradycyjnie, w połączeniu z ugotowanym makaronem, lub smarować nim kanapki. Smak jest boski!

Na łąkach i w dzikich zaroślach

Tu też czekają na zebranie pyszne, dzikie owoce pełne witamin i innych wartościowych składników odżywczych, które pomogą w zdrowiu przetrwać zimę. Róża pomarszczona, róża jabłkowata i dzika, a także rokitnik, jarzębina czy dereń jadalny to podstawa pysznych, zimowych herbatek i nalewek. Ja co roku szczególnie poluję na owoce bzu czarnego (*Sambucus nigra*), ponieważ regularnie, każdej jesieni, robię z niego syrop. Wielu z nas w dzieciństwie krzywiło się na widok łyżeczki pełnej tej ciemnofioletowej lepkiej cieczy. Dzisiaj jednak wiemy, jakim wspaniałym lekarstwem jest syrop z owoców bzu czarnego – przydaje się przy różnego rodzaju dolegliwościach przeziębieniowych oraz kuracjach chorób dróg oddechowych. Wystarczy, w razie potrzeby, regularnie pić syrop po jednej łyżeczce co 2-3 godziny. Aby utrzymać się w dobrym zdrowiu od jesieni do wiosny najlepiej popijać syrop rozpuszczony w szklance ciepłej wody lub herbaty z dodatkiem aromatycznych przypraw. Jego smak natychmiast przeniesie cię do pachnącego ogrodu, wciąż rozgrzanego letnim słońcem.

eprasa.pl bf59495bce

Zbiór owoców bzu czarnego to dla mnie ważny rytuał – oznacza nadejście jesieni, koniec jednego i początek kolejnego sezonu w domu i ogrodzie

Przepis mojej teściowej June na syrop z czarnego bzu

Syrop z przyprawami korzennymi, składniki na 2 x 200 ml buteleczki

SKŁADNIKI

- W pełni dojrzałe owoce czarnego bzu (około 5-6 baldachów)
- 1 łyżeczka goździków
- 1/2 łyżeczki startej gałki muszkatołowej
- ½ łyżeczki cynamonu lub 3 małe laski
- 1 łyżeczka posiekanego korzenia imbiru
- 250 g cukru
- 100 ml wody

PRZYGOTOWANIE:

- Owoce obierz z baldachów za pomocą widelca.
- Umyj i poczekaj, aż ocieknę.
- Włóż owoce do garnka, dodaj goździki, cynamon, gałkę muszkatołową i imbir, po czym dolej wodę.
- Gotuj 10-15 min na małym ogniu, po czym pozostaw na około 2 godziny.
- Odcedź sok i wlej go ponownie do czystego garnuszka.
- Dodaj cukier.
- Podgrzej i gotuj, ciągle mieszając aż do całkowitego rozpuszczenia się cukru (ok. 10 min).
- Wlej do wcześniej przygotowanych butelek.
- Zamknij i wstaw do domowej apteczki.
- Po otwarciu buteleczki trzymaj już tylko w lodówce.

Ten słodki eliksir przechowuję w szklanych butelkach w spiżarni nawet przez kilka lat. Przydaje się szczególnie podczas mroźnych zimowych dni. Zawarty w nim imbir i inne przyprawy korzenne świetnie rozgrzeją nawet największego zmarźlaka!

REKLAMA

GARDEN MASTERCLASS

22.11.2022 od 14.00

NAJLEPSI EKSPERCI O OGRODACH, PROJEKTOWANIU I PIELĘGNACJI

Już w Polsce!

22 listopada 2022 o godz. 14.00 MAJA POPIELARSKA zaprasza na pierwsze warsztaty online. Gośćmi będą HANNA PACKER i NOEL KINGSBURY.

HANNA opowie, jak projektuje ogrody w Nowym Jorku, a NOEL pokaże byliny w nowej odsłonie.

Całodniowe warsztaty na żywo w Polsce już w kwietniu 2023.

Webinaria po polsku na naszej stronie.

www.gardenmasterclasspolska.org

eprasa.pl bf59495bce

Prosto z grządki

Chociaż jest jesień, to Rekha wciąż jest zajęta zbieraniem warzyw kapustnych, ziół, papryczek chili i sałat. Dzieli się też pysznym przepisem na paprykę.

Rekha Mistry z zapałem uprawia warzywa. Nie boi się próbować egzotycznych odmian i eksperymentować z nimi w kuchni. W 2015 roku wystąpiła w BBC 2 w *The Big Allotment Challenge* [„Wielkie Wyzwanie Ogrodnicze" – red.]

Zbierz teraz

Szkoda, że nie możemy mieć lata przez cały rok, ale jesień ma swoje plusy. Czas zebrać liście mojego ulubionego zimowego warzywa, **jarmużu toskańskiego**. Kiedy siatka na grządce z kapustnymi jest uchylona, mogę zebrać też ostatnią **kalarepę**. Od zeszłego miesiąca gotowe do zbioru są **pietruszka** i **kolendra**, a także **szczaw krwisty** i **buraki liściowe**. Dodam to wszystko do kilku zbiorów **zimowej sałaty rzymskiej, sałat na cięte listki** i kilku **rzodkiewek** prosto ze szklarni, dla odrobiny koloru.

Burak liściowy to mile widziany dodatek do zimowych sałatek Rekhy

W październiku słońce wschodzi późno, a powietrze jest chłodniejsze. Może i idę na działkę w szaliku, ale czekające na mnie prace sprawiają, że się uśmiecham. Chociaż jest to spokojniejsza pora roku, wciąż jest wiele do zrobienia. W tym miesiącu będę spędzać dużo czasu w szklarni, zajmować się roślinami, które zaczynają wyglądać marnie i zbierać moje rekordowe plony chili i słodkiej papryki. To także dobre miejsce do powieszenia cebuli, która już obeschła.

Na zewnątrz działka zaczyna się uspokajać, ale grządka z kapustnymi, wypełniona uprawami na zimę, zaczyna dawać plon. Gdy bielinki kapustniki przeniosą się do cieplejszych obszarów, zastąpię drobną siatkę chroniącą jarmuż i brukselkę siatką o większych oczkach. Te uprawy nadal wymagają ochrony, w przeciwnym razie gołębie pomyślą, że Boże Narodzenie przyszło wcześniej i za jednym posiedzeniem zrobią sobie ucztę na całej zieleninie!

Innym zadaniem, którym będę się zajmować w tym miesiącu, jest usuwanie samosiejek pasternaku i świerzbnicy (knautii), które wyrosły wśród zrębków na ścieżce. To satysfakcjonujące zadanie. Podwijając rękawy, wrzucę na wierzch świeżą porcję zrębków i zabiorę się do sprzątania, zanim pogoda się pogorszy.

eprasa.pl bf59495bce

Używając ostrego sekatora zbierz papryki Corno di Toro Rosso, gdy mają 15-25 cm długości

Smak miesiąca

Kto może się oprzeć uwodzicielskiemu kolorowi papryk Corno di Toro Rosso? Wciągają mnie do szklarni, gdzie z roślin zwisają obfite plony tych jaskrawoczerwonych, chrupiących owoców czekających na zbiór. Uprawiane pod osłonami i w odpowiednio gorących, wilgotnych warunkach, te papryki plonują obficie. A ja postanowiłam zrobić z nich te ciepłe pikantne tartaletki.

Tartaletki z czerwoną papryką

4 PORCJE

SKŁADNIKI

Ciasto

- 75 g schłodzonego masła
- 175 g mąki
- 2-3 łyżki zimnej wody

Nadzienie

- 1 czerwona papryka, opalona, obrana ze skórki i bez nasion
- 1 jajko
- 60 ml śmietany kremówki
- ½ łyżeczki wędzonej papryki
- 2 łyżki sera pecorino
- Pieprz kajeński

PRZEPIS

1 Rozgrzej piekarnik do 190°C. Przygotuj jędrne ciasto, wcierając masło w mąkę, aż będzie przypominać bułkę tartą. Dodawaj po trochu wody, aby składniki się połączyły. Nie ugniataj. Wstaw ciasto do lodówki na 10 minut.

2 Natłuść 12 foremek do tartaletek. Ciasto rozwałkuj na grubość 1 cm i wyłóż nim foremki. Odetnij nadmiar ciasta wychodzący poza foremki. Spód ciasta nakłuj i ułóż na nim małe kawałki papieru do pieczenia obciążone kulkami ceramicznymi. Podpiecz przez 10 minut. Usuń papier i kulki, a następnie włóż ciasto do piekarnika na 1 minutę do wysuszenia.

3 Jajko ubij ze śmietaną i wędzoną papryką. Odłóż na bok. Paprykę pokrój w cienkie, równe plasterki. Odłóż na bok.

4 Na spód każdej tartaletki ułóż kilka plasterków papryki i dodaj przygotowany wcześniej krem śmietanowy. Dodaj jeszcze kilka plasterków papryki posypanych serem pecorino i oprósz pieprzem kajeńskim.

5 Piecz przez 20 minut, aż ciasto się zarumieni, a nadzienie będzie bulgotać.

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS; REKHA MISTRY

eprasa

Prace na działce

Och, czuć chłód w powietrzu. Zobaczę, czy uda mi się znaleźć kilka prac, żeby się rozgrzać. Przy krótszym dniu nadszedł czas **wyczyścić szyby w szklarni**, aby nie nagromadziły się na nich glony i by wpuścić do środka jak najwięcej światła dziennego. Następnie zwrócę uwagę na **letnie maliny** – po przycięciu starych owocujących pędów, przywiążę do podpór tegoroczne pędy. Następnie skupię się na moich **bruksel-kach**. Moja działka jest dość odsłonięta i aby zapobiec uszkodzeniom roślin spowodowanym przez zimowe wiatry, ściółkuję teren grubą warstwą **własnego kompostu** i wbijam blisko roślin pojedyncze tyczki bambusowe, do których **przywiązuję** rośliny, aby się nie kołysały.

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS; GETTY/LUHUANFENG, R.TSUBIN

Po przycięciu wybierz najsilniejsze młode pędy malin letnich i przywiąż je do podpór, przycinając pozostałe pędy przy ziemi

3 warzywa do wysiania

Marchew 'Adelaide'

Jest to wcześnie dojrzewająca odmiana nagrodzona tytułem RHS Award of Garden Merit (Królewskiego Towarzystwa Ogrodniczego) idealna do uprawy w zimnych inspektach i w niskich tunelach.

Uprawa Przygotuj dwie donice o pojemności 5 l, wypełniając je podłożem i dokładnie podlewając. Rozsyp kilka nasion w doniczce. Przysyp 1 cm warstwą przesianego podłoża. Po wykiełkowaniu poprzerywaj siewki co 5 cm między każdą z nich we wszystkich kierunkach. Rozpocznij zbiór od dziewiątego tygodnia od wysiewu.

Bób 'Aquadulce Claudia'

Odmiana bardzo odporna na chłód, o częściowo zwartym pokroju, z obfitymi plonami strąków zawierających po ok. 6-7 nasion.

Uprawa W cieplejszych regionach wysiewaj bezpośrednio w dwurzędach, w odstępie co 20 cm, z przerwą 60 cm między każdym podwójnym rzędem. Wysiewaj na głębokość 5 cm. Wiosną zapewnij roślinom podpory i przytnij wierzchołki wzrostu, gdy pojawią się pierwsze strąki.

Rukola 'Wasabi'

Szybko rosnące warzywo liściowe, które jest doskonałe do uprawy na młode liście/kiełki. Pozwól, aby urosły większe, aby dodać dodatkowego smaku daniom z patelni.

Uprawa Możesz uprawiać ją na wacie w kieliszku do jajek na parapecie kuchennym lub bezpośrednio w doniczce w nasłonecznionym miejscu. Uprawiaj ją jak sałatę na cięte listki, która dostarczy trzech lub czterech zbiorów.

eprasa.pl bf59495bce

Pędzenie cykorii

Podpędź cykorię, aby uzyskać zwarte główki liści

Warzywo na zimę

Cykoria jest jak pasta Marmite – jej goryczkę albo się uwielbia, albo wręcz przeciwnie. Zanim jednak skreślisz ją zupełnie, spróbuj ją podpędzić: pozbawiona światła ma delikatniejszy, subtelnie pikantny smak, wspaniale wzbogacający zimowe surówki.

Postaw na wyprostowane, tworzące głąb odmiany, np. 'Witloof' czy fioletowawą 'Rossa di Treviso'. Wykop korzenie, aby podpędzić je pod osłoną i uzyskać delikatne, chrupkie, młode główki w około cztery tygodnie.

Do pędzenia wykorzystaj dorodne korzenie cykorii

KROK PO KROKU: jak wyprodukować cykorię

1 **PĘDŹ** tylko rośliny o największych korzeniach – muszą mieć co najmniej 5 cm średnicy. Korzenie wykop ostrożnie, aby ich nie uszkodzić. Spłucz nadmiar ziemi wodą. Ostrym nożem zetnij rozety liści, zostawiając jedynie ich nasady.

2 **USTAW** przycięte korzenie w dziesięciocentymetrowej warstwie wilgotnego piasku w głębokim pojemniku (np. w glinianej donicy), blisko siebie, ale tak, aby się nie dotykały. Uzupełnij wilgotnym piaskiem, aby nasada liści znajdowała się równo z powierzchnią.

3 **NAKRYJ** czarną doniczką – otwory w dnie trzeba zasłonić, aby nie wpuszczały światła. Ustaw w ciemnym i chłodnym miejscu (10-15°C). Młode cykorie odcinaj u podstawy. Rośliny zawiążą kolejne główki, zapewniając drugi zbiór.

ZDJĘCIA: HANSENN/DEPOSITPHOTOS

eprasa.pl bf59495bce

Rok udanych upraw

Odkryj 10 rzeczy, o których powinni wiedzieć wszyscy uprawiający warzywa – **Sally Nex** dzieli się swoimi fachowymi poradami dotyczącymi zbiorów o każdej porze roku

eprasa.pl bf59495bce

Pierwsze warzywo, jakie kiedykolwiek mi wyrosło, to trzy okazy bobu. Tylko trzy: nie miałam pojęcia, ile nasion wyprodukuje roślina, więc całe moje zbiory w tamtym roku wyniosły zaledwie jeden posiłek. To nie miało znaczenia. Ten bób był zdecydowanie najlepszy, jaki kiedykolwiek próbowałam. Przepadłam.

Podczas izolacji trzy miliony nowych ogrodników zaangażowało się, aby poczuć ekscytację związaną ze zbieraniem pierwszych plonów, a około trzy czwarte z nas uprawia teraz przynajmniej trochę jedzenia w domu. W dzisiejszych czasach to naprawdę ma znaczenie, ponieważ wszyscy jesteśmy coraz bardziej świadomi wpływu importu żywności i plastikowych opakowań na środowisko.

Niezależnie od tego, czy masz klucze do działki, masz miniogród warzywny w doniczce, czy tylko skrzynkę na parapecie – ważne jest, aby próbować.

Aby pomóc ci zacząć i byś mógł cieszyć się smacznymi plonami przez cały rok, w tym miesiącu dzielę się kilkoma wskazówkami, o których chciałabym wiedzieć, kiedy zaczynałam uprawiać warzywa. Moja pierwsza lekcja: posadź więcej niż trzy sadzonki bobu...

1 Zioła do przezimowania na parapecie, takie jak ta delikatna werbena cytrynowa, można wnieść do domu przed pierwszymi przymrozkami

1 Parapety to świetne szklarnie w okresie zimowym

Przesadź do donic delikatne zioła, takie jak francuski estragon, trawa cytrynowa i werbena cytrynowa, a także kompaktowe papryczki chili, takie jak 'NuMex Twilight', aby wnieść je do domu na zimę. Następnej wiosny przesadź je do ogrodu po ostatnich przymrozkach, aby uzyskać wczesny zbiór.

2 Popraw glebę, a wszystko inne się poprawi

To takie proste: w bogatej, głębokiej i tętniącej życiem glebie rosną dobre rośliny – sztuczne nawozy nie są potrzebne. A wspaniała gleba pochodzi z solidnego ściółkowania. Warstwa ściółki nie tylko powstrzyma chwasty i zatrzyma wilgoć, ale cała ta materia organiczna będzie powoli rozkładać się i wzbogacać podłoże. Każdej wiosny rozłóż warstwę materii organicznej o grubości 5 cm na grządkach warzywnych i wokół nasadzeń na rabatach. Inną opcją dla grządek warzywnych jest zasianie teraz roślin na zielony nawóz – sprawdzą się gorczyca lub bobik ozimy – które wiosną można wymieszać z glebą.

5 ściółek do wypróbowania

- Własny kompost
- Miejskie odpady zielone
- Dobrze rozłożony obornik
- Ziemia liściowa
- Rośliny na zielony nawóz

Podstawowa umiejętność ✓

2 Stosuj ściółkę, aby wzbogacić glebę i utrzymać w niej wilgoć

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM

eprasa.pl bf59495bce

3 Siej rozsądniej, aby uzyskać lepsze wyniki

Często jesteśmy tak zdesperowani, aby zająć się ogrodnictwem po długiej zimie, że trudno oprzeć się zbyt wczesnym wysiewom. Ale niektóre nasiona wysiewane zimą do marca rosną powoli i w rezultacie dają słabsze rośliny. Zamiast tego poczekaj z siewem do właściwej wiosny, do kwietnia, a ożyją, zwykle wyprzedzając wcześniej wysiane rozsady.

Są jednak wyjątki: niektóre warzywa potrzebują dłuższego sezonu – pomyśl o papryce, pomidorach i bakłażanach – można rozpocząć ich wysiew w podgrzewanej mnożarce (najlepiej ze światłami do uprawy) już w lutym [w Polsce w marcu – red.].

Jednak o tej porze roku możesz uzyskać przewagę, wysiewając bób, aby zimować go jako rozsadę. Napełnij zebrane rolki po papierze toaletowym podłożem uniwersalnym bez torfu, a następnie w każdej zasiej po jednym nasieniu. Trzymaj je pod przykryciem, dopóki nie wykiełkują, a następnie przenieś je do zimnego inspektu lub osłoniętego miejsca na zewnątrz. Ważne jest, aby zapewnić im chłód przez zimę, w przeciwnym razie staną się wątłe i słabe. W lutym [w Polsce w marcu – red.] posadź je do gruntu, aby uzyskać zbiór pulchnych, słodkich nasion miesiąc wcześniej niż z wiosennego siewu.

4 Nie musisz siać w rzędach

Siej jednoroczne zioła, sałaty i marchewki w 30 cm blokach, aby wcisnąć jeszcze więcej na swoich grządkach. Siew w półrzędach pozwala również uniknąć posiadania zbyt wielu gotowych warzyw na raz: wysiej je ponownie bezpośrednio po zbiorach, aby zapewnić sobie ich ciągłość.

4 Podziel grządki na 30 cm kwadraty, aby uprawiać różne rośliny na małym obszarze

5 Większość łagodnych chorób grzybowych można zwalczyć mlekiem

Przy pierwszych oznakach mączniaka na liściach winogron, cukinii lub pomidora wymieszaj mleko oraz wodę w równych proporcjach i spryskuj dwa razy w tygodniu. Laktoza reaguje ze światłem słonecznym, stając się naturalnym środkiem grzybobójczym.

6 W pojemnikach możesz uprawiać prawie wszystko

Szybko rosnące warzywa, takie jak sałaty na młode listki i zioła, są naturalnie małe oraz idealnie nadają się do uprawy w doniczkach. Ale możesz też uprawiać duże warzywa, jeśli będziesz trzymać się odmian karłowych lub balkonowych, posadzonych tak, aby zachować niewielki rozmiar bez uszczerbku dla wielkości zbiorów. Spróbuj brukselki 'Early Half Tall', cukinii 'Patio Star' i fasoli wielokwiatowej 'Hestia'.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE, JASON INGRAM

3 Wysiej teraz bób, aby zebrać plony na miesiąc przed bobem z wiosennego siewu

5 Zwalczaj mączniaka, spryskując porażone liście rozcieńczonym mlekiem

7 Bądź kreatywny i używaj pojemników z recyklingu, takich jak skrzynki wyłożone starymi workami po ziemi

9 Zacznij od łatwych upraw, takich jak fasolka szparagowa, która jest idealna dla początkujących

8 Po zbiorach kapusty wiosennej zostaw głąb, a wyrośnie więcej główek

10 Spróbuj co roku wysiać kilka nowych gatunków roślin, aby zdobyć więcej doświadczenia

6 Połącz kompaktowe odmiany warzyw i sałaty liściaste w doniczkach

7 Im większy pojemnik, tym lepiej

Doniczki o średnicy poniżej 35 cm szybko wysychają w upalny dzień. Duże pojemniki mieszczą więcej wody i podłoża, dzięki czemu rośliny lepiej w nich rosną. Szukaj używanych pojemników na internetowych targowiskach i na terenach rekultywacyjnych, od pojemników na chleb po blaszane wanny – wystarczy dodać otwory drenażowe, aby nadawały się do uprawy warzyw.

8 Po zbiorach zostaw w ziemi głąby kapusty jarej

W ciągu kilku tygodni ponownie pojawią się dwie prawie tak samo duże kapusty. Nawet wtedy nie wyciągaj ich, ponieważ do późnego lata będą produkować coraz więcej kapust, każda kolejna będzie nieco mniejsza od poprzedniej. Ta sztuczka sprawdza się też przy sałatach.

ODWIEDŹ www.gardenersworld.com/fruit-veg, aby uzyskać więcej porad dotyczących uprawy własnych warzyw

9 Niektóre warzywa są po prostu trudne w uprawie

Koper włoski (fenkuł) jest piekielnie kapryśny. Kalafiory też są dla mnie trudne w uprawie. Niektóre warzywa nie są warte wysiłku: na przykład smaczne, ale niewielkie – wielkości winogron – ogórki meksykańskie, są naprawdę dobre tylko marynowane lub jako przekąski. Skoncentruj się na obficie plonujących, prostych w uprawie warzywach, takich jak burak liściowy, fasolka szparagowa, sałaty na młode listki i jarmuż – to gwarancja, że każdy centymetr twojego ogrodu warzywnego ciężko zapracuje, aby zapewnić tobie i twojej rodzinie dobre pożywienie przez cały rok.

10 Następny sezon będzie (prawdopodobnie) lepszy

Nawet bardzo doświadczeni amatorzy warzyw wciąż się uczą. Zacznij od łatwych zwycięstw, a następnie rozwijaj się w oparciu o swoje sukcesy i, gdy nabierzesz pewności siebie, dodawaj nowe odmiany warzyw lub techniki uprawy. Uprawianie własnego pożywienia to wspaniała podróż odkrywcza, która trwa do końca życia: ciesz się tą przejażdżką.

eprasa.pl bf59495bce

Jak oswoić podagrycznik?

Małgorzata Kalemba-Drożdż – dr biochemii, autorka książek botaniczno-kulinarnych: *Jadalne kwiaty, Pyszne chwasty, Skarby ogrodu, Smakowite drzewa, Różane przepisy.* Laureatka AIG Prix Międzynarodowej Akademii Gastronomicznej.

Ciężko o mniej lubianą roślinę w naszych ogrodach i na działkach niż podagrycznik pospolity (*Aegopodium podagraria*). Ta roślina jest niemal niepokonanym utrapieniem. Rośnie szybko, a poza tym rozprzestrzenia się poprzez podziemne rozłogi, tworząc rozległe dywany zielska. Ale wcale nie trzeba patrzeć na niego jak na wroga – można spojrzeć na tę roślinę jak na warzywo. Warzywo dzikie, nieposkromione, ale bardzo wartościowe i co najważniejsze – smaczne.

Jak wykorzystać podagrycznik?

Ze względu na walory smakowe warto zbierać tylko najmłodsze liście podagrycznika: jasnozielone, pięknie błyszczące i zwinięte jak „kurza stopka". Mają cudowny ziołowy aromat, przypominający natkę marchewki. Starsze liście stają się bardziej intensywne w smaku; przypominają bardziej liście selera i nabierają goryczy. Jeśli zaczniesz przygodę z podagrycznikiem od dorosłych liści – możesz poczuć spore rozczarowanie i zniechęcenie.

Do dań lub do napojów

Tymczasem młode liście podagrycznika (chociaż nie są tak uniwersalne jak pokrzywa, którą można przyrządzać również na słodko) świetnie się nadają na dania wytrawne: zupy, sosy, zapiekanki, kiszonki czy dodatek do sałatek. Posiekanych liści można używać do posypywania potraw, podobnie jak natkę pietruszki. Dojrzałe liście natomiast nadadzą się na aromatyczną herbatę, również na czarną, czyli utlenianą. Podziemne pędy podagrycznika można smażyć jak frytki, a nasiona stanowią niezmiernie interesującą przyprawę.

Podagrycznik ma działanie moczopędne i przeciwzapalne. Dawniej polecano go do leczenia podagry (dny moczanowej), od czego wzięła się nazwa rośliny. Roślina ta zawiera mnóstwo prowitaminy A oraz potasu. Zawartością tego pierwiastka przebija ziemniaki, banany, a nawet dwukrotnie pomidory.

Podagrycznik ciężko pomylić z innymi roślinami z rodziny selerowatych: jego młode liście są zbudowane z siedmiu listków, ogonki liściowe są pozbawione włosków i trójkątne w przekroju. Najlepszą cechą podagrycznika jako warzywa jest jego najgorsza cecha jako chwastu: szybkość odrastania. Wystarczy go skosić, a szybko zacznie wypuszczać młode, jasnozielone smakowite liście... i tak przez cały sezon wegetacyjny. Prawdziwy skarb!

ZDJĘCIA: MAŁGORZATA KALEMBA DROŻDŻ, FOTOHELIN/DEPOSITPHOTOS

eprasa.pl bf59495bce

Kaszotto z podagrycznikiem

SKŁADNIKI

- 200 g borowików szlachetnych
- 1 cebula
- 1 szklanka białego wina
- ok. 1 l bulionu (mało słonego)
- 1 l młodych liści podagrycznika
- 1 szklanka kaszy pęczak
- 2 łyżki oleju lub oliwy do smażenia
- 1 łyżka masła
- Zioła do smaku: kurdybanek, macierzanka lub tymianek
- sól, pieprz
- twardy ser dojrzewający, np. Parmezan lub Bursztyn

PRZEPIS

Prawdziwki obierz i pokrój na małe plasterki. Cebulę drobno posiekaj. Na głębokiej patelni podsmaż grzyby, dodaj cebulę i kiedy się zeszkli, wsyp pęczak. Zamieszaj i wlej wino, a następnie chochlę bulionu (najlepiej, jeśli wcześniej go podgrzejesz). Mieszaj i dodawaj bulion po chochelce, aż kasza będzie miękka, ale nie rozgotowana (ok. 20 minut). Dorzuć umyte i lekko posiekane liście podagrycznika. Dosól potrawę według uznania i doprawi ziołami. Zdejmij kaszotto z ognia i wmieszaj w nie masło. Podawaj posypane drobno startym serem.

Pakora z podagrycznika

SKŁADNIKI

- 1 l liści podagrycznika
- 1 szklanka mąki z cieciorki
- 1 szklanka wody
- sól, chili, kozieradka, kumin lub ulubiona mieszanka curry
- tłuszcz do smażenia

PRZEPIS

Liście umyj i osusz. Do jedzenia zwykle zbieram wyłącznie młode, jasnozielone liście, ale do smażenia można wykorzystać też te nieco starsze. Z mąki i wody przygotuj ciasto o konsystencji podobnej do naleśnikowego. Dodaj przyprawy. Maczaj liście podagrycznika w cieście i smaż na rozgrzanym tłuszczu z obu stron (na rumiano). Ponieważ liście są cienkie, smażenie trwa bardzo krótko, więc trzeba pilnować, żeby się nie przypaliły. Osączaj z nadmiaru tłuszczu na papierowym ręczniku. Smażone liście można jeść na ciepło lub na zimno.

eprasa.pl b:59495 ge

CZAS NA PRZYCINANIE

Frances Tophill wyjaśnia jak przyciąć starsze hebe i co zrobić, aby burza nie zniszczyła roślin o rozbudowanych koronach

Nie da się ukryć, że jesień jest już w pełnym rozkwicie. Dotyka ona większości roślin, ponieważ na wiele procesów wpływa nie temperatura, ale długość dnia. Dłuższe jesienne noce pobudzają między innymi zawiązywanie przyszłorocznych pąków kwiatowych, które już zaczęły się formować.

Gdy tylko temperatura zacznie się zmieniać, zmienią się też liście, przybierając jesienne szaty. Cały ogród prawdopodobnie nie będzie wyglądał najlepiej. Tu uzbiera się sterta liści, a tam połamie się jakaś łodyga. W tym wypłowiałym bałaganie kryje się jednak prawdziwe piękno, zwłaszcza w wilgotne, pełne pajęczyn poranki. Późnym latem warto regularnie usuwać przekwitłe kwiaty, a teraz nadszedł czas, aby zacząć przygotowywać rośliny do nadchodzących zimnych miesięcy. Usunięcie przed jesiennymi burzami gałęzi tworzących ciężkie korony, które mogą ucierpieć od wiatru, ochroni cenne okazy, na przykład róże.

Teraz jest również najlepszy czas na przycinanie większych drzew, które mogą być podatne na wyciek soków, jeśli zostaną przycięte latem. Pora także pomyśleć o przycięciu krzewów jagodowych i porzeczek.

Usuwaj przekwitłe kwiaty dalii, aby przedłużyć ich kwitnienie do pierwszych przymrozków

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; JASON INGRAM; GETTYIMAGES/IMAGEBROKER/REINHOLD SCHRANK

Przytnij teraz te rośliny

Październikowe cięcie to przede wszystkim przerzedzenie gęstych gałęzi na niektórych drzewach i przycięcie każdej rośliny, którą zamierzasz przesadzić lub podzielić, aby ułatwić sobie zadanie i zmniejszyć stres, na który roślina będzie narażona.

BRZOZA Jeśli chcesz przerzedzić koronę brzozy lub usunąć kilka niższych gałęzi, aby odsłonić pień, teraz jest na to najlepszy moment, ponieważ z ran będzie wyciekać mniej soku.

WINOBLUSZCZ TRÓJKLAPOWY Łatwo wymyka się spod kontroli, więc tnij go w dowolnym momencie od teraz do grudnia. Zostaw kilka łodyg do wykonania świątecznych wieńców.

DALIA Regularne usuwanie przekwitłych kwiatów przedłuża kwitnienie. Uważaj, aby usunąć tylko spiczaste przekwitłe kwiaty (po prawej), a nie zaokrąglone pąki (po lewej).

BUDLEJA Ogranicz wysokość krzewów ciętych wiosną, takich jak budleja czy wysokie róże, jeśli rosną w odsłoniętym miejscu, aby zapobiec przewróceniu roślin przez wiatr.

Tych roślin nie przycinaj

Nie przycinaj traw ozdobnych, aby móc cieszyć się ich pięknem przez zimę

✕ **TRAWY OZDOBNE** Zaczynają teraz zamierać i stają się złotobrązowe. Większość z nich najlepiej pozostawić na zimę, aby ochronić nasadę przed gniciem. Z przycinaniem zaczekaj do wiosny.

✕ **ZIMOZIELONE TRAWY** Z reguły w ogóle nie wymagają przycinania.

✕ **LAWENDA** Unikaj teraz cięcia lawendy i innych śródziemnomorskich krzewinek, w przeciwnym razie zostaną na nich rany na zimę, które będą podatne na uszkodzenia spowodowane mrozem i zimnym wiatrem.

✕ **RÓŻE O OZDOBNYCH OWOCACH** Owoce róży są zarówno ozdobą, jak i dobrym źródłem pożywienia dla ptaków.

✕ **ZIMOZIELONE ŻYWOPŁOTY** Bezpieczniej będzie zakończyć już ich cięcie, z wyjątkiem tych naprawdę wytrzymałych, np. cisów.

Przywiąż drzewka szpalerowe, krzewy i pnącza

PRZYWIĄZUJ do podpór formowane drzewka owocowe, rośliny ozdobne oraz pnącza. Upewnij się, że pędy są bezpiecznie przymocowane do podpór, aby podczas wietrznej pogody nie odłamały się żadne luźne lub wystające łodygi.

eprasa.pl bf59495bce

Przycinanie rozrośniętych hebe

Hebe to urocze zimozielone krzewy, które zapewniają atrakcyjne tło – nie tylko w kolorze zieleni, ale czasami także w innych odcieniach, szczególnie dzięki nowym przyrostom. W przeciwieństwie do wielu innych roślin zimozielonych, hebe wydają również piękne, puszyste i przyjazne dla zapylaczy kwiaty w odcieniach fioletu, różu lub bieli.

Starsze, rosnące w osłoniętym miejscu hebe można teraz lekko przyciąć, jednak unikaj cięcia słabiej ukorzenionych okazów, ponieważ przycięte pędy będą wrażliwe na mróz. Uważaj też, aby nie wyciąć na raz za dużo i często rób krok w tył, aby ocenić rezultat.

Kwiaty hebe działają jak magnes na pszczoły – usuwaj wszystkie przekwitnięte, aby zrobić miejsce dla nowych

Krok po kroku

Podstawowa umiejętność ✓

1 **OCEŃ** swój krzew hebe, aby zdecydować, czy należy go teraz przyciąć i co należy zrobić. Ile ma lat? Czy rośnie w osłoniętym miejscu i będzie mniej podatny na uszkodzenie przez mróz? Czy widać chore lub uszkodzone gałęzie? Czy zacienia inne rośliny?

2 **USUŃ** wszystkie przekwitłe kwiaty, które nie są już przydatne dla zapylaczy. Hebe mają długi okres kwitnienia, więc gdy jedne kwiaty przekwitną, inne będą się jeszcze rozwijać. Usuwanie przekwitłych kwiatów pobudza roślinę do dalszego kwitnienia.

3 **PRZYTNIJ** lekko roślinę, odcinając po jednej gałęzi na raz. Nie formuj topiara, tylko usuń wszystkie pędy, które są zbyt wysokie lub rozłożyste i przez to psują ogólny wygląd krzewu. Usuń również wszystkie chore lub uszkodzone pędy.

Zadbaj o swój sekator

Tak jak każde narzędzie tnące, również sekator dwuręczny wymaga starannej konserwacji dla dobrego działania i wydłużenia jego żywotność oraz, co najważniejsze, dla ochrony roślin. Ostre ostrze jest niezbędne do wykonania precyzyjnych, czystych cięć, po których rany dobrze się zagoją. Pomiędzy cięciem różnych roślin należy również dezynfekować ostrze, aby uniknąć rozprzestrzeniania się chorób. Zawsze zostawiaj sekator czysty i suchy po cięciu oraz regularnie go smaruj, aby zapobiec rdzewieniu. Dzięki temu praca z nim będzie łatwiejsza, szczególnie przy dłuższym przycinaniu.

Po każdym cięciu wyczyść sekator z resztek lepkiego soku

W ten sposób przytnij także

Niektóre krzewy, aby utrzymać je w ryzach, wymagają o tej porze roku podobnej pielęgnacji. Należą do nich:

- **Róże** – ogranicz ich wzrost i usuń martwe lub chore łodygi, zwłaszcza jeśli planujesz je przesadzić. Usuń wszystkie przekwitłe kwiaty, chyba że czekasz na różane owoce.
- **Budleja** – usuń przekwitłe kwiatostany, następnie skróć pędy o ciężkich końcach, które pokładają się na inne rośliny.

Hebe

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Kwitnienie												
Cięcie												

WEJDŹ NA www.gardenersworld.com/pruning-training, aby znaleźć więcej porad i nagrań dotyczących przycinania

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; GETTY/RICHARD GRIFFIN

eprasa.pl bf59495bce

TEST

Sadzarek do cebul

Sadzarka do cebul na długim trzonku eliminuje potrzebę zginania się i zmniejsza nacisk na plecy

Dzięki tym poręcznym narzędziom sadzenie cebul będzie lekkie, łatwe i przyjemne, mówi redaktor recenzji **Kay Maguire**

Widok łanów wesołych kwiatów cebulowych zwiastujących wiosnę sprawia wielką radość, lecz najpierw należy je posadzić. Niezależnie od tego, czy dosadzasz kilka cebul, aby dodać rabacie kolorów, czy planujesz barwny dywan na trawniku, zawsze przyda się sadzarka do cebul. Sadzarki dostępne są w wersjach ręcznej lub z długim trzonkiem, aby nie trzeba było klękać oraz mają stożkowy, wydrążony korpus, który z łatwością wycina otwór w ziemi, robiąc miejsce dla cebuli. Po umieszczeniu cebuli w dołku wystarczy nacisnąć przycisk i zasypać cebulkę ziemią, albo (w zależności od konstrukcji sadzarki), przejść do sadzenia następnej.

Sadzarka do cebul nie wzrusza zbytnio podłoża, więc świetnie nadaje się do sadzenia wśród innych roślin lub w trawniku, a ponadto ułatwia sadzenie na odpowiedniej głębokości i znacznie przyspiesza pracę.

Jak testowaliśmy

Aby sprawdzić, który rodzaj sadzarek sprawdza się najlepiej, zespół GW przetestował szereg modeli ręcznych sadzarek oraz tych z długimi trzonkami, na rabatach i na trawnikach. Każda sadzarka została oceniona zgodnie z następującymi kryteriami, przy czym każdemu z nich przypisano równą wagę:

- **Budowa** Oceniono materiały z jakich została wykonana sadzarka, jej wytrzymałość oraz dodatkowe elementy, takie jak skala głębokości, ząbkowane krawędzie czy przycisk zwalniający.
- **Wygoda** Oceniono jak sadzarka leży w dłoni, jej ciężar i rączkę, czy ma wygodny uchwyt i czy bardziej nadaje się do sadzenia na małą czy na dużą skalę.
- **Działanie** Podsumowano łatwość obsługi sadzarki oraz czy ułatwia sadzenie cebul.
- **Stosunek jakości do ceny** Uwzględniono wszystkie powyższe kryteria plus jakość, sugerowaną cenę detaliczną oraz gwarancję.

eprasa.pl bf594955ce

Sadzarka z długim trzonkiem

Rączka
Może mieć kształt litery T, D lub V, aby zapewnić wygodny uchwyt dla wszystkich rozmiarów dłoni. Powinna mieć antypoślizgową powierzchnię, aby umożliwić mocny chwyt podczas wywierania nacisku

Trzonek
Jego długość jest różna, ale powinien sięgać co najmniej do talii, aby umożliwić sadzenie bez pochylania się

Podpórka na stopę
Pomaga użytkownikowi mocno wepchnąć sadzarkę w ziemię. Szersze podpórki zapobiegają poślizgnięciu się i uszkodzeniu butów. Niektóre modele mają prosty drążek na stopę zamiast podpórek

Korpus
Wykonany jest zwykle z włókna węglowego, stali nierdzewnej lub materiału kompozytowego. Dla ochrony przed korozją i łatwego wysypywania podłoża z korpusu materiał powinien zapobiegać przywieraniu ziemi

Ręczna sadzarka

Przycisk zwalniający
Wygodny przycisk umożliwia otwarcie sadzarki kciukiem, aby opróżnić korpus z ziemi

Korpus
Często składa się z połówek i otwiera się, aby wysypać wyjętą z dołka ziemię

Ząbkowana krawędź
Ostre zęby pomagają sadzarce przeciąć glebę

Skala głębokości
Jest wyznaczona w centymetrach, calach lub obu jednostkach, aby pomóc w szybkim i łatwym określeniu prawidłowej głębokości sadzenia

SADZARKI RĘCZNE

OCENA: 16/20

B&Q sadzarka do cebul 3 £

Gwarancja 1 rok

Korpus ze stali nierdzewnej ze skalą głębokości do 10 cm. Plastikowa rączka z uchwytem i przyciskiem sprężynowym uwalnia ziemię. Ząbkowana krawędź. Najtańszy model w teście. Doskonała do nasadzeń na małą skalę.

Zalety i wady

- ✓ Lekka i wygodna
- ✓ Wyraźna skala głębokości
- ✓ Doskonała jakość
- × Sztywny przycisk
- × Słabe działanie

Budowa ★★★★☆
Wygoda ★★★★☆
Działanie ★★★★☆
Stosunek jakości do ceny ★★★★★

OCENA: 15/20

Darlac ręczna sadzarka do cebul 5,99 £

Gwarancja Dożywotnia

Korpus ze stali nierdzewnej z dwoma oznaczeniami głębokości do 10 cm. Plastikowa rączka z uchwytem i przyciskiem sprężynowym uwalnia ziemię. Ząbkowana krawędź. Prosta i łatwa w użyciu.

Zalety i wady

- ✓ Lekka
- ✓ Płynnie działający przycisk
- ✓ Dobra wartość
- × Zbyt wąski uchwyt dla większych dłoni
- × Tylko dwa oznaczenia głębokości

Budowa ★★★★☆
Wygoda ★★★☆☆
Działanie ★★★★☆
Stosunek jakości do ceny ★★★★☆

OCENA: 11/20

Spear & Jackson tradycyjna sadzarka do cebul ze stali nierdzewnej 12,99 £

Gwarancja 10 lat

Drewniana rączka i 16 cm korpus ze stali nierdzewnej z ostrymi ząbkami i skalą głębokości do 10 cm. Mocna i wytrzymała. Ze względu na uchwyt nie nadaje się do sadzenia na większą skalę.

Zalety i wady

- ✓ Wysoki uchwyt pomaga wywierać nacisk
- ✓ Atrakcyjna, tradycyjna budowa
- × Wąski korpus
- × Trudno usunąć ziemię
- × Niewygodna w użyciu

Budowa ★★★☆☆
Wygoda ★★☆☆☆
Działanie ★★★☆☆
Stosunek jakości do ceny ★★★☆☆

OCENA: 15/20

KUPISZ W POLSCE!

Wolf Garten Sadzarka do cebul FH-N 12,99 £ / 43 zł

Gwarancja 10 lat

Korpus ze stali nierdzewnej z dwoma oznaczeniami głębokości do 10 cm. Plastikowa rączka z przyciskiem sprężynowym uwalnia ziemię. Ząbkowana krawędź. Łatwa w użyciu.

Zalety i wady

- ✓ Lekka i prosta
- ✓ Solidne wykonanie
- ✓ Wygodny przycisk zwalniający
- × Tylko dwa oznaczenia głębokości

Budowa ★★★★☆
Wygoda ★★★★☆
Działanie ★★★★☆
Stosunek jakości do ceny ★★★☆☆

eprasa.pl bf59495bce

OCENA: 15/20

Draper sadzarka do cebul
6,95 £
Gwarancja Dożywotnia

Korpus z chromowanej stali z dwoma oznaczeniami głębokości do 10 cm. Plastikowa rączka z uchwytem i przyciskiem sprężynowym uwalnia ziemię. Ząbkowana krawędź. Łatwa w użyciu.

Zalety i wady
- ✓ Wygodny przycisk zwalniający
- ✓ Lekka
- × Tylko dwa oznaczenia głębokości
- × Wąski uchwyt

Budowa ★★★★☆
Wygoda ★★★☆☆
Działanie ★★★★☆
Stosunek jakości do ceny ★★★★☆

OCENA: 19/20

NAJ-LEPSZY ZAKUP

Gardena sadzarka do cebul
12,25 £ / 49 zł
Gwarancja 25 lat

Odporny na rdzę stalowy korpus z trzema oznaczeniami głębokości do 15 cm. Szeroki plastikowy uchwyt. Wygodny przycisk uwalniający ziemię. Ząbkowana krawędź. Łatwa w użyciu.

KUPISZ W POLSCE!

Zalety i wady
- ✓ Wygodna i lekka
- ✓ Płynnie działający przycisk
- ✓ Długi, ząbkowany korpus
- ✓ Odpowiednia do długotrwałego użytkowania

Budowa ★★★★★
Wygoda ★★★★★
Działanie ★★★★★
Stosunek jakości do ceny ★★★★☆

OCENA: 12/20

KUPISZ W POLSCE!

Fiskars sadzarka Solid
12,90 £ / 49 zł
Gwarancja 1 rok

Wykonana z materiału kompozytowego, ze skalą głębokości do 12,5 cm i ząbkowaną krawędzią. Przycisk zwalnia wyjętą z dołka ziemię. Prosta, ale sztywna konstrukcja. Ziemia przywiera do powierzchni urządzenia. Z uwagi na czarny kolor łatwo ją zgubić na rabacie.

Zalety i wady
- ✓ Lekka
- ✓ Wygodna
- × Sztywny przycisk
- × Nie zamyka się całkowicie po otwarciu
- × Słabe działanie

Budowa ★★★☆☆
Wygoda ★★★☆☆
Działanie ★★☆☆☆
Stosunek jakości do ceny ★★★☆☆

SADZARKI Z DŁUGIM TRZONKIEM

OCENA: 12/20

DeWit sadzarka z krótką rączką
13,99 £
Gwarancja 25 lat

Ręcznie kuty korpus ze stali borowej. Tylko do mniejszych cebulek. Wyprofilowana jesionowa rączka dobrze leży w dłoni. Prosta konstrukcja, ale ziemia zostaje w środku i trudno ją usunąć.

Zalety i wady
- ✓ Wygodny uchwyt
- ✓ Tradycyjna budowa
- ✓ Solidna i mocna
- × Trudno usunąć ziemię z korpusu
- × Ograniczone użycie
- × Korpus z czasem rdzewieje

Budowa ★★★☆☆
Wygoda ★★★★☆
Działanie ★★☆☆☆
Stosunek jakości do ceny ★★★☆☆

OCENA: 12/20

Burgon & Ball ręczna sadzarka do cebul
19,99 £
Gwarancja Dożywotnia

Uchwyt z drewna FSC. Długi na 16 cm korpus ze stali nierdzewnej odporny na rdzę i zabrudzenia. Głęboko ząbkowana krawędź. Skala głębokości sadzenia do 10 cm. Mocna i dobrze wykonana. Niewygodna do sadzenia na większą skalę.

Zalety i wady
- ✓ Wytrzymała
- ✓ Atrakcyjna, tradycyjna budowa
- × Długi, wąski korpus
- × Trudno usunąć ziemię z korpusu
- × Droga

Budowa ★★★★☆
Wygoda ★★★☆☆
Działanie ★★★☆☆
Stosunek jakości do ceny ★★☆☆☆

OCENA: 14/20

Darlac sadzarka do cebul z długą rączką
20,99 £
Gwarancja Dożywotnia

Prosty, długi trzonek z twardego drewna i korpus z ostrą krawędzią wykonany z powlekanej stali węglowej. Brak rączki. Drążek na stopę tylko z jednej strony. Długość 143 cm. Przyjazna dla pleców.

Zalety i wady
- ✓ Długi, przyjazny dla pleców trzonek
- ✓ Łatwo wchodzi w ziemię
- ✓ Krawędź korpusu można ostrzyć
- × Zbyt krótki korpus dla większych cebul
- × Drążek na stopę dość krótki i cienki

Budowa ★★★☆☆
Wygoda ★★★★☆
Działanie ★★★☆☆
Stosunek jakości do ceny ★★★★☆

eprasa.pl bf59495bce

SADZARKI Z DŁUGIM TRZONKIEM

OCENA: 19/20

Kent & Stowe sadzarka do cebul z długim trzonkiem 37,99 £

NAJ-LEPSZY ZAKUP

Gwarancja 15 lat

Uchwyt i trzonek w kształcie litery T, wykonany z drewna jesionowego FSC. Korpus ze stali nierdzewnej odporny na rdzę i zabrudzenia. Skala głębokości sadzenia do 10 cm. Szerokie podpórki. Ząbkowana krawędź. Dobre wykonanie. Długość 95 cm. Przyjazna dla pleców.

Zalety i wady

- ✓ Wygodny kształt rączki
- ✓ Szerokie podpórki
- ✓ Przydatne funkcje, w tym ząbkowana krawędź
- ✓ Mocna i wytrzymała

Budowa ★★★★★
Wygoda ★★★★★
Działanie ★★★★★
Stosunek jakości do ceny ★★★★☆

OCENA: 14/20

Bulldog Premier sadzarka do cebul 50,36 £

Gwarancja 25 lat

Korpus, podpórki i nasada wykonane z jednego kawałka stali. Uchwyt w kształcie litery T i trzonek z drewna jesionowego FSC. Stożkowe ostrze przecina ziemię na głębokość do 12 cm. Długość 97 cm. Przyjazna dla pleców.

Zalety i wady

- ✓ Dobre, trwałe wykonanie
- ✓ Wytrzymały korpus ze stali węglowej
- × Brak skali głębokości
- × Dość krótki uchwyt
- × Wąskie podpórki

Budowa ★★★★☆
Wygoda ★★★★☆
Działanie ★★★★☆
Stosunek jakości do ceny ★★★★☆

OCENA: 18/20

Fiskars Xact sadzarka 54,99 £ / 230 zł

Gwarancja 25 lat

Wykonana z aluminium i materiału kompozytowego. Konstrukcja przyjazna dla pleców – cebulki można posadzić, wrzucając je do otworu w rączce. Długość 105 cm. Głębokość sadzenia 15 cm. Najlepsza do większych cebul.

Zalety i wady

- ✓ Nie wymaga zginania
- ✓ Lekka i wygodna w użyciu
- ✓ Łatwa w użyciu
- × Droga
- × Brak skali głębokości

NAJ-LEPSZY ZAKUP

KUPISZ W POLSCE!

Budowa ★★★★★
Wygoda ★★★★★
Działanie ★★★★☆
Stosunek jakości do ceny ★★★★☆

NAJ-LEPSZY ZAKUP Nasz wybór dla twoich potrzeb

❶ Najlepsza ręczna sadzarka

Gardena sadzarka do cebul
12,25 £ / 49 zł

Mocna, wytrzymała sadzarka, która dobrze leży w dłoni, bez trudu wbija się w glebę, nic się do niej nie przykleja i uwalnia ziemię po lekkim zwolnieniu przycisku. Dobrze zaprojektowana i łatwa w użyciu.

❷ Najlepsza sadzarka z długą rączką

Kent & Stowe sadzarka do cebul z długim trzonkiem
37,99 £

Dobrze wykonana sadzarka w tradycyjnym stylu. Mocna i wytrzymała, wyposażona w ząbkowaną krawędź, przydatną skalę głębokości i szerokie podpórki. Korpus ze stali nierdzewnej gładko wchodzi w ziemię.

❸ Sadzenie bez obciążania pleców

Fiskars Xact sadzarka
54,99 £ / 230 zł

To dobrze zaprojektowane narzędzie jest łatwe w użyciu i wykonuje ciężką pracę za ciebie, pomagając w sadzeniu bez konieczności schylania się lub klękania. Doskonałe dla każdego, kto ma problemy z plecami lub do sadzenia metodą naturalizacji i na większą skalę.

eprasa.pl bf59495bce

Wybierz ręczną sadzarkę, jeśli masz do posadzenia tylko kilka cebul

Jak wybrać sadzarkę do cebul

Zanim kupisz sadzarkę do cebul, weź pod uwagę poniższe wskazówki

Który typ jest najlepszy?

Do posadzenia kilku cebulek na rabatach wystarczy prosta, ręczna sadzarka, chociaż jeśli masz większe dłonie, sprawdź szerokość uchwytów, które mogą mieć różną wielkość. Jeśli ziemia w twoim ogrodzie jest lepka lub wyjątkowo sypka, poszukaj sadzarki z przyciskiem zwalniającym. W takich modelach wyjęta z otworu ziemia zatrzymuje się w korpusie, dopóki przycisk nie zostanie wciśnięty – wtedy wypada z korpusu do dołka. Jeśli praca na kolanach sprawia ci trudność lub masz dużo cebul do posadzenia, szczególnie w trawniku, sadzarka z długim trzonkiem pomoże ci wykonać pracę bez obciążania pleców. Jeśli masz trudną lub kamienistą glebę, poszukaj sadzarki z ząbkowaną krawędzią, która łatwiej przecina podłoże.

Z czego jest wykonana?

Większość sadzarek jest wykonana ze stali nierdzewnej, stali węglowej lub borowej, często z dodatkową powłoką, która zapobiega korozji i rdzewieniu, a także zapobiega przywieraniu ziemi do sadzarki, która dzięki temu łatwo wpada z powrotem do dołka. Metal jest mocnym i trwałym materiałem, a sadzarki ze stali węglowej można ostrzyć, aby krawędź korpusu bez trudu wchodziła w ziemię.

Co sadzisz?

Sadzarki do cebul są dostępne w różnych rozmiarach, a niektóre z nich są zaprojektowane tak, aby pasowały do sadzenia konkretnych cebul. Większość cebul sadzi się na głębokość od dwóch do trzech razy większej od wysokości cebuli, zatem miej to na uwadze planując sadzenie i wybierz taką sadzarkę, która pomoże ci prawidłowo zmierzyć głębokość. Cebule możesz sadzić na głębokość zmierzoną na oko, ale jeśli trudno jest ci to oszacować, wybierz sadzarkę z zaznaczoną skalą głębokości, która to ułatwi.

Jak używać sadzarki do cebul?

Niezależnie od tego, czy sadzisz w gołej ziemi, czy w trawniku, umieść sadzarkę w wybranym miejscu i pchnij w dół, obracając ją i przechylając na boki, aż osiągniesz odpowiednią głębokość. Wyjmij sadzarkę z ziemią, włóż cebulę, obróć ja wierzchołkiem do góry, a następnie zwolnij przycisk, wysyp ziemię i uciśnij. Sadzarkę na długim trzonku wbija się w ziemię stopą, a wybraną ziemię należy albo wypchnąć, albo wysypie się sama po wykonaniu kolejnego dołka. Jeśli ziemia jest zbita lub bardzo twarda i sucha, warto ją nawodnić poprzedniego wieczoru w celu jej rozluźnienia.

Gdzie kupić

- **B&Q** www.diy.com
- **Bulldog** www.qualitygardentools.com
- **Burgon & Ball** www.burgonandball.com
- **Darlac** www.amazon.co.uk
- **DeWit** www.crocus.co.uk
- **Draper** www.drapertools.com
- **Fiskars** www.amazon.co.uk
- **Gardena** www.gardena.com/pl
- **Kent & Stowe** www.marshallsgarden.com
- **Spear & Jackson** www.spear-and-jackson.com
- **Wolf Garten** www.sklep.wolf-garten.pl

ZOBACZ nagrania i przeczytaj więcej recenzji sadzarek do cebul na stronie **www.gardenersworld.com/reviews**

eprasa.pl bf59495bce

Wykorzystaj opadłe liście

Cenię ziemię liściową tak samo jak kompost, dlatego staramy się nie zmarnować ani jednego liścia – zbieramy je i przetwarzamy od początku października aż do grudnia, kiedy z drzew spadnie ten ostatni.

Wystarczy po prostu zebrać je do jakiegoś pojemnika i zostawić, a samoistnie ulegną rozkładowi, lecz jeśli są suche, proces może potrwać dwa lata. Aby go przyspieszyć, rozdrabniamy liście kosiarką. To nie tylko zwiększa powierzchnię dostępną dla grzybów, lecz także zmniejsza objętość całej masy, co oznacza, że liście szybciej się rozkładają i zajmują znacznie mniej miejsca niż w swoim naturalnym stanie.

Liście ulegają rozkładowi głównie pod wpływem działania grzybów, a do tego potrzeba wilgoci. Jeśli są suche, każdą dodaną do kopca warstwę przelewamy wodą z pomocą węża ogrodowego. Sprawdzi się dowolny pojemnik; powinien tylko być podłużny i niski, tak by deszcz mógł swobodnie dotrzeć do liści. Jeśli nie masz zbyt wiele miejsca – a większość ludzi go nie posiada – nadal możesz przygotować dobrą ziemię liściową, upychając rozdrobnione liście do worka na śmieci. Upewnij się, że są całkowicie mokre, ale nakłuj worek w kilku miejscach, aby umożliwić odpływ nadmiaru wody. Zawiąż i odstaw w ustronne miejsce. Tak czy inaczej, twoje październikowe liście zamienią się w wartościową ziemię liściową jeszcze przed nadejściem jesieni przyszłego roku.

ZOBACZ jak Monty robi ziemię liściową na **www.gardenersworld.com/leafmould**

Rozdrobnienie liści z wykorzystaniem kosiarki przyspieszy proces ich przemiany w ziemię liściową

eprasa.pl bf59495bce

W tym miesiącu wnieś sukulenty do pomieszczenia, aby nie narazić ich na przemarznięcie

Trzymaj sukulenty w jasnym miejscu i rozstaw doniczki, aby zapewnić przepływ powietrza

Wnieś sukulenty do wnętrza

W okresie od maja do końca września, kiedy nie ma ryzyka wystąpienia przymrozków, wystawiam większość swoich sukulentów na stół przed domek z narzędziami. Lubią świeże powietrze i wyglądają wspaniale, lecz przed upływem połowy października należy je ponownie zgromadzić w cieple szklarni.

Jest to niezbędne nie tylko po to, by uchronić je przed przemarznięciem lub obumarciem – równie ważne jest osłonięcie ich przed zimowymi opadami deszczu, które są tutaj tak obfite (a w wyniku zmian klimatu stają się jeszcze obfitsze). Zimą sukulenty podlewa się bardzo rzadko lub wcale. Można im bardziej zaszkodzić nadmiarem wody niż jej niewystarczającą ilością. Podlewam je (ale tylko odrobinę) tylko wtedy, gdy zauważam, że ewidentnie więdną. W połowie wiosny możesz je porządnie napoić, aby ich komórki zgromadziły zapas wody, z którego później będą mogły czerpać w razie potrzeby.

BRUKSELKA

Jeśli wcześnie wysiałeś kapustę brukselską, pewnie zbierasz już jej plony, jednak czas zadbać również o późne odmiany, aby zwiększyć szansę na obfite zbiory w samą porę na święta Bożego Narodzenia. Usuń wszelkie żółknące oraz rosnące zbyt blisko siebie główki, regularnie i obficie podlewaj rośliny i, jeśli łodygi są przeciążone, przymocuj je do podpórek. Pamiętaj, że brukselka zebrana po przymrozkach jest smaczniejsza.

Podeprzyj i nawadniaj teraz swoje rośliny, abyś mógł cieszyć się późnojesiennymi zbiorami

Nie zapomnij

- Dalej usuwaj daliom przekwitłe kwiaty, aby pobudzić je do ostatniego kwitnienia
- Przytnij, wykop i przenieś byliny, które nadmiernie się rozrosły, np. werbenę patagońską
- Zbierz ostatnie jesienne maliny
- Posadź do doniczek cebule roślin kwitnących wiosną – cebulice, szafirki i niskie kosaćce

ODWIEDŹ www.gardenersworld.com/october-jobs po więcej sezonowych prac i porad

ZDJĘCIA: MARSHA ARNOLD; SARAH CUTTLE; GETTY/MELANIE HOBSON/EYEEM; JASON INGRAM

eprasa.pl bf59495bce

10 MINUT WOLNEGO

Stojące na zewnątrz doniczki z roślinami alpejskimi przenieś pod dach, aby ochronić je przed deszczem. W okresach deszczowych woda odpływa z donic zbyt wolno. Rośliny alpejskie wytrzymują jesienne i zimowe temperatury, jednak trudno im będzie przetrwać w przesiąkniętej wodą, zimnej ziemi.

Dodaj koloru pomiędzy zimozielonymi roślinami – posadź np. bratki

Wypełnij luki zimowymi kwiatami

Gdy zrobi się chłodniej, przed mrozami usuń z donic i rabat delikatne jednoroczne kwiaty (np. niecierpek waleriana, nagietek, petunia). Te rośliny nie przetrwają zimy i ich miejsce jest na pryzmie kompostowej. Nawet jeśli zimą ochronisz je przed mrozem, ich cykl życiowy dobiegł końca. Można starać się ocalić wrażliwe byliny, takie jak pelargonie i fuksje.

Przesadź je do donic i postaw w nieprzemarzającej szklarni lub na zimnym parapecie. Wypełnij puste miejsca, roślinami kwitnącymi zimą [w Polsce wczesną wiosną – red.], takimi jak bratki, pierwiosnki ogrodowe czy laki, roślinami zimozielonymi oraz cebulowymi, na przykład szafirkami, narcyzami czy tulipanami.

Zbieraj nasiona

Zanim przystąpisz do jesiennego cięcia, odetnij z pnączy dojrzałe nasienniki. Nasiona możesz wysiać na wiosnę. Zbierz je w pogodny dzień. Główki zetnij wprost do papierowych torebek. Powojnik włoski (*Clematis viticella*) i jednoroczna pałczatka szorstkawa właśnie zawiązały nasiona.

Nie zamykaj torebek przez jeden dzień, aby nasiona obeschły, a potem usuń resztki kwiatów. Przesiej nasiona do oznaczonej koperty i przechowuj w puszce.

Do ścinania główek nasiennych używaj ostrego sekatora

ODWIEDŹ www.gardenersworld.com/collect-seed po więcej porad na temat zbioru nasion

Sprawdzaj palcami, czy gleba pod powierzchnią wyschła

Regularnie kontroluj stan ziemi w donicach

We wszystkich pojemnikach usuń kwiatostany i chwasty, przytnij łodygi. Po takich porządkach zimą i jesienią wystarczy podlewać rośliny.

Wzrost będzie spowolniony, więc trzeba nawadniać je oszczędnie. Gdy jest chłodno i wilgotno, donice łatwo przelać. Z kolei gdy wieje wiatr, rośliny wysychają. Wilgotność kontroluj na bieżąco. Unikaj nadmiernego nawodnienia: sprawdź, czy ziemia odeszła od brzegu doniczki. Następnie włóż w nią palec na kilka centymetrów i wyczuj, czy jest mokro. Oceń również wagę donicy. Wiele podłoży przesycha na powierzchni, ale utrzymuje wilgoć wokół korzeni. Sprawdzaj to raz w tygodniu.

Przytnij róże

Zetnij delikatne długie pędy róż, aby chronić krzewy przed chorobami i mrozem, a korzenie przed uszkodzeniami od bujania przez porywisty wiatr. Użyj ostrego sekatora. Ułóż go tak, aby ostrze dotykało do pędu. Wtedy cięcie będzie najczystsze.

Nadaj krzewom ładny kształt, obniżając je o jedną trzecią. Róż uprawianych dla owoców nie skracaj możliwie jak najdłużej. Możesz dokończyć zabiegi wiosną.

Tnij róże teraz, aby nie uszkodził ich silny wiatr

TEKST: MIRANDA JANATKA, ROSIE YEOMANS
ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE, PAUL DEBOIS, JASON INGRAM

eprasa.pl bf59495bce

Usuwaj przekwitłe kwiaty bylin, aby dłużej kwitły. Następnie skróć ich pędy, ograniczając wielkość rośliny

Zadbaj o kondycję bodziszków

Przytnij wytrzymałe byliny, takie jak bodziszek Rozanne, który kwitł i rozrastał się przez całe lato. Uporządkowanie rozłożystych roślin poprawi dostęp do światła i powietrza innym kwiatom na rabacie. Zrobisz też miejsce dla zimowych i wiosennych roślin cebulowych.

Przycięcie teraz sprawi też, że bodziszki będą wyglądały schludnie aż do wiosny, gdy znów zaczną puszczać młode pędy.

Odłóż jednak przycinanie wyższych bylin i ich nasienników na wiosnę. Ich przekwitłe kwiatostany są ciekawą ozdobą zimowych ogrodów, a nasiona – pożywieniem dla ptaków.

Nie zapomnij

- **Zbierz nasiona z mrozoodpornych bylin (np. jarzmianka czy ostrogowiec) i wysiej je od razu**
- **Przenieś do doniczek i schowaj w pomieszczeniu delikatniejsze byliny, np. koleusy**
- **Posadź rośliny cebulowe, np. krokusy czy żonkile, w grupach na trawniku lub na brzegach rabat**
- **Po kwitnieniu wykop dalie, aby przechować je do kolejnej wiosny**

Unieś pojemniki z ziemi, aby nie podmakały

Podłóż nóżki pod doniczki, aby poprawić drenaż

Unieś donice nad ziemię, ustawiając je na podpórkach, aby woda mogła wypłynąć. Gdy nie może odpłynąć z otworów w dnie, wypełnia przestrzenie powietrzne w podłożu, korzenie gniją i roślina ginie.

Regularnie sprawdzaj donice, aby ich nie przelać, bo to tylko pogarsza sytuację. Nóżki do donic lub improwizowane podpórki sprawią, że nadmiar wody nie będzie stał w pojemniku nawet po obfitym deszczu.

KROK PO KROKU

Wykop i podziel letnie byliny

Podziel karpy szybko rosnących bylin, np. jaskra tojadolistnego ‘Flore Pleno’, który kwitł wczesnym latem. Umieść je w doniczce i przezimuj w inspekcie. Pędy pojawią się wczesną wiosną i roślina zakwitnie do maja.

1 **WYKOP** roślinę z rabaty. Podziel karpę na mniejsze części, z których każda będzie miała zdrowe pąki

2 **POSADŹ** je w doniczkach w ziemi z dodatkiem gliny. Uciśnij ją, aby przylgnęła do korzeni, a pąki znalazły się tuż nad powierzchnią.

3 **WSYP** na wierzch warstwę drobnego żwirku (grubości 1 cm), aby uchronić pędy przed gniciem, zanim zaczną rosnąć.

eprasa.pl bf59495bce

KROK PO KROKU Jak zbierać i stratyfikować nasiona trzmieliny

Zbierz nasiona trzmieliny zwyczajnej (*Euonymus europaea*), aby założyć żywopłot z rodzimych roślin. Nasiona pozostają uśpione, dopóki nie zostaną poddane stratyfikacji w niskiej temperaturze. Siej je wprost do gruntu, chroniąc przed szkodnikami, albo zapewnij pobudzający chłód, wkładając je do lodówki.

Pamiętaj, aby umyć ręce po kontakcie z nasionami, ponieważ są trujące.

1

2

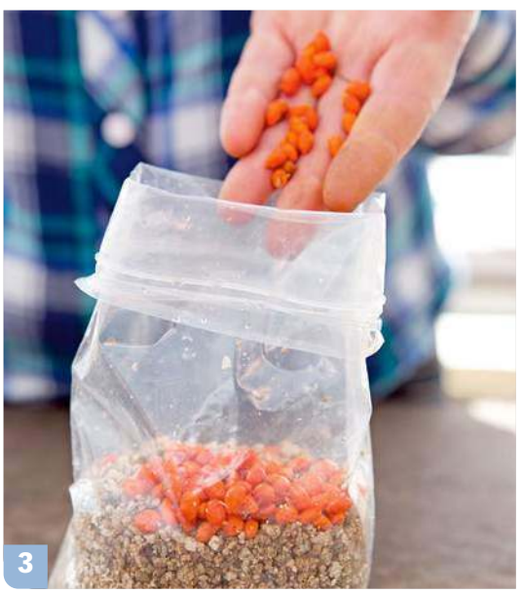
Podstawowa umiejętność ✓

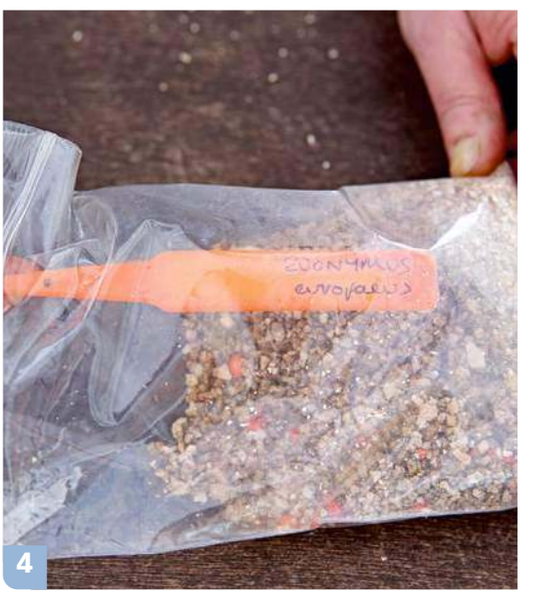
1 **ODETNIJ** gałęzie z jasnoróżowymi owocami, które otworzyły się, ukazując pomarańczowe nasiona i zabierz je do pomieszczenia.

2 **WYJMIJ** nasiona z owoców, zachowując wszystkie nieuszkodzone, jędrne i błyszczące sztuki. To one najprawdopodobniej wykiełkują.

3 **UMIEŚĆ** zwilżony wermikulit lub gruby piasek w czystej foliowej torebce. Włóż tam nasiona i przemieszaj zawartość.

4 **PRZYKLEJ** etykietę. Przez 10 tygodni trzymaj nasiona w temperaturze 15°C, następnie przez 16 tygodni w lodówce. Siej w kwietniu.

3

4

ODWIEDŹ www.gardenersworld.com/germinate-spindle po więcej informacji

Nie zapomnij

- ☐ **Usuń martwe rośliny i liście, aby zapobiec występowaniu chorób i szkodników**
- ☐ **Czyść szyby, aby zapewnić więcej światła w czasie, gdy dni są krótsze**
- ☐ **Sprawdź, czy okna i drzwi nie mają szczelin. Uszczelnij je, aby uniknąć przeciągów.**
- ☐ **Zainstaluj zbiornik na deszczówkę**
- ☐ **Sprawdź, czy na żadnej roślinie nie ma szkodników.**

CZEGO UNIKAĆ

Gronowiec szary

Sprawdź, czy na miękkich częściach roślin nie ma oznak szarej pleśni. Atakuje, gdy dni są krótkie i chłodne. Regularnie sprawdzaj rośliny. Odcinaj liście i kwiaty porażone gronowcem.

DOBRA RADA

Przyspiesz plony – posiej groszek już jesienią. W przyszłym roku będzie kwitł wcześniej, dłużej i bardziej obficie. Rośliny będą miały silniejsze systemy korzeniowe i lepszą tolerancję na suszę. Użyj głębokich doniczek, aby korzenie były dłuższe.

OBEJRZYJ filmy dotyczące jesiennych siewów na **www.gardenersworld.com/sowing**

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; TIM SANDALL

eprasa.pl bf59495bce

10 MINUT WOLNEGO

Wytnij pierzaste pędy szparagów, gdy już zżółkną. Jeśli nie są zielone, nie prowadzą fotosyntezy i nie produkują cukrów. Nie przynoszą więc korzyści dla zbiorów w przyszłym roku. Zetnij pędy przy ziemi. Rozdrobniony materiał wyrzuć do kompostownika.

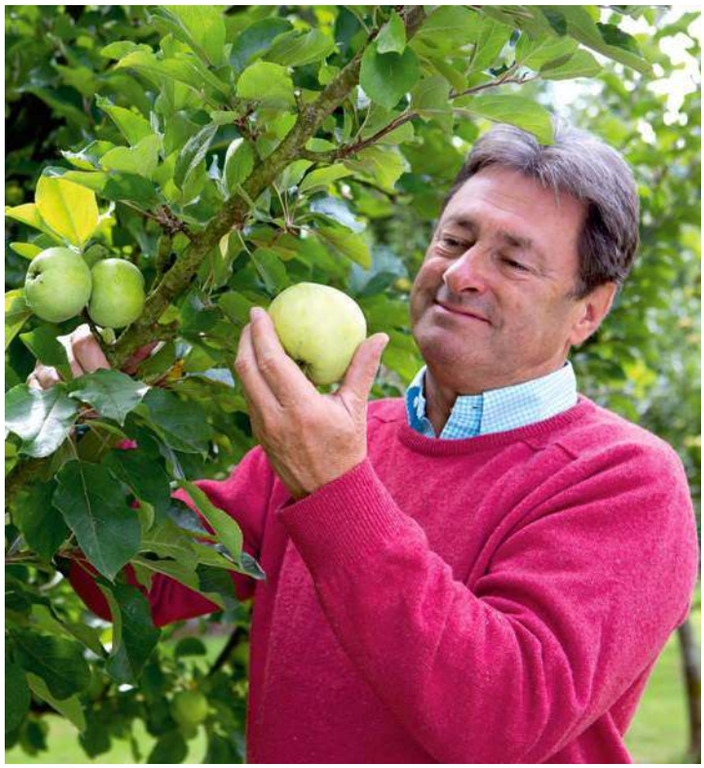
Podczas cięcia umieść nad rośliną torebkę, aby zebrać nasiona

Zbierz nasiona z sałaty

Z sałat, które zakwitły, można teraz zbierać nasiona do siewu w przyszłym roku. Nasiona są gotowe do zbioru, gdy główka nasienna otwiera się i odsłania jasny puch wokół nasion.

Użyj papierowej torebki, aby nie marnować nasion, wysypując je na ziemię. Zbierz do torebki koszyczki nasienne. Po wyschnięciu nasiona łatwo oddzielą się od puchu nasiennego. Usuń puch i trzymaj nasiona do wiosny w chłodnym, suchym miejscu.

ODWIEDŹ www.gardenersworld.com/five-october-crops po więcej informacji o jesiennym siewie

Zbieraj dojrzałe jabłka, lekko nimi obracając

Zbierz jabłka

Nadeszła pora zbioru późnych jabłek, np. 'Golden Delicious', 'Laxton's Superb', 'Idared' czy 'Spartan'. Najwcześniejsze odmiany jabłek dojrzewają w sierpniu. Jeśli posadzisz więcej niż jedno drzewo, możesz zbierać jabłka przez kilka miesięcy.

Dojrzałe jabłko łatwo się urwie, jeśli chwycisz je u dołu i lekko nim obrócisz, podobnie jak żarówkę. Ostrożnie włóż owoce do kosza, nie obijając ich – szczególnie, jeśli zamierzasz je przechowywać.

Jabłka leżące na ziemi są już dojrzałe lub spadły uszkodzone przez szkodniki lub choroby. Zbieraj spady osobno. Nie nadadzą się do przechowania, ale są dobre do zjedzenia od razu i nadają się na sok.

Zabezpiecz paliki w ogrodzie

Umieść jasny element ochronny na palikach, aby nie zranić się nimi, gdy schylasz się do niskich upraw. Możesz użyć specjalnych plastikowych zabezpieczeń, ale sprawdzą się też małe doniczki przyklejone na plastelinę.

Na działce dbaj o swoje bezpieczeństwo.

OBEJRZYJ film o bezpieczeństwie na **www.gardenersworld.com/protective-kit**

Regularne zbiory pobudzą warzywa do wytwarzania młodych liści.

Zbieraj warzywa liściowe

Ścinaj w całości tylko zewnętrzne liście warzyw liściowych, na przykład różnych odmian buraka liściowego czy rukoli. Kolejne liście wyrosną ze środka rośliny, jeśli go nie naruszysz. Przerzedzanie roślin pomoże im również zyskać dostęp do światła i powietrza.

Regularnie je podlewaj, aby spowolnić zawiązywanie kwiatostanów. Chłodne noce również mogą wywołać kwitnienie. Okryj sałatę agrowłókniną, aby plony miały wysoką jakość.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE, PAUL DEBOIS

eprasa.pl bf59495bce

Zbieraj dynie i cukinie

Sprawdź, czy dynie są już dojrzałe, naciskając lekko paznokciem na skórkę – powinna być tak gruba, aby nie dało się jej przebić. Zostaw im jak najdłuższy ogonek.

Zbieraj je w ciepłe, słoneczne dni i najpierw ułóż na słońcu, aby skórka jeszcze stwardniała. Dzięki temu przechowasz je dłużej. Jeśli owoce jeszcze nie dojrzały, oberwij otaczające je liście i wsuń pod nie deskę, aby nie wilgotniały od podłoża. Przechowuj je w suchym miejscu, np. w nieogrzewanym pomieszczeniu.

Zbierz teraz dojrzałe dynie do zjedzenia od razu lub przechowania

Nie zapomnij

- Zerwij figi z drzew, jeśli są duże (nawet gdy jeszcze nie dojrzały)
- Przykryj warzywa liściowe kloszami, aby wydłużyć okres zbioru
- Pozostaw kilka strąków fasoli, aby potem zebrać nasiona
- Podziel duże kępy ziół, takich jak melisa czy majeranek

WEJDŹ NA www.gardenersworld.com/october-veg-sowing po więcej informacji o jesiennym siewie

DOBRA RADA

Zamów sadzonki drzew i krzewów z nagim korzeniem. Sadź je od teraz do wiosny, z wyjątkiem grudnia i stycznia. Takie sadzonki są tańsze niż te w doniczkach, a dodatkowo ich korzenie przyzwyczajone są do uprawy w gruncie. Przy sadzeniu upewnij się, że podłoże nie jest nadmiernie zbite lub wilgotne.

KROK PO KROKU Jak siać bób

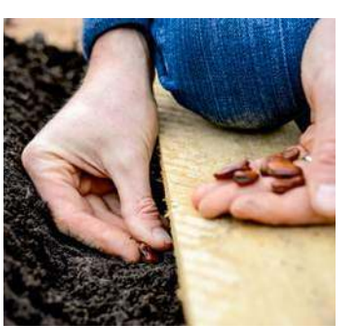
Opiel i zagrab miejsce pod bób na wczesny zbiór w następnym roku. Odmiany, takie jak 'Aquadulce Claudia' czy 'Sutton' można wysiewać co jakiś czas od teraz do przyszłego kwietnia [w Polsce jesienią siej bób w szklarni – red.]. Dzięki temu od maja będzie można stopniowo zbierać strąki.

1 **PRZYGOTUJ** ziemię, grabiąc ją, aby usunąć kamienie i chwasty. Użyj tylnej części grabi, aby wyrównać podłoże.

2 **ZRÓB** krawędzią łopatki rowek o głębokości 5 cm. Zaplanuj miejsce na podpory, na których rozepniesz sznurki wspierające rośliny.

2 **UMIEŚĆ** nasiona w rowku w odstępach co 10-15 cm. Możesz np. rozmieszczać je co jedną długość łopatki. Na koniec zasyp rowek ziemią.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM

eprasa.pl bf59495bce

Zbierz tyczki

Usuń i zbierz wszystkie nieużywane bambusowe tyczki. Dzięki temu nie tylko uporządkujesz ogród, ale będziesz mógł je również ponownie wykorzystać w przyszłym roku. Usuń z nich szczotką resztki ziemi, a z pomocą piły odetnij podgniłe końcówki. Przechowuj je na zewnątrz, aby mróz wymroził wszelkie zarazki skrywające się wewnątrz tyczek.

Usuń teraz z ziemi bambusowe tyczki, aby nie zgniły

ODWIEDŹ www.gardenersworld.com/october-jobs po więcej porad i prac sezonowych

Przed przeniesieniem rośliny wykop wokół niej szeroki rów, aby zapobiec uszkodzeniu korzeni

Przesadź krzewy

Wykop młode krzewy i przenieś je na nowe stanowisko. Może potrzebują więcej miejsca, innego poziomu światła lub po prostu będą się lepiej prezentować gdzie indziej. Zrób to w pogodny, niezbyt wietrzny dzień, aby nie przesuszyć roślin.

Jeśli krzew nie jest zbyt gęsty, usuń z niego słabe pędy, a resztę gałęzi zwiąż długim kawałkiem miękkiego materiału, aby zapobiec uszkodzeniu niższych, rosnących poziomo gałęzi. Postaraj się wykopać krzew z jak największą bryłą korzeniową.

Jeśli korzenie są bardzo suche, podlej je i od razu przenieś roślinę w nowe miejsce. Podlej spód nowo wykopanego dołka, nasyp do środka mączki kostnej, która wspomoże rozrost korzeni, po czym zasyp ziemią i porządnie udepcz. Rozwiąż gałęzie, jeśli je wcześniej związałeś.

OBEJRZYJ jak Carol przesadza krzewy na **www.gardenersworld.com/move-shrubs**

Wciśnij głęboko w ziemię zdrewniałe sadzonki, tak by dwie trzecie ich długości znajdowało się ponad ziemią

Pobierz sadzonki zdrewniałe

Krzewy liściaste, takie jak żylistek, pęcherznica oraz agrest można teraz rozmnażać przez sadzonki zdrewniałe. Ta metoda jest bardzo prosta, sadzonki nie wymagają zbyt dużo opieki i zajmują niewiele miejsca. Będziesz jednak musiał poczekać rok lub dwa, zanim będą gotowe do wysadzenia do gruntu.

Gdy liście już opadną, pobierz fragmenty pędów, które wyrosły w tym roku – powinny być teraz twarde i zdrewniałe. Podziel je na kawałki o długości 15-20 cm, tak by każdy miał dwa węzły; bardziej miękki wierzchołek sadzonki zetnij pod skosem – ta część będzie wystawać ponad ziemią. Dolną część pędu utnij prosto tuż pod węzłem. Wsyp do rowka trochę żwirku i włóż sadzonki, zostawiając między nimi po ok. 10 cm odstępu; dwie trzecie sadzonki powinno znajdować się ponad ziemią.

Nie zapomnij

- **Zerwij z drzewa nadgniłe jabłka zaatakowane brunatną zgnilizną, aby zapobiec ponownej infekcji owoców w przyszłym roku**
- **Wykop wczesne i średniowczesne ziemniaki i ciesz się ich smakiem, a te późne (plon główny) przeznacz do przechowania na zimę**
- **Ogranicz podlewanie roślin doniczkowych, ale tym cytrusowym do marca podawaj nawóz o zbilansowanym składzie**
- **Z pomocą podkaszarki lub kosy skoś wysoką trawę i łąki kwietne na wysokość 10 cm, aby wspomóc zimujące owady. Zbierz pokos.**

eprasa.pl bf59495bce

KROK PO KROKU

Posadź zawilce gajowe

Posadź kłącza zawilców w zacienionym miejscu w ogrodzie, najlepiej w żyznej ziemi. Posadzone w grupach, te delikatne, misterne rośliny stworzą piękny kwiatowy dywan. To jedne z najwcześniej kwitnących wiosennych kwiatów, pojawiających się w okresie pomiędzy przebiśniegami a hiacyntowcami.

1 **KŁĄCZA** w stanie spoczynku potnij na kawałki o długości 3-4 cm. Oczyść je z ziemi, aby usunąć wszelkie pozostałe w niej nasiona chwastów i jeśli są przesuszone, namocz je.

2 **ŁOPATKĄ** wykop w ziemi rowki na głębokość 3 cm, w odstępach ok. 10 cm, po czym ułóż w nich sadzonki poziomo.

3 **UKLEP** powierzchnię ręką lub tylną stroną łopatki, a następnie oznacz etykietką lub posyp drobnym żwirkiem, aby pamiętać, gdzie sadzonki się znajdują.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; JASON INGRAM; HORATIO'S GARDEN, STANMORE

Przytnij krawędzie trawnika, aby zaznaczyć granicę i nadać mu profesjonalne wykończenie

Zadbaj o trawnik

Skoś trawnik, ustawiając ostrze kosiarki na wyższym poziomie, po czym wykonaj resztę corocznych zabiegów pielęgnacyjnych. Dzięki ciepłu zgromadzonemu latem w ziemi trawa szybciej się teraz zregeneruje.

Wraz ze spadkiem temperatury zauważysz, że nie ma potrzeby częstego koszenia trawnika, ale nadal przycinaj jego krawędzie, aby utrzymać dobrze zdefiniowaną granicę pomiędzy darnią a rabatami. Aby umożliwić dostęp powietrza do korzeni traw, grabiami lub skaryfikatorem oczyść trawnik z mchu i ścinków pozostałych z koszenia, które tworzą tzw. filc trawnikowy. Użyj rydla do usunięcia najbardziej opornych chwastów, po czym obsiej puste miejsca mieszanką traw.

Nie zapomnij:

- Schowaj wszystkie doniczki, które nie są mrozoodporne, aby nie popękały w czasie ujemnych temperatur
- Sprawdź, czy w twojej szopie nie ma przecieków i w razie potrzeby napraw wszelkie usterki
- W kilku miejscach w ogrodzie zostaw dla zwierząt trochę kawałków drewna i opadłych liści, aby mogły wybudować w nich schronienie
- Nadal szukaj i wyłapuj wieczorami ślimaki nagie i muszlowe, zwłaszcza w mokre dni
- Wyczyść i zdezynfekuj karmniki dla ptaków, aby zapobiec rozprzestrzenianiu się chorób
- Wykop i podziel byliny, które są za bardzo zagęszczone i przesadź młode przyrosty

ODWIEDŹ www.gardenersworld.com/lawn-edging po nasze rady dotyczące przycinania krawędzi trawnika

Usuwaj boczne gałęzie, wykonując cięcie tuż ponad obrączką

Pielęgnacyjne przycinanie jarzębiny

Przytnij wszelkie wybujałe boczne gałęzie drzew, takich jak ten młody jarząb pospolity (*Sorbus aucuparia*), aby uporządkować koronę, by drzewko rosło prosto w górę. Pędy ścinamy precyzyjnie nad rozgałęzieniem lub tuż nad pąkiem skierowanym na zewnątrz korony, dzięki czemu gałęzie odrastające w następnym sezonie nie będą się krzyżować. Rozdrobnij odcięte resztki, zanim wrzucisz je do kompostownika.

Używaj czystego sekatora, aby ograniczyć ryzyko przenoszenia chorób z rośliny na roślinę. Takie lekkie cięcia pielęgnacyjne niekoniecznie muszą być powtarzane co roku.

eprasa.pl bf59495bce

Odpowiadamy na pytania ogrodników

Nasi eksperci podpowiadają, jak poradzić sobie z problemami w ogrodzie, między innymi słabym owocowaniem dyń, doborem roślin na wietrzny taras i stosowaniem płodozmianu na małej powierzchni

Bob Flowerdew
Bob jest ekologicznym ogrodnikiem, który zaprojektował swój ogród z myślą o uprawie jak największej ilości warzyw, owoców oraz roślin ogrodowych na kwiaty cięte.

Matt Biggs
Matt zdobywał doświadczenie w Kew i od 30 lat profesjonalnie zajmuje się ogrodnictwem.

Pippa Greenwood
Pippa jest jedną z czołowych specjalistek ds. szkodników i chorób roślin. W swoim ogrodzie stosuje metody ekologiczne.

P Jakie krzewy i pnącza mogę uprawiać na tarasie na dachu?

Gabrielle Donnelly, e-mail

O BOB ODPOWIADA: Przede wszystkim po trzykroć sprawdź maksymalne obciążenie tarasu, uwzględniając przy tym wszystkie donice, podłoże do uprawy, rośliny oraz obecność ludzi. Ponadto upewnij się, że wszystkie podpory oraz rośliny są mocno przymocowane, tak by nie wyrwał ich wiatr. Bądź w 100 % pewna, że wiatr niczego z dachu nie porwie.

Ponieważ twój taras jest na dziewiątym piętrze, może to ograniczyć liczbę docierających tam zapylaczy, chociaż istnieje możliwość, że na pobliskich dachach mieszkają kolonie pszczół. Wiatr, zwłaszcza porywisty, również będzie problemem.

Jeśli chodzi o wybór roślin, sprawdzą się niemal wszystkie oprócz tych z delikatnymi kwiatami lub dużymi liśćmi, które są szczególnie podatne na uszkodzenia spowodowane przez wiatr – chociaż nie wykluczałbym ich z tego powodu całkowicie. Najlepiej jednak unikać szybko i silnie rozrastających się odmian, a więc zrezygnuj z winobluszczu pięciolistkowego lub róży pnącej.

PiO ODPOWIEDŹ EKSPERTÓW Ogród na dachu

Upewnij się, że twój taras na dachu uniesie ciężar roślin, ziemi i doniczek

Trzmielina Fortune'a (*Euonymus fortunei*) 'Emerald Gaiety' ma jasno zabarwione, odporne na działanie wiatru liście

O MATT ODPOWIADA: Twój taras jest wystawiony na działanie czynników zewnętrznych, dlatego potrzebujesz wytrzymałych roślin – ja wybrałbym różnobarwne odmiany gatunków zimozielonych, które zapewnią całoroczną dekorację. Dobrym wyborem będą gęsto ulistnione krzewy hebe, które zdobią również liczne kwiaty. Odmiana 'Nicola's Blush' ma ciemnozielone liście z czerwoną obwódką, które zimą zmieniają kolor na purpurowy, oraz – od wiosny do jesieni – różowe kwiaty. 'Neil's Choice' ma zielone liście z czerwoną obwódką i żyłkami oraz fioletowe kwiaty od późnego lata do jesieni. Trzmielina Fortune'a (*Euonymus fortunei*) 'Emerald Gaiety' to kolejny gęsto ulistniony krzew – zimą białe obwódki liści tej odmiany przybierają barwę niezwykle atrakcyjnej czerwieni.

Jeśli chcesz mieć pachnące kwiaty, wybierz półzimozielony wiciokrzew japoński (*Loincera japonica*) 'Horwood Gem' o żółto nakrapianych liściach, a także oliwnik (*Elaeagnus* × *submacrophylla*) 'Limelight' z grubymi liśćmi upstrzonymi zielonkawożółtymi i złotymi przebarwieniami.

P Dlaczego moja dynia 'Uchiki Kuri' zawiązuje mało owoców?

Robin, e-mail

O PIPPA ODPOWIADA: 'Uchiki Kuri' jest popularną japońską odmianą dyni olbrzymiej. Do prawidłowego przebiegu zapylenia i zawiązania owoców potrzebna jest jednoczesna obecność kwiatów męskich i żeńskich; pogoda jest równie istotnym czynnikiem.

Jeśli podczas upalnego, suchego lata rośliny ucierpią z powodu suszy, na jej pędach często rozwijają się w większości kwiaty męskie i tylko kilka żeńskich. Dlatego jeśli podczas fazy kwitnienia twoje rośliny doświadczyły suszy, mogło to spowodować słaby plon.

I odwrotnie, chłodne, mokre lato może również obniżyć zbiory. Pomimo, że korzenie dyni wymagają sporej ilości wody, aby roślina rosła i owocowała prawidłowo, potrzeba jej też dużej ilości ciepła i słońca.

Aby smaczne dynie 'Uchiki Kuri' obficie owocowały, należy je uprawiać na słonecznym stanowisku i regularnie podlewać

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; GETTY/CHRISTINE ROSE PHOTOGRAPHY; JASON INGRAM

eprasa.pl bf59495bce

P Dlaczego mój orzech włoski i leszczyna nie owocują?

Anthony Craven, Hull

O BOB ODPOWIADA: Drzewa orzecha włoskiego mogą późno wchodzić w okres owocowania, rzadko obradzają w zimnym klimacie i zdarza się, że kwiaty męskie zakwitają w innym czasie niż żeńskie. Natomiast leszczyna zazwyczaj wcześnie wchodzi w okres plonowania i owocuje regularnie. Jest częściowo samopylna, lecz lepiej owocuje w obecności innych odmian. Może twoja rośnie na zbyt suchym stanowisku? Rozsyp wokół niej popiół drzewny – to często działa.

Leszczyny zazwyczaj owocują bez problemu, pod warunkiem, że nie rosną w bardzo suchym miejscu

P Które kwiaty cebulowe nadają się do uprawy na zacienionym parapecie?

Celina Maycock, e-mail

O MATT ODPOWIADA: Od strony północnej posadziłbym odmiany miniaturowe. Dobrze sprawdzą się niskie narcyzy, takie jak bladożółty narcyz trąbkowy 'W.P. Milner' i biały 'Snow Baby', albo cyklamen dyskowaty (*Cyclamen coum*). Szafirki (*Muscari*) występują w wielu kolorach – wypróbuj odmianę biało-ciemnofioletową 'Grape Ice', biało-ciemnoróżową 'Ivor's Pink' oraz żółto-fioletową 'Golden Fragrance'.

Miniaturowy narcyz 'W.P. Milner' wniesie wiosenną radość w zacienione miejsca

Pawie zazwyczaj unikają aromatycznych ziół, takich jak lawenda

P Jak mogę ochronić rośliny przed pawiami?

Alice, e-mail

O MATT ODPOWIADA: Pawie nie lubią ziół, takich jak lawenda, tymianek, szałwia i rozmaryn. Możesz też posadzić gęsto rozgałęzione krzewy, których wysokość uniemożliwi im dosięgnięcie grządek dziobem. Spróbuj je też ogrodzić, pozostawiając wolną przestrzeń pomiędzy grządkami a ogrodzeniem na przykład na fosę, która powstrzyma ptaki przed dziobaniem. Trzepoczące chorągiewki również je odstraszą.

P Czy w małym warzywniku mogę obejść się bez stosowania zasady płodozmianu?

Ian Tomisson, Sussex

O PIPPA ODPOWIADA: To bardzo powszechne pytanie. Rozmiary ogrodów się zmniejszają, w wyniku czego uprawa warzyw na małej przestrzeni staje się coraz bardziej popularna. Należy jednak pamiętać, że nawet na maleńkim skrawku ziemi można stosować podstawowe zasady płodozmianu. Ja jednak nigdy sztywno nie trzymałam się schematu zmianowania – jest dla mnie zbyt restrykcyjny, zwłaszcza gdy sama lubię decydować o tym, ile miejsca chcę przeznaczyć na uprawę każdej z roślin. Co więcej, uprawiam jedynie te warzywa, które moja rodzina lubi jeść, a to wyklucza zastosowanie klasycznych zasad płodozmianu.

Nawet jeśli twój warzywniak ma rozmiary, załóżmy, 1,5 m x 1,5 m, nadal możesz zastosować rotację poprzez unikanie z roku na rok uprawy po sobie tej samej rośliny lub roślin ze sobą spokrewnionych. Najlepiej byłoby, gdyby przerwa w uprawie jednego gatunku na tym samym miejscu wynosiła dwa lata. U mnie się to doskonale sprawdza.

Nawet w małym warzywniku warto co roku zmieniać pozycję uprawy poszczególnych warzyw

Większość jabłoni wymaga zapylenia krzyżowego pyłkiem innej odmiany rosnącej w pobliżu

P Chcemy posadzić nową jabłoń – czy jabłonie naszych sąsiadów mogą być zapylaczami dla naszej?

Christine Sothan Churchill, Göteborg, Szwecja

O BOB ODPOWIADA: Aby doszło do zapylenia, większość jabłoni potrzebuje w swoim sąsiedztwie obecności innego drzewa tego samego gatunku, które kwitnie w tym samym czasie. Powinny rosnąć w miarę blisko siebie. Przed dokonaniem wyboru, którą odmianę jabłoni kupić, warto się dowiedzieć, jakie odmiany rosną u sąsiadów. Jeśli ich drzewka dobrze owocują, taka sama odmiana i tobie dobrze obrodzi. Jednak radziłbym, aby – w miarę możliwości – nowe jabłonie posadzić w nieco większej odległości od drzew sąsiadów, gdyż starsze okazy mogą być opanowane przez szkodniki i choroby. Ponadto, jeśli drzewa rosną zbyt blisko siebie, ich korzenie będą ze sobą rywalizować.

Wspominasz, że twój ogród zlokalizowany jest na wietrznym terenie blisko morza. Takie położenie będzie odpowiednie do uprawy tylko kilku odmian, dlatego najlepiej byłoby, gdybyś poszukała tych regionalnych.

P Jak uczynić wysoką trawę bardziej przyjazną dzikim stworzeniom?

Pat Weaver, Hampshire

O MATT ODPOWIADA: Przytnij ją późną zimą, zanim pojawią się nowe wiosenne przyrosty. Aby była jeszcze bardziej pożyteczna dla dzikiej fauny, posadź w niej sadzonki szelężnika mniejszego, który jest półpasożytem traw ograniczającym ich rozwój, dzięki czemu inne rośliny mogą się rozrastać. Ponadto posadź trybulę leśną, wiązówkę błotną, bniec czerwony oraz łopian mniejszy.

Szelężnik mniejszy osłabia wzrost traw, ułatwiając rozwój innym roślinom

eprasa.pl bf59495bce

P Czy cięcie pomoże hortensji o talerzykowatych kwiatostanach zakwitnąć?

Theresa Ste, e-mail

O MATT ODPOWIADA: Hortensjom o płaskich kwiatostanach otoczonych pierścieniem większych kwiatów dobrze zrobi coroczne cięcie – jesienią (tam, gdzie klimat jest łagodniejszy) lub pod koniec zimy/na początku wiosny. Wytnij u podstawy dwa lub trzy najstarsze pędy, aby zachęcić roślinę do produkcji młodych pędów, na których pojawią się kwiaty. Po kwitnieniu wytnij też wszystkie słabsze pędy. Nie przycinaj jednak nisko całej rośliny, inaczej zakwitnie dopiero w kolejnym roku.

Aby pobudzić roślinę do kwitnienia możesz też zastosować wczesną wiosną nawóz o wysokiej zawartości potasu, np. nawóz do pomidorów. Unikaj nawozów z wysoką zawartością azotu, które pobudzają rośliny do produkcji liści, a nie kwiatów.

Zastosowanie ściółki pomoże utrzymać wilgotność gleby, co również sprzyja kwitnieniu. Wiosną rozłóż na wilgotnej ziemi pięcio-dziesięciocentymetrową warstwę ściółki z dobrze rozłożonej materii organicznej, np. kompostu ogrodowego.

Hortensje o talerzykowatych kwiatostanach przycinaj co roku pod koniec zimy lub na początku wiosny

Wytrzymałego tęgosza 'Pink Stripe' nie porusza nawet nadmorski wiatr

P Jaką roślinę posadzić na mojej podniesionej grządce wielkości 2,5 na 2,5 m, z wystawą północno-wschodnią, 2,5 km od wybrzeża?

Karen Pyle, Kornwalia

O MATT ODPOWIADA: Napisałaś, że lubisz kolory zielony, biały, kremowy i różowy, zatem mam dla ciebie kilka sugestii. Po pierwsze, w każdym nadmorskim ogrodzie powinien rosnąć tęgosz mocny (*Phormium*), zwłaszcza w klimacie Kornwalii. Wypróbuj odmianę 'Tricolor' o obrzeżonych na czerwono mieczowatych liściach i żółto-zielonych kwiatostanach, 'Pink Stripe' o oliwkowozielonych liściach z różowym brzegiem lub 'Maori Queen' w różowe i kremowe paski.
Aby zwiększyć zaciszność stanowiska, dodaj nieformalny żywopłot z eskaloni, np. odmiany 'Iveyi' o białych, pachnących kwiatach pojawiających się od końca czerwca od początku jesieni; Griselinia littoralis 'Variegata' o grubych, obrzeżonych na biało liściach koloru zielonego jabłuszka bądź *Olearia* × *haastii* ze skupiskami białych kwiatów. Takie zaciszne warunki pozwolą na uprawę koprosmy – zimozielonego krzewu o kolorowych liściach; 'Rainbow Surprise' ma lśniące liście w odcieniach limonki, żółci, kremu, różu i czerwieni.

P Dlaczego na moich jabłkach pojawiają się brązowe plamki?

John Richards, e-mail

O PIPPA ODPOWIADA: Brązowe plamki na skórce i miąższu sugerują, że to gorzka plamistość podskórna jabłek. Choroba jest spowodowana brakiem wapnia. W przyszłym roku od czerwca stosuj opryski azotanem wapnia i regularnie podlewaj jabłonie w czasie suszy.

Łubin to żywotna roślina, która w dobrych warunkach szybko tworzy duże kępy

P Jak najlepiej podzielić łubin?

Elaine Sykes, e-mail

O BOB ODPOWIADA: Nie korzystaj z porad sugerujących wykopanie kęp bylin i dzielenie ich parą odwróconych do siebie tyłem wideł. To nigdy nie jest proste, a dodatkowo łubiny mają mięsiste korzenie, choć jest ich niewiele. Może ten sposób sprawdzał się w przypadku bardziej włóknistych kęp w czasach, gdy rabaty były mocniej zasilane i luźniejsze od częstego przekopywania. Łatwiej jest wykopać kępy i zanurzyć je w wodzie, aby ziemia zmiękła. Dzięki częściowemu opłukaniu kęp widzimy, co mamy przed sobą i możemy oddzielić fragmenty rośliny z zewnątrz – nożem, jeśli trzeba.

Wciąż jednak nie jest to najlepsza metoda w przypadku łubinów. Zamiast tego jesienią zasadź kępę dość głęboko do donicy. Postaw pod osłoną, a na początku wiosny oddziel od karpy młode przyrosty z kilkoma liśćmi. Zasadź je do doniczek i uprawiaj dalej w zimnym inspekcie.

P Jak pozbyć się z rabat uporczywego jaskra rozłogowego?

Paul Wanklyn, e-mail

O MATT ODPOWIADA: Jaskry rozłogowe świetnie rosną w wilgotnej glebie, szczególnie gliniastej, i rozprzestrzeniają się za pomocą głęboko rosnących rozłogów, nasion, a nawet pędów, które po przecięciu wypuszczają korzenie. W dłuższej perspektywie sprawdza się ich usuwanie za pomocą motyki lub wideł, ale trzeba być bardziej upartym od rośliny.

Jako rozwiązanie długoterminowe wykop wszystkie rośliny z rabaty i popraw przepuszczalność gleby, wprowadzając do niej widłami, pod koniec wiosny lub jesienią, dużą ilość dobrze rozłożonej materii organicznej i żwiru. Podwyższy to też poziom gleby i pogorszy jaskrom warunki do ukorzeniania się. Następnie obsadź rabatę – najlepiej nowymi roślinami. Jeżeli chcesz na nowo wykorzystać stare rośliny, musisz dokładnie sprawdzić, czy między korzeniami nie ukryły się fragmenty rozłogów jaskra.

Możesz też zastosować preparat do usuwania chwastów wieloletnich, ale pamiętaj, że nie mogą mieć z nim kontaktu inne rośliny.

Regularnie wykopuj jaskry rozłogowe, aby zahamować ich rozprzestrzenianie się

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; GETTY/JACKY PARKER PHOTOGRAPHY; JASON INGRAM

eprasa.pl bf59495bce

P Czy mogę zasadzić nowe drzewo w miejsce starego, które właśnie obumarło?

Robbie Barrett, Cambridgeshire

O PIPPA ODPOWIADA: Przykro mi, że straciłeś swój głóg 'Paul's Scarlet'. Z opisu wynika, że rzeczywiście obumarł, ale zanim go wykopiesz, sprawdź to, odkrawając nożem niewielkie kawałki kory. Zacznij od końca gałęzi i kontynuuj odcinkowo aż do pnia. Jeśli tkanka pod spodem jest brązowa, a nie zielona, drzewo jest martwe.

Przykro mi, ale w takim przypadku nie tylko wykopałabym je, włącznie z jak największą ilością korzeni, ale również zalecałabym, aby nie sadzić już w tym samym miejscu żadnej rośliny z rodziny różowatych (*Rosaceae*). Niestety to bardzo duża i szeroko wykorzystywana rodzina, obejmująca jarząby, róże, irgi, jabłonie, grusze i czereśnie.

Sprawdź też, czy na korzeniach nie ma śladu chorób grzybowych, np. opieńki miodowej bądź fytoftorozy – jeśli są, jeszcze bardziej ograniczy to możliwości nasadzeń.

Głóg dwuszyjkowy (*Crataegus laevigata*) 'Paul's Scarlet' jest zwykle zimozielony i niezawodny

Starsze jukki produkują wysokie, spektakularne kwiatostany

P Nasza jukka wreszcie zakwitła – czy wymaga specjalnych zabiegów?

Steve Ballantyne, Hertfordshire

O MATT ODPOWIADA: Cieszcie się kwiatami i zostawcie je na roślinie, aż wybrzmią gratulacje od innych ogrodników. Kiedy kwiaty zaczną więdnąć, usuńcie pęd kwiatowy u podstawy, aby roślina znów dobrze wyglądała. Mogą przydać się nożyce do gałęzi – uważajcie tylko na ostre końcówki liści.

P Może wiecie czy można gdzieś kupić śliwę płaczącą?

Peter Mills, e-mail

O BOB ODPOWIADA: Aby wyhodować drzewko „płaczące", potrzebujemy naturalnej „płaczącej" mutacji. Są rzadkie, bo w naturze mają nikłą wartość. Ponieważ uprawiamy więcej czereśni niż śliw, to u czereśni można częściej spotkać takie mutacje. Na szczęście jednak istnieje śliwa 'Warwickshire Drooper' o słodkich owocach z żółtą skórką.

Usuwaj dziczki z miejsca, w którym wyrastają pod ziemią, aby nie odrastały

P Czy mogę zrobić ziemię liściową w worku na gruz zamiast w konstrukcji z siatki?

Brendan Sheehan, e-mail

O BOB ODPOWIADA: Produkcja ziemi liściowej jest prosta. Worek na gruz powinien się sprawdzić, bo zapewnia odpowiedni przepływ powietrza – liście mogą nawet odrobinę za bardzo przeschnąć, jeśli ustawisz go w wietrznym miejscu. Wszystko powinno udać się nawet bez udziału dużej ilości powietrza, ale odpowiednia wilgotność i przepływ powietrza pomagają mikroorganizmom szybciej rozłożyć materiał.

Na przeobrażenie się w ziemię liściową jesienne liście zwykle potrzebują co najmniej roku, ale ich poszatkowanie przyspieszy proces. Rozłóż je na trawniku, a potem poddaj działaniu kosiarki – w ten sposób nie tylko drobno je poszatkujesz, ale też wymieszasz ze skoszoną trawą, która przyspieszy rozkład. Podobnie zadziała polewanie liści wodą z mydłem, piwem, osadem z wina lub moczem.

Dżdżownice, grzyby i mikroorganizmy przekształcają jesienne liście w ziemię liściową

P Czy powinnam odcinać dziczki z mojej róży?

Heather Bunce, e-mail

O PIPPA ODPOWIADA: Róże są zwykle szczepione na podkładce. Niekiedy jej korzenie wypuszczają odrosty, zwane dziczkami, które mają inne liście i kwiaty od reszty rośliny. Jeśli się je zostawi, zdominują roślinę, bo są bardzo żywotne. Sprawdź, kopiąc, w którym miejscu wychodzą z korzenia i wytnij je lub oderwij.

ZDJĘCIA: GETTY/SANDRA STANDBRIDGE, WHITEWAY; TIM SANDALL

eprasa.pl bf59495bce

Felieton

Opowieści Titchmarsha

Alan zachęca, abyśmy nie tracili nadziei – wszyscy możemy wspierać naturę, jeśli tylko wystarczająco wielu z nas będzie pielęgnować ziemię, która rozciąga się tuż za domem

Tytuł debiutanckiej książki Arundhati Roy, „Bóg rzeczy małych", zawsze we mnie rezonował. W obecnej dobie tyle rzeczy w naszym życiu ma charakter globalny – zmiany klimatyczne, ocieplenie i brak ludzkiego podejścia do drugiego człowieka – że czasem zapominamy o naszych drobnych osiągnięciach bądź co najwyżej nie doceniamy ich wagi dla nas jako jednostek, dla całościowego stanu zdrowia psychicznego ludzkości i wreszcie dla zdrowia planety.

Ogrodnictwo odgrywa tu wyjątkową rolę: wejść w tak bliski kontakt z terapeutyczną mocą natury na niewielką skalę można tylko na kawałku ziemi za tylnymi drzwiami naszego domu. Łatwo jest to zlekceważyć, widzieć tylko większy obraz i wyobrażać sobie, że nasz fragment witrażowego okna, jakim jest świat przyrody, nie zmieni wiele na świecie jako takim. Ale nawet jedna pszczoła, która przyleci do twojej doniczki, czy pojedyncza rusałka admirał lądująca na werbenie patagońskiej przyczyniają się do tego większego obrazu i my, jako ogrodnicy i interaktywni przyrodnicy, musimy właśnie to wychwalać i o to się troszczyć.

Świetnie pamiętam, jak wracałem do domu ze ściśniętym sercem, gdy znajoma zlekceważyła moje ogrodnicze wysiłki, obśmiewając moje przekonanie, że mogę coś osiągnąć, sadząc drzewa i uprawiając przy domu kwiaty, owoce i warzywa.

– To za mało, za późno – skwitowała. Uważam, że była w błędzie. Bóg Rzeczy Małych ma prawo do bycia wychwalanym i otoczonym troską, podobnie jak nasze indywidualne wysiłki w obliczu przepełnionych katastrofizmem negatywistów, którzy są zawsze gotowi odtrąbić, że czeka nas podróż taczkami do piekła. Czy jestem nierealistycznie optymistyczny? Chyba nie.

> „Ogrodnictwo odgrywa tu wyjątkową rolę: wejść w tak bliski kontakt z terapeutyczną mocą natury na niewielką skalę można tylko na kawałku ziemi za tylnymi drzwiami naszego domu."

W małym świecie swojego ogrodu naprawdę mogę coś osiągnąć. Dzikie stworzenia zamieszkujące mój skrawek ziemi – ptaki, owady czy płazy – są wdzięczne za to, co im zapewniam i to już jest coś.

Pozwól, aby te drobne rzeczy ubarwiły ci życie i podniosły na duchu, a naprawdę zmieni ci się samopoczucie: takie proste czynności jak siew czy sadzenie roślin cebulowych, zdjęcie butów i skarpetek i spacerowanie boso po pełnej rosy trawie o poranku, ułożenie dłoni nad kwiatem hortensji i poczucie jej chłodu nawet w najbardziej skwarny dzień lata, wdychanie pierwszego aromatu jesieni o tej porze roku i czucie, jak jej rześki, kwaskowaty aromat zawłada twoimi zmysłami – lato odchodzi, ale musimy myśleć realistycznie i przyznać, że śmierć jest ważną częścią życia.

Żebyście nie pomyśleli czasem, że popadam w nazbyt ponurącką nutę, przypomnę, że życie, które wybuchnie w waszym ogrodzie kolejnej wiosny w całości zaczerpnie energię z odejścia października, listopada i grudnia. Pokarm dla nasion i roślin, które jeszcze się nie narodziły, powstaje z rozkładu pryzmy kompostowej i ziemi liściowej, z pracy dżdżownic wciągających rozkładającą się materię organiczną do wilgotnej gleby. Pomyśl o jesieni nie tylko jak o końcu starego roku, ale też jak o początku nowego, a zaczniesz rozumieć i doceniać prawdziwy cykl życia.

Jeśli założysz oczko wodne – nawet najmniejsze – z dnia na dzień pojawią się nartniki, znajdą cię żaby i traszki, ptaki zaczną wić gniazda w żywopłocie, a motyle latać wśród kwiatów. Zmienisz coś istotnego we własnym ogrodzie, który jest częścią ulicy, miasta, województwa, kraju, kontynentu, Ziemi. To wszystko musi się gdzieś zacząć i twój kawałek gruntu to równie dobre miejsce jak każde inne.

Nie upadaj na duchu, patrząc na skalę zadania: ogromny kobierzec tworzą miliony maleńkich ściegów; bez każdego z nich dywan rozpadnie się. Jeśli tylko wystarczająco wielu z nas zatroszczy się o maleńki kawałek ziemi w donicy, korytku, ogrodzie czy posiadłości, naprawdę zmienimy szerszy obraz, a Bóg Rzeczy Małych uśmiechnie się do nas. Możemy też dać sobie spokój w przeświadczeniu, że to i tak nic nie zmieni. Znam co najmniej jedną pszczołę i jednego motyla, które się z tym nie zgodzą.

Alan

ZDJĘCIA: JASON INGRAM. ILUSTRACJA: CHRIS MADDEN/EYECANDYILLUSTRATION

eprasa.pl bf59495bce

Lista zakupów

▲ Uniwersalny nawóz jesienny
Polecany do nawożenia drzew i krzewów (owocowych i ozdobnych), róż, kwiatów cebulowych, truskawek, poziomek, porzeczek, malin oraz trawników. Stosowanie nawozu w uprawach wieloletnich korzystnie wpływa na przygotowanie roślin do okresu zimowego, polepsza zdrowotność roślin oraz zwiększa odporność na choroby i wymarzanie.
www.nawozyogrodnicze.pl

▼ Gazowy ogrzewacz ogrodowy Faro
Niezastąpiony podczas chłodnych wieczorów ogrzewacz zasilany gazem LPG z butli. Dzięki zastosowaniu kółek z wbudowaną blokadą można swobodnie przemieszczać go po ogrodzie lub tarasie. W korpusie urządzenia znajduje się schowek na butlę gazową. Czarne wykończenie sprawia, że ogrzewacz daje się łatwo wkomponować w ogrodowe aranżacje.
www.planikafires.pl

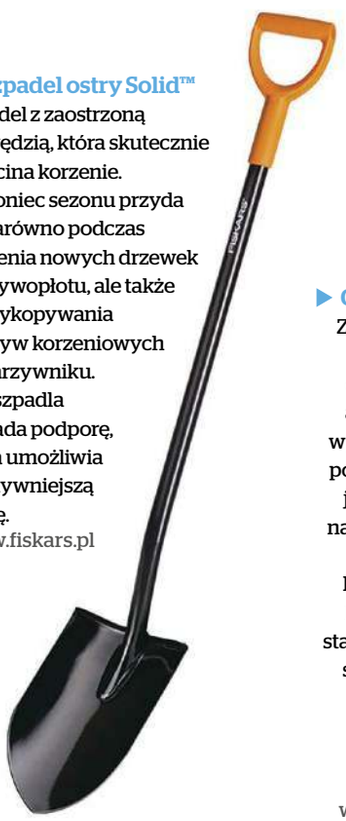
▶ Girlanda świetlna z żarówkami w stylu retro
Wytrzymała i odporna na warunki atmosferyczne girlanda ogrodowa, która rozświetli jesienne wieczory. Żarówki w stylu retro o mocy 0,75 W zapewnią piękną ciepłą barwę, tworząc wspaniały klimat w ogrodzie, altance, na tarasie lub balkonie. Długość girlandy, rozstaw oprawek i kolor kabla można dopasować do własnych potrzeb.
www.amled.pl

◀ Podłoże do iglaków z biostymulacją i aminokwasami
To bogate w składniki odżywcze podłoże zapewni zdrowy wygląd roślinom iglastym. Produkt jest odpowiedni zarówno do sadzenia, jak i przesadzania. Właściwości fizykochemiczne podłoża doskonale wpływają na napowietrzanie i nawodnienie systemu korzeniowego, co jest kluczowe w prawidłowym rozwoju iglaków.
www.ggarden.eu

▶ Szpadel ostry Solid™
Szpadel z zaostrzoną krawędzią, która skutecznie przecina korzenie. Na koniec sezonu przyda się zarówno podczas sadzenia nowych drzewek lub żywopłotu, ale także do wykopywania warzyw korzeniowych w warzywniku. Blat szpadla posiada podporę, która umożliwia efektywniejszą pracę.
www.fiskars.pl

▶ Glinka do sadzenia BIO
Zmieszana z glebą glinka poprawia jej zdolność do gromadzenia wody, a tym samym utrudnia wypłukiwanie składników pokarmowych. Doskonała jako domieszka do gleb nadmiernie piaszczystych, a także torfowych. Magazynuje niezbędną korzeniom wilgoć oraz stabilizuje warunki rozwoju systemu korzeniowego, zabezpieczając go na okresy suszy. Spełnia wszystkie wymagania upraw ekologicznych.
www.substral24.com.pl

▼ Ceramiczna patera Monstera
Ceramiczna patera w kształcie liścia monstery wykonana ręcznie, pokryta szkliwem w kolorze różowym przystosowanym do kontaktu z żywnością. Liść będzie niebanalną ozdobą każdego stołu, idealnie sprawdzi się jako patera na owoce.
www.susklep.com

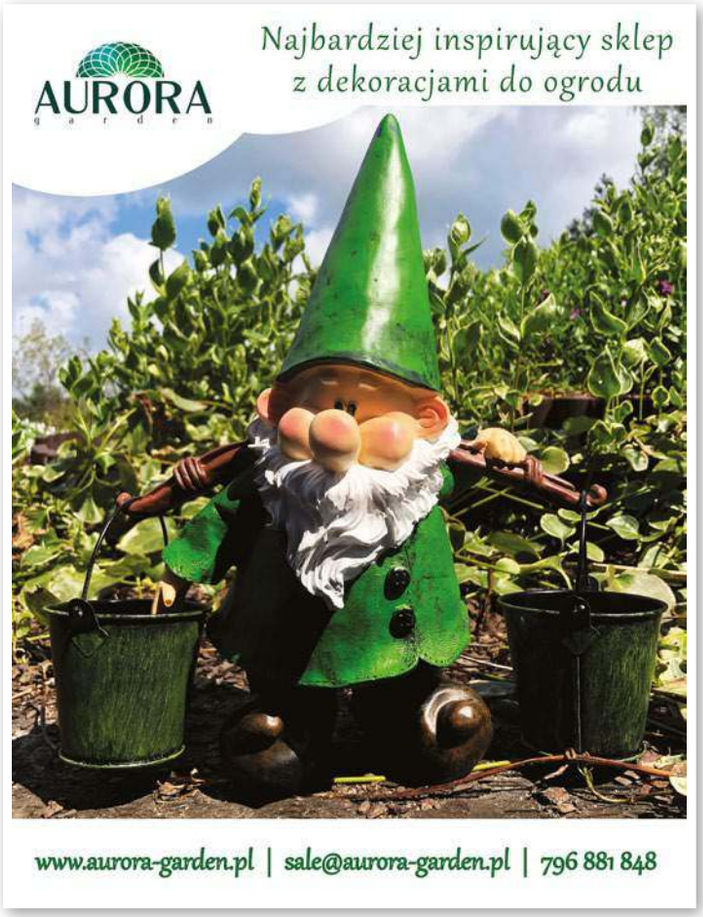
eprasa.pl bf59495bce

MARKET OGRODNICZY

REKLAMA

Gardeners' World
EDYCJA POLSKA

Polska

Redaktor naczelna
Małgorzata Wójcik
malgorzata.wojcik@avt.pl

Redaktor merytoryczny
Łukasz Skop
lukasz.skop@avt.pl

Asystent wydawcy
Anna Cember
anna.cember@avt.pl

Współpracownicy
Anna Moroz-Darska,
Bożka Piotrowska,
Agnieszka Nowak,
Klaudia Kossowska,
Katarzyna Kaczan-Borowska,
Marta Karcz,
Grzegorz Falkowski,
Katarzyna Bellingham,
Małgorzata Kalemba-Drożdż

Marketing i reklama
Marta Zaczek
marta.zaczek@avt.pl
tel. 22 257 84 76

Anna Brzywczy
anna.brzywczy@avt.pl
tel. 883 125 997

DTP
Studio Adekwatna

Prenumerata
prenumerata@avt.pl
tel. 22 257 84 22 (godz. 10:00–14:00)

Kolportaż
Paweł Gago
pawel.gago@avt.pl
tel. 22 257 84 24

United Kingdom

GARDENERS` WORLD
MANAGING DIRECTOR
Catriona Bolger

EDITOR-IN-CHIEF
Lucy Hall

ASSOCIATE EDITOR
David Hurrion

BBC STUDIOS, UK PUBLISHING
CHAIR, EDITORIAL REVIEW BOARDS
Nicholas Brett

MANAGING DIRECTOR, CONSUMER PRODUCTS AND LICENSING
Stephen Davies

COMPLIANCE MANAGER
Cameron McEwan

DIRECTOR, MAGAZINES AND CONSUMER PRODUCTS
Mandy Thwaites

UK.publishing@bbc.com
www.bbcstudios.com

IMMEDIATE MEDIA CO LTD
CHAIRMAN
Martin Weiss

CEO
Tom Bureau

DIRECTOR OF INTERNATIONAL LICENSING AND SYNDICATION
Tim Hudson

INTERNATIONAL PARTNERS MANAGER
Molly Hope-Seton

Adres redakcji
„Gardeners' World. Edycja Polska"
ul. Leszczynowa 11
03-197 Warszawa
tel. 22 257 84 99
www.magazyngardenersworld.pl

Źródłowe materiały publikacyjne pochodzą z miesięcznika brytyjskiego „Gardeners' World".

© Copyright 2022 AVT

Mimo wszelkich starań przy opracowaniu materiału do tego czasopisma, wydawca nie ponosi odpowiedzialności za jakiekolwiek błędy w tym czasopiśmie.

Redakcja nie ponosi odpowiedzialności za zamieszczone na łamach pisma „Gardeners' World. Edycja Polska" treści reklamowe oraz artykuły promocyjne.

Wydawca
AVT-Korporacja Sp. z o.o.
ul. Leszczynowa 11
03-197 Warszawa tel. 22 257 84 99

Wydawnictwo AVT należy do Izby Wydawców Prasy

Miesięcznik, nr 10/2022

Magazyn jest wydawany na licencji brytyjskiego wydawnictwa Immediate Media Co Ltd

oraz BBC Studios

BBC Gardeners World magazine is published by AVT-Korporacja Sp. z o.o. under licence from BBC Studios, Television Centre, Wood Lane, London W12 7TQ. The Gardeners World logo and the BBC Blocks are the trade marks of the British Broadcasting Corpo-ration. Used under licence. © Immediate Media Company Limited. All rights reserved. Reproduction in whole or part prohibited without permission.

W następnym numerze...

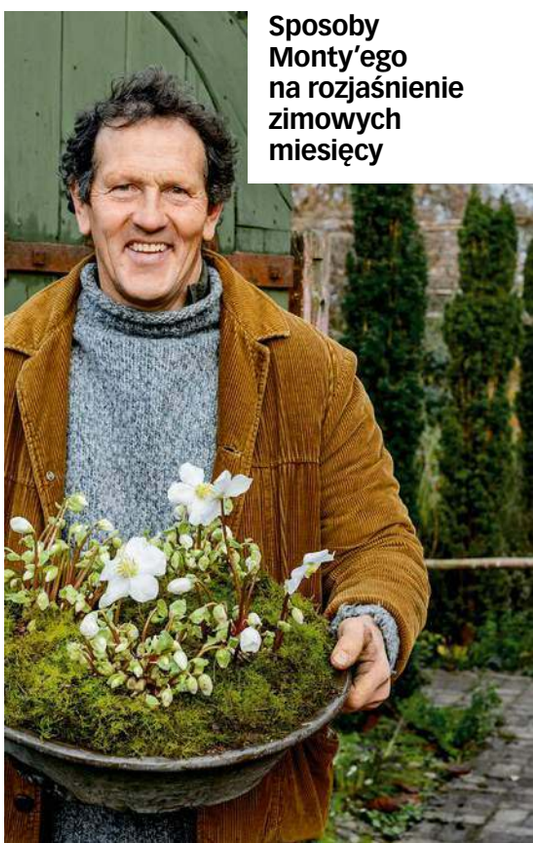
listopadowo-grudniowe wydanie
w sprzedaży już pod koniec października

PLUS **Rady ekspertów**

Róże o ozdobnych owocach: polecane odmiany

Ceropegia: tajemnice uprawy

Sposoby Monty'ego na rozjaśnienie zimowych miesięcy

eprasa.pl bf59

PAKIET DWÓCH KSIĄŻEK
W NIŻSZEJ CENIE!

REGULARNA CENA 164,90 ZŁ

CENA PROMOCYJNA 130,00 ZŁ

ZAMÓW PAKIET KSIĄŻEK I CIESZ SIĘ PIĘKNYMI ROŚLINAMI, A TAKŻE OBFITYMI ZBIORAMI W SWOIM OGRODZIE!

WWW.ULUBIONYKIOSK.PL

eprasa.pl bf59495bce

WIĘCEJ ŚWIATŁA
WIĘCEJ PRZESTRZENI
WIĘCEJ MOŻLIWOŚCI

VEKAMOTION 82 W SŁONECZNEJ ODSŁONIE

VEKAMOTION 82 I VEKAMOTION 82 MAX
SYSTEM DRZWI PODNOSZONO-PRZESUWNYCH DO NOWOCZESNEGO BUDOWNICTWA

veka.pl

eprasa.pl bf59495bce